

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 820

4. SIJEČNJA 2019. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Dogovor Dom kulture obnavlja

5

Sastanak Aleksandra Vučića
i Tomislava Žigmanova

**Napredak u poboljša-
nju položaja Hrvata**

6

Rezultati istraživanja
o zaštiti i jačanju radnih prava

**Smanjuju se
i krše radna prava**

10

25 godina rada
Teološko-katehetskog instituta
Subotičke biskupije

**U iščekivanju
priznatijeg statusa
u društvu**

12

Lidija Čulibrk, urednica
magazina *Lepota&Zdravlje*

**Žene su postale
nositeljice
društvenih promjena**

30

Božićni običaji
u Novom Slankamenu

**Nesvakidašnje jaslice
i betlemaši**

43

Aktivna sportska sekcija
HKUD-a *Vladimir Nazor*

**Šah, stolni tenis
i veslanje**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Štikliranje

Kada se kritički govori o stanju novinarstva danas kaže se, među ostalim, kako je ono postalo u velikoj mjeri »izjavno novinarstvo«. Drugim riječima da su se novinari pretvorili u držače diktafona i prepisivače priopćenja. Uzme se, kako to obično kažemo, izjava, utipka u računalo i kraj. Međutim, tu ne bi trebao biti kraj, jer novinari ipak nisu, ili ne bi trebali biti, tek puki prenositelji poruka političara. Ovoga tjedna ipak u dobroj tradiciji »izjavnog novinarstva« u većini medija objavljeno je »jedan na jedan« priopćenje sa susreta predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** s predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislavom Žigmanovim**. I kraj. Koliko sam vidjela, pregledavajući medije, nitko se nije posebno bavio tim priopćenjem niti pokušao dublje ući u njegovu problematiku. A ima u tom priopćenju zanimljivih dijelova. Kako smo mi medij koji ima zadaću pratiti što se događa među Hrvatima, a i priopćenje se tiče nas Hrvata, ne možemo ga tek tako samo objaviti i zaboraviti na njega. U priopćenju, a i u izjavi za naš tjednik tako Tomislav Žigmanov kaže kako je »predsjednik Vučić naš pouzdan partner, a DSHV je odgovorna stranka i zato ću uvijek istaknuti i pohvaliti svaki napredak u poboljšanju položaja Hrvata u Srbiji«.

Ovaj dio odnosi se na ispunjavanje dogovora postignutih prilikom potpisivanja *Subotičke deklaracije* o unaprjeđenju odnosa i rješavanju otvorenih pitanja između Srbije i Hrvatske, odnosno razgovora s predstavnicima hrvatske zajednice u Tavankutu u lipnju 2016. godine. Zbog toga je Žigmanov predsjedniku Vučiću prenio zahvalnost pripadnika hrvatske zajednice, »koji pozdravljaju iskreni institucionalni dijalog i sve korake njihove pune integracije«. Što se tiče institucionalnog dijaloga, on nesumnjivo postoji i redovito se odvijaju sastanci na kojima se sumira ono što je urađeno od planiranoga-obećanoga. A nesumnjivo se s popisa zahtjeva upućenih predsjedniku dosta toga može i štiklirati kao urađeno. Koliko su pak Hrvati u Srbiji zadovoljni urađenim i integrirani teško možemo znati bez ozbiljnijih istraživanja.

No, meni je privukao pažnju dio priopćenja u kojem predsjednik Vučić kaže kako su »Hrvati ravnopravni građani naše zemlje, s kojima smo uvijek živjeli u slozi, ali da je potrebno još mnogo toga uraditi na ponovnom uspostavljanju povjerenja kako se ne bi osjećali zanemareni od države ili ugroženi u društvu«. E sad tu sam ostala zbunjena. Ako smo uvijek »živjeli u slozi«, zašto je potrebno »još mnogo toga uraditi na ponovnom uspostavljanju povjerenja«? Možda zbog onoga što se događalo Hrvatima u Srbiji devedesetih godina, o kojima se niti u ovom priopćenju ne govori niti pak većina medija u Srbiji tu temu propituje. Možda zbog odnosa brojnih medija i aktualnih političara prema Hrvatima i Hrvatskoj kao neprijateljskoj, sumnjivoj državi, narodu. A dok se to ne promijeni, ne može se očekivati ni da će hrvatska zajednica »imati sve uvjete standardne za manjinske zajednice u Srbiji«, kao što to predsjednik Srbije želi, niti da će se dogoditi željeno poboljšanje odnosa Srbije i Hrvatske.

J. D.

Nastavljaju se započeti projekti

Osvrnemo li se na 2018. godinu mogu reći da ju je svakako obilježio blagi uspon u većini područja za koje je nadležno Hrvatsko nacionalno vijeće.

Ono što je najvažnije jest da se u 2018. godini u rad Vijeća i aktivnosti koje smo provodili uključio veći broj suradnika i sudionika nego prijašnjih godina. A uspjeha nije bilo malo – od otkupa dijela kuće **Josipa bana Jelačića** u Petrovaradinu, otvaranja odjela u

Medicinskoj srednjoj školi u Subotici, lektorata za hrvatski jezik na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, aktivnosti po pitanju osnutka školskog centra, kupovine placa za izgradnju NIU *Hrvatska riječ*, izrade programa nastave i učenja, udžbenika i didaktičkog materijala za pripremni predškolski program pa do uspješne sjednice MMO-a gdje smo najprije dobro artikulirali, a nakon toga i otpočeli rješavanje otvorenih pitanja za našu zajednicu.

Dakle, osim kontinuiranih aktivnosti, proslava, akademija, kulturnih priredbi, manifestacija u 2018. načinili smo i dosta veli-

kih iskoraka. Ukoliko svaka godina bude kao 2018., vjerujem da ćemo svi uskoro osjetiti svrhu i blagodat postojanja HNV-a.

Najvažniji uspjeh u 2018. godini svakako jest to da su pripadnici hrvatske zajednice svojim potpisom podržali elektore, elektori vijećnike i da je 4. saziv HNV-a uspješno konstituiran. Uz velike rizike, poteškoće pa čak i pokušaje zaprječavanja važno je da je ono pozitivno uzelo prevagu i da Hrvati u Srbiji i dalje imaju tijelo koje ima ovlasti zastupati njihove interese.

Cilj svake naredne godine je i da se sve više kadrovski osnažujemo i formiramo što je moguće više timova, uključimo što je moguće više ljudi u rad Vijeća kako bi zastupanje interesa zadovoljilo potrebe najvećeg broja Hrvata diljem cijele Srbije.

Važno je i to da je unutar hrvatske zajednice zadržana stabilnost, da nas poteškoće oko izbora, slučajeva kao što su »Bereg« ili ukidanje pojedinih izvora financiranja nisu raslojili kao zajednicu, nego naprotiv ulili duh zajedništva.

To su očekivanja i od 2019. godine. Vrata HNV-a će biti još više otvorena, započeti projekti će biti nastavljeni, naponi oko osiguravanja dodatnih financijskih sredstava za projekte će biti uvećani, ali i novih inicijativa oko realizacije aktivnosti iz programa kao što su kazalište, muzej i centar izvrsnosti sam sigurna da neće nedostajati.

Svima želim da nam blagdani donesu mir i zajedništvo koji će nam u 2019. biti i više nego potrebni.

Premijer Plenković čestitao novoj predsjednici HNV-a

Predsjednik Vlade Hrvatske **Andrej Plenković** uputio je prigodnu čestitku predsjednici Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasni Vojnić** u povodu njezina izbora na tu dužnost.

»Opstojnost i budućnost Hrvata i hrvatske kulture izvan Republike Hrvatske u velikoj mjeri ovisi o ljudima poput Vas koji su spremni uložiti velike napore kako bi dali istinski doprinos radu i

napretku svojih zajednica i udruga na terenu«, navodi se, među ostalim, u čestitki.

»Htio bih ovom prilikom istaknuti da u tim naporima Vi i Hrvati u Srbiji niste sami. Vlada Republike Hrvatske pomno prati i podržava aktivnosti hrvatskih udruga i organizacija u inozemstvu. S tim ciljem na raspolaganju vam stoji posebno tijelo Vlade, Središnji ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske sa svojim programima i stručnjacima«, podcrtao je premijer Plenković.

(HNV)

Novogodišnja čestitka Igora Mirovića

Svim građanima u 2019. godini želim ispunjenje osobnih i profesionalnih ciljeva, da još više i brže napredujemo i da nastavimo gospodarski i ekonomski razvoj naše Vojvodine i Srbije. Neka Nova godina bude ispunjena mirom, tolerancijom i razumijevanjem, a od srca svima želim dobro zdravlje, osobnu i obiteljsku sreću! Sretna Nova godina!

predsjednik Pokrajinske vlade Igor Mirović

Sastanak Aleksandra Vučića i Tomislava Žigmanova

Napredak u poboljšanju položaja Hrvata

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** primio je prošloga petka, 28. prosinca, predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislava Žigmanova**, s kojim je razmotrio realizaciju inicijativa i projekata koji pridonose boljem položaju hrvatske zajednice u Srbiji, priopćila je Služba za suradnju s medijima predsjednika Republike.

Na sastanku je konstatiran napredak u poboljšanju položaja Hrvata u Srbiji, odnosno da je većina ključnih inicijativa i konkretnih projekata u području infrastrukture, obrazovanja i kulture realizirana, dok je rad na preostalima u tijeku. Naime, od prošlog sastanka Vučića i Žigmanova, u veljači 2018. godine, riješeno je više otvorenih pitanja kao što su proširenje obrazovne mreže na hrvatskom jeziku, što uključuje nove srednjoškolske profile u Subotici i osnivanje Lektorata hrvatskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Novom Sadu, radi se na komunalnoj infrastrukturi – obnavlja se Dom kulture u Tavankutu i most Šmaguc u Monoštoru, završava se postupak ustupanja hrvatskoj zajednici rodne kuće bana **Jelačića** u Petrovaradinu, a povećana je i količina novca za financiranje nekoliko udruga kulture.

Žigmanov je na sastanku rekao kako je predsjednik Vučić odgovorno pristupio ispunjavanju dogovora postignutih prilikom potpisivanja *Subotičke deklaracije* o unaprjeđenju odnosa i rješavanju otvorenih pitanja između Srbije i Hrvatske, odnosno razgovora

s predstavnicima hrvatske zajednice u Tavankutu u lipnju 2016. godine.

»Predsjednik Vučić je naš pouzdan partner, a DSHV je odgovorna stranka i zato ću uvijek istaknuti i pohvaliti svaki napredak u poboljšanju položaja Hrvata u Srbiji«, rekao je Žigmanov i predsjedniku Vučiću prenio zahvalnost pripadnika hrvatske zajednice, koji pozdravljaju iskreni institucionalni dijalog i sve korake njihove pune integracije.

Predsjednik Vučić je rekao kako su »Hrvati ravnopravni građani naše zemlje, s kojima smo uvijek živjeli u slozi, ali da je potrebno još mnogo toga uraditi na ponovnom uspostavljanju povjerenja kako se ne bi osjećali zanemareni od države ili ugroženi u društvu«.

»Hrvatska zajednica mora imati sve uvjete standardne za manjinske zajednice u Srbiji. Ponosan sam što ispunjavamo obećano«, naglasio je predsjednik Vučić.

Predsjednik Vučić je rekao kako se nada da će unaprjeđenje položaja Hrvata u našoj zemlji pridonijeti i poboljšanju odnosa Srbije i Hrvatske, kao i da će s predsjednikom **Kolindom Grabar-Kitarović** u 2019. godini raditi na uspostavljanju bolje suradnje dviju zemalja.

U izjavi za HR Tomislav Žigmanov navodi kako je ovo bio redoviti, unaprijed dogovoren, susret čiji je cilj bio da se vidi što je sve učinjeno u rješavanju problema Hrvata u Srbiji od njegova prijašnjeg sastanka s predsjednikom Vučićem u veljači prošle godine.

»Sagledano je koji su problemi riješeni, koji se rješavaju, te koji nisu riješeni, poput pitanja statusa Hrvatskog doma u Srijemskoj Mitrovici. Predsjednik Vučić je najavio spremnost da Srbija i u ovoj godini pomogne rješavanje otvorenih pitanja hrvatske zajednice, a na hrvatskoj zajednici je da se dogovorimo koji su nam prioriteta, koji su to projekti i koje inicijative. Trebamo to posložiti i dogovoreno je da ćemo tijekom siječnja, u jednom širem sastavu predstavnika hrvatske zajednice, imati novi susret s predsjednikom Vučićem i tada dogovoriti naredne aktivnosti u rješavanju problema Hrvata u Srbiji. Vjerujemo da će ovi susreti i rješavanje problema pridonijeti i relaksaciji ukupnih hrvatsko-srpskih odnosa«, kaže Žigmanov.

D. B. P.

Medijska koalicija: Situacija u medijima nikad gora

Medijska koalicija priopćila je da je Vladi Srbije predan nacrt dokumenta Medijske strategije Srbije do 2024. godine, u čijoj su izradi aktivno sudjelovali i njihovi predstavnici, ali da se paralelno s tim situacija na medijskoj sceni iz dana u dan pogoršava.

Koalicija je u priopćenju navela da sam tekst Medijske strategije sadrži, u ogromnoj većini, prijedloge i rješenja za koje se već duže vrijeme zalažu njezini predstavnici.

»Upozoravamo, međutim, da se, paralelno, situacija na medijskoj sceni iz dana u dan pogoršava, a da vlast ne samo da ne

ispunjava obećanja da će aktivno raditi na rješavanju nagomilanih medijskih problema nego skoro svakodnevno do nas pristižu informacije o ugroženoj sigurnosti novinara, kršenju zakona, političkim pritiscima, dramatičnoj zlouporabi medija, kršenju novinarskih i etičkih normi i ukidanju prava na javni dijalog i drugačije mišljenje«, navodi se u priopćenju.

Dodaje se kako je dokument Medijske strategije važan i da u budućnosti može utjecati na medijsku scenu, te da će Medijska koalicija aktivno sudjelovati u procesu javnih rasprava i nadgledati ovaj proces do kraja.

Medijsku koaliciju čine Nezavisno udruženje novinara Srbije, Nezavisno društvo novinara Vojvodine, Asocijacija nezavisnih elektronskih medija, Asocijacija online medija i Asocijacija *Lokal pres*.

D. B. P.

Rezultati istraživanja o zaštiti i jačanju radnih prava, aktivnosti radnika i organizacija civilnog društva

Smanjuju se i krše radna prava

»Ako je preživljavanje cilj rada, onda dostojanstven rad nema nikakvog smisla. O njemu se može govoriti jedino onda kad on podrazumijeva nešto više od golog preživljavanja«, kaže Srećko Mihailović

Nastavlja se trend smanjivanja radničkih prava, generalni je zaključak istraživanja o radnim pravima, koje je Centar za razvoj sindikalizma proveo u Srbiji prošle godine uz financijsku podršku Međunarodnog centra *Olof Palme*. Istraživanje pod nazivom »Zaštita i jačanje radnih prava – aktivnost radnika i organizacija civilnog društva« je realizirano prošle godine na uzorku od 2.500 radnika – 500 radnika na neodređeno vrijeme, 500 radnika na određeno vrijeme, 500 radnika zaposlenih na osnovu ugovora o djelu, putem ugovora o privremenim i povremenim poslovima, preko omladinskih i studentskih združenja i preko agencija za lizing radnika, 500 radnika zaposlenih na crno, uključujući i sezonce i nadničare, kao i 500 nezaposlenih radnika koji traže zaposlenje. Istraživanje je realizirao istraživački tim kojim je rukovodio sociolog **Srećko Mihailović**, a u timu su bili politolozi dr. sc. **Zoran Stojiljković**, dr. sc. **Maja Matinić**, **Miloš Mojsilović**, pravnik dr. sc. **Mario Reljanović** te sociolozi **Dušan Torbica** i **Gradimir Zajić**.

Kršenje radnih prava

O suprotnosti dostojanstvenog i prekarnog rada, kao i o aktivnostima sindikata na tome da rad postane dostojanstveniji, govorili su u Beogradu na prvom predstavljanju rezultata Srećko Mihailović i Zoran Stojiljković (prekarnost rada se odnosi na nesigurnost i nestabilnost posla uz slabu zaštitu radnih prava).

»Veliki broj zaposlenih u Srbiji se svakodnevno susreće s kršenjem njihovih radnih prava i žive u strahu da će u narednih šest mjeseci ostati bez posla«, jedan je od rezultata istraživanja koji su prezentirani povodom Svjetskog dana dostojanstvenog rada, koji se obilježava 7. listopada. Stojiljković i Mihailović su tada iznijeli kako u Srbiji ne postoje validni podaci o broju radnika i njihovom radnom odnosu. Neplaćanje prekovremenog rada, strah od nadređenih, nedostatak odgovarajuće zaštite... samo su neki od problema s kojima se susreću radnici u Srbiji.

»Ako je preživljavanje cilj rada, onda dostojanstven rad nema nikakvog smisla. O njemu se može govoriti jedino onda kad on podrazumijeva nešto više od golog preživljavanja«, ocijenio je Mihailović.

Predsjednik Ujedinjenih granskih sindikata Zoran Stojiljković je iznio kako značajan broj radnika u Srbiji nema povjerenja u institucije i sindikate, koji bi se trebali baviti njihovom zaštitom, te da veoma lako odustaju od bilo kakve žalbe na uvjete u kojima obavljaju posao. »Koliko su radnici sigurni i u kojoj mjeri obavljaju posao u zdravoj i sigurnoj sredini govori i broj ljudi koji su poginuli na građevini. Zdrav radni ambijent podrazumijeva i mentalno zdravu sredinu u kojoj ne postoji mobing i u kojoj ne tjeraju ljude da potpisuju nešto što nikada ne bi«, ocijenio je Stojiljković, podsjetivši da je posljednji Zakon o radu, pored ograničenja radničkih prava, podrazumijevao i umanjenje zarada od dva do tri posto. »Postoji neka vrsta osiguranja u slučaju nezaposlenosti, a kod nas je njom obuhvaćeno svega deset posto nezaposlenih. Ljudi percipiraju da vlast vlada u korist kapitala, a ne u korist rada i njih samih. Najgore od svega jest to što je tek tri petine anketiranih nezadovoljno svojim sindikalnim i radnim pravima. To znači da četrdeset posto ljudi ne misli svojom glavom i ne shvaća koliko su zapravo ugroženi«, zaključio je.

Preporuke za izmjene zakona

Na temelju prijedloga koje su dali Mario Reljanović, Dušan Torbica i Srećko Mihailović istraživački tim je sumirao (i predstavio u prosincu u Media centru) bazične probleme koji utječu na nezavidno stanje radnih prava i visok stupanj prekarizacije rada u Srbiji. Oni se odnose kako na nedovoljna ili nefunkcionalna normativna rješenja, tako i na praksu primjene propisa ali i na politike socijalnih partnera. Na temelju toga sastavljene su i preporuke u cilju poboljšanja općeg položaja radnika, uspostavljanja vladavine prava i pravne sigurnosti i zaštićenosti, kao i punog ostvarivanja individualnih i kolektivnih prava radnika u skladu s međunarodnim standardima.

Prva preporuka je »**proširenje pojma zaposlene osobe na privremene i povremene poslove i približavanje položaja radno angažiranih osoba položaju zaposlenih**«. Naime, kritike na postojanje ugovora o privremenim i povremenim poslovima, kojim se »simulira« radni odnos u pogledu obveza radnika ali ne i u pogledu njegovih radnih prava, postoje već duže vrijeme i

pojačavaju se kako se pojačava udio ovakvih ugovora. On je od vrijednosti ispod 1% tijekom osamdesetih godina došao do 10 do 15%. Autori ističu da dereguliranost samog ugovora nosi značajne mogućnosti za zloupotrebe koje se u praksi po pravilu i realiziraju, te smatraju da je krajnje vrijeme da se izmjenom Zakona o radu privremeni i povremeni poslovi uvedu u domenu radnog odnosa kratkog trajanja, s jednostavnijom procedurom prijave i odjave uposlenog. Tako bi se moglo regulirati u novom režimu da privremeni i povremeni poslovi podrazumijevaju radni odnos u trajanju kraćem od 30 dana, dok bi se za svako duže (ali ipak oročeno angažiranje) koristio ugovor o radu na određeno vrijeme. S druge strane, u dijelu Zakona o radu kojim se regulira rad van radnog odnosa, nužno je izvršiti izmjene kako bi se svim osobama koje se radno angažiraju dodijelila određena minimalna prava vezana za prirodu njihovog radnog angažiranja – makar kada je riječ o osnovnim pravilima koja se tiču radnog vremena, zarade, socijalnog osiguranja, kolektivnih prava.

Druga je preporuka **»smanjenje zluporaba postojećih odredbi Zakona o radu i sprječavanje njihovog izobičajavanja«**. Naime, u normativnoj analizi je ustanovljeno kako postoje odredbe Zakona o radu koje se jednostavno krše od poslodavaca u takvom opsegu da se tijekom vremena može očekivati njihovo izobičajavanje. Ovdje je prije svega riječ o odredbama koje se odnose na minimalnu zaradu i ugovor o radu na određeno vrijeme. Pravilnom primjenom zakona i efikasnim nadzorom od strane inspekcije rada, uz nužno sankcioniranje poslodavaca bez obzira na opseg kršenja, ovakav trend bi se mogao preokrenuti. U protivnom je realno očekivati da će neka od osnovnih prava uposlenih i dalje biti značajno kršena a njihov rad prekariziran, bez obzira na stvarne potrebe poslodavca i konkretan način radnog angažiranja osobe.

Treća preporuka je **»ukidanje Zakona o pojednostavljenom radnom angažiranju na sezonskim poslovima u pojedinim djelatnostima«**. Ovaj propis donijet je u pokušaju da se regulira područje rada na crno u poljoprivrednim djelatnostima na sezonskim poslovima. Međutim, način reguliranja je takav da zapravo omogućava značajnu slobodu poslodavcima i ograničava prava

angažiranih radnika, čak i gore nego kod rada na crno. Vrhunac takvog lošeg reguliranja jest mogućnost tzv. usmenog ugovora o angažiranju između angažirane osobe i poslodavca, koji će za sigurno u budućnosti predstavljati izuzetan izvor zloupotreba i dovesti do veće prekarizacije nego što je do sada zabilježena u ovim djelatnostima, smatraju predlagači.

Nadalje, autori smatraju kako je neophodno **»donošenje Zakona o agencijama za privremeno zapošljavanje«** kojim bi se uređio takozvani lizing zaposlenih. Ova kategorija zaposlenih, tvrde, spada u jednu od trenutno najugroženijih, a njihov broj se povećava. Osnovni problemi koji se javljaju jesu mogućnost zloupotreba, koja proizvodi niz negativnih posljedica u smislu diskriminacije, neriješenog radnopravnog statusa, nemogućnosti ostvarivanja niza individualnih i kolektivnih prava, kao i nemogućnosti efektivne i efikasne zaštite ovih radnika. Zakonski tekst bi morao obuhvatiti europsku regulativu, kao i Konvenciju 181 MOR o privatnim agencijama za zapošljavanje, navodi se u četvrtoj preporuci.

Inspekcija, odvjetnici, sindikati

U petoj preporuci inzistira se na **»povećanju kapaciteta Inspektorata za rad, pojašnjenje i uvećanje njihovih nadležnosti i ovlaštenja«**. To se odnosi na povećanje broja inspektora, bolje uvjete i veću zaštitu pri obavljanju inspeksijskog nadzora, te na detaljnije reguliranje njihovih nadležnosti i ovlaštenja.

U trenutku pisanja ove analize, navodi se, u proceduri usvajanja pred Narodnom skupštinom Srbije nalazio se **Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći** čija sadržina, upravo suprotno njegovom nazivu i formalnom cilju donošenja, značajno ograničava mogućnosti pružanja besplatne pravne pomoći građanima i praktično daje monopol odvjetnicima na pružanje ovakve pomoći. Takav pristup zakonodavca pogodit će mnoge građane, a čini se najprije one najsiromašnije, navodi se u obrazloženju šeste preporuke. To se prije svega odnosi na specifičan položaj zaposlenog kao tužitelja, budući da je ironično tražiti od njega da plaća odvjetnika radi zastupanja i sve sudske takse koje je potrebno platiti kako bi

uopće mogao dobiti pristup sudu, u slučajevima kada na primjer zaposleni tuži poslodavca zbog neisplaćivanja zarade ili nezakonitog umanjivanja zarade, nezakonitog otkaza i tome slično.

Nadalje se predlaže »**povećanje kapaciteta sindikata da se bave problemima svih radnika umjesto fokusiranja na radnike zaposlene na neodređeno vrijeme**«. Iako su članarine važan izvor prihoda sindikata, iako je faktički osnovni cilj sindikalnog udruživanja dostizanje reprezentativnosti da bi se kolektivno pregovaralo s poslodavcima, sindikati moraju shvatiti da njihove funkcije u suvremenim uvjetima i aktualnim državnim politikama nisu dovoljne da zaštite radnike. Na taj način se stvara začarani krug nepovjerenja – radnici gube osjećaj za kolektivnost i kolegijalnost, zajedničke ciljeve i borbu; sindikate percipiraju kao birokratizirane i politizirane mašinerije koje ne mogu načiniti promjenu na bolje u njihovom konkretnom slučaju. Rezultati takvog viđenja sindikata od strane radnika su poražavajući, jer sindikati gube članstvo a samim tim i formalnu i faktičku moć utjecaja na poslodavce i državu. To opet dovodi da jačeg fokusiranja sindikata na preživljavanje, prije nego na načine na koje mogu pomoći zaposlenima, navodi se među ostalim u obrazloženju sedme preporuke.

Odblokirati socijalni dijalog

Još jedno važno pitanje koje može utjecati na smanjenje prekarizacije jest razvoj socijalnog dijaloga, odnosno »**odblokiranje socijalnog dijaloga i stvaranje kulture socijalnog dijaloga**«. Ovdje su autori istakli probleme koji nastaju kroz pokušaje reprezentativnih sindikata da obrane svoj privilegirani položaj, ali i zbog veoma negativne politike države prema socijalnom dijalogu. Prvo se ogleda kroz blokadu Odbora za utvrđivanje reprezentativnosti. Drugo se ogleda najprije kroz izravno mišljenje države u zaključene kolektivne ugovore (ukidanje svih kolektivnih ugovora 2014. godine); potom i kroz otvoreno svrstavanje na stranu jednog broja poslodavaca (tzv. stranih investitora) koji dobijaju ne samo preferencijalan položaj u međunarodnim ugovorima i propisima države već i u provođenju svakodnevne politike – često u situacijama kada državni dužnosnici otvoreno brane poslodavce za koje je nesumnjivo utvrđeno da krše zakone. U takvom ozračju ovi poslodavci nemaju nikakav poticaj za udruživanje i vođenje socijalnog dijaloga. Naprotiv, oni po pravilu čine sve da izbjegnu bilo kakav kontakt s drugim socijalnim partnerima, uključujući i aktivno sprječavanje kolektivnog pregovaranja i sindikalnog udruživanja. Ovakva situacija je neodrživa i mora se riješiti najprije izmjenama zakona a potom i izmjenama državnih politika, tako da se pruži realna šansa socijalnom dijalogu i svi njegovi akteri promatraju i tretiraju kao ravnopravni, smatraju autori.

U posljednjoj, devetoj preporuci, autori se zalažu za »**detaljnije, suvremeno reguliranje pojedinih kolektivnih prava**«. To su prvenstveno pravo na udruživanje te pravo na štrajk. Postojeći Zakon o štrajku sadrži relativno dobra rješenja, ali je općenito zastario i nedorječen, smatraju autori ističući kao naročito sporna pitanja koja se tiču minimuma procesa rada u posebnom režimu štrajka. Cijeli institut štrajka je, smatraju, postavljen suviše rigidno što dovodi do kolektivnih sporova povodom zakonitosti štrajkova, tako i do destimulacije zaposlenih da uopće razmišljaju o štrajku kao sredstvu kolektivne borbe za radnička prava.

Također, autori podsjećaju i na pravo na sudjelovanje zaposlenih u upravljanju, koje je nakon završetka razdoblja samoupravljanja anatemizirano i potpuno zaboravljeno, dajući zaposlenima samo minimalne formalne mogućnosti da sudjeluju u radu poslodavca putem savjeta zaposlenih, što je opcija koju oni uglavnom ni ne koriste. Iako je ovo pravo daleko razvijenije u mnogim državama, uključujući i one s tradicionalnim kapitalističkim odnosima, zakonodavac u Srbiji mu nije posvetio gotovo nikakvu pažnju u Zakonu o radu. Ispravljanjem ovog propusta će zaposleni svakako moći unaprijediti svoj položaj kod poslodavca, tvrde autori preporuka.

Sindikati i civilne organizacije u obrani prava

Među subjekte aktiviteta za obranu, dosljedno provođenje ali i proširenje radnih prava osim samih radnika, autori ubrajaju sindikalne organizacije i organizacije civilnog društva koje se bave radničkim i sindikalnim pitanjima.

Autori smatraju kako je jedan od ključnih uvjeta za aktiviranje radnika, sindikata i organizacija civilnog društva povjerenje radnika u ova dva tipa radničkih organizacija. Istraživanje ne govori o nekom većem povjerenju radnika u sindikate, a gotovo da je potpuno isto i u slučaju organizacija civilnog društva. Veliko povjerenje radnika na neodređeno vrijeme u sindikate imaju 9% radnika, osrednje povjerenje ima 32%, a nikakvo ili malo povjerenje 59% radnika. Povjerenje u sindikate u drugim grupama radnika je još katastrofalnije, a najmanje je kod nadničara: veliko povjerenje ima 2% radnika, osrednje 16%, a malo ili nikakvo čak 82%. Ukupno uzevši, navodi se u istraživanju, jedino radnici u radnom odnosu na neodređeno vrijeme (ipak) imaju dovoljno povjerenja u sindikate kako bi ovi mogli započeti ozbiljniju aktivnost na planu obrane i širenja radničkih prava. Dvije petine ovih radnika (41%) imaju barem osrednje povjerenje u sindikate, a nepune dvije petine (37%) ima uglavnom osrednje povjerenje u organizacije civilnog društva koje se bave radničkim i sindikalnim pitanjima.

Pitanje rada je političko pitanje

U ovom kontekstu autori su iznijeli niz ideja za aktivniji odnos sindikata i organizacija civilnog društva prema borbi za dosljedno poštovanje radničkih prava i za dostojanstveni rad i život. Kao prvo, predlažu »repolitizaciju sindikata i izgradnju političke moći i političkog kredibiliteta sindikata«. Naime, ističu autori, depolitizacija sindikata u Srbiji je rezultat uspješnog djelovanja zastupnika neoliberalnog shvaćanja politike u okviru opće kolonizacije svijeta života od strane politike. »Pod geslom 'sve je politika, a politikom se mogu baviti samo političari' izabrani na inače ne-slobodnim i ne-poštenim izborima, sindikati su, kao i drugi subjekti javnog života, izbačeni iz politike. Vrijeme je za povratak. Vrijeme je za shvaćanje da je pitanje rada i njegove prekarizacije, da je pitanje nadnice – političko pitanje«, navodi se u istraživanju.

Također, smatraju autori, nužno je razgraničenje sa »žutim sindikatima«, odnosno onim koje poslodavci osnivaju. »Znaju se 'žuti sindikati' u svim većim tvrtkama i treba javno saopćiti njihov popis, kao što treba objaviti i popis sindikalnih lidera koji u pojedinim tvrtkama od gazde primaju dvostruku plaću ili barem veću plaću samo zato što su sindikalni lideri«, navode autori.

Priredila: Jasminka Dulić

Pet desetljeća od studentskih prosvjeda 1968.

Izbljedjele parole, pravo na pobunu nije!

Prošle godine navršilo se pedeset godina od studentskih gibanja 1968. Studentski prosvjedi tada su potresali Europu, pogotovo oni u Njemačkoj i Francuskoj, ali i Ameriku, gdje se prosvjedovalo protiv rata u Vijetnamu. U Francuskoj su studenti prosvjedovali protiv tadašnjeg liberalnog kapitalizma, konzumerizma i tradicionalnih institucija, a prosvjedi su se proširili i na tvornice, što je rezultiralo štrajkovima radnika. Jedna od parola francuskih studenata 1968. bila je: »Budimo realni – tražimo nemoguće!« U tadašnjoj Zapadnoj Njemačkoj studentska gibanja eskaliraju nakon pokušaja ubojstva **Rudija Dutschkea**, vođe ljevičarski orijentiranih studenata. Studenti u Zapadnoj Njemačkoj su prosvjedovali i protiv Vijetnamskog rata, što je od vlasti u državi koja je vodila proameričku politiku, ocijenjeno kao antiamerikanizam. Ništa čudno, Berlinski zid je još stajao, a u zaleđu Zapadne Njemačke bila je socijalistička Njemačka Demokratska Republika i Varšavski blok.

Ne zaboravimo i na to da je u Čehoslovačkoj proces reformi zaustavljen slamanjem *Praškog proljeća* 1968., kada je Sovjetski Savez okupirao tu državu. Prvi tajnik Centralnog komiteta komunista Čehoslovačke **Alexander Dubček**, slovački komunistički političar, reforme političkih procesa u toj državi je nazivao »socijalizam s ljudskim licem.« I ne zaboravimo da je **Jan Palach**, student, Čeh, sebe zapalio u centru Praga u znak prosvjeda nakon okupacije Čehoslovačke.

Studentski prosvjedi u Beogradu

Dogodili su se te '68. i studentski prosvjedi u Beogradu; započeli su 2. lipnja, a završeni su već poslije osam dana. Doživotni predsjednik SFRJ **Josip Broz Tito** je tada rekao da studentski prosvjedi u Jugoslaviji nisu odraz onoga što se događalo u Francuskoj, Njemačkoj, Čehoslovačkoj, jer »to nije utjecaj izvana« nego su: »studentski prosvjedi odraz naših slabosti koje su se nagomilale i koje moramo otkloniti«. Studentske prosvjede u Beogradu podržali su mnogi književnici, glumci, slikari i brojni intelektualci, a te Titove riječi studenti su dočekali oduševljeno i uhvatili se u *Kozaračko kolo*. Studenti u Jugoslaviji borili su se također za socijalizam »s ljudskim likom«, a boje i poruke parola poput onih: »Mi smo sinovi radnog naroda« i »Dole socijalistička buržoazija« brzo su izbljedjele i nestale.

Dirnu li vas i dan-danas riječi pjesnikinje **Desanke Maksimović**, koja je te '68. rekla studentima: »Draga deco, zapamtite kakvi ste danas, jer nećete moći takvi da budete celog života. Danas ste najlepši i najuzvišeniji u svom životu...« I jeste bilo tako nekako, o čemu svjedoči i pjesma **Džonija Štulića** '68., divan kontrapunkt, u kojoj frustrirani profesor iz njegove pjesme govori: »Čitao sam praxis, polemizirao vješto / anarhizam mi je bio u krvi / svi na barikade / sanjao sam kako vodim proleterne mlade / a danas doktore, pomoz mi«. Slijede i stihovi kojima Štulić priziva posljednju svjetsku eksploziju utopijske energije: »šezdeset / osam šezdeset / vratit će se opet ... /.

Teško je odgovoriti što su u suštini bili studentski prosvjedi te 1968. godine u Jugoslaviji. Verzija uzroka prosvjeda ima mnogo, a je li bio u pitanju nepatvoren bunt, pokušaj kopiranja prosvjeda u Europi ili tek od državnih službi kanaliziran kao stihijski ventil za ispuhavanje nakupljenog tadašnjeg »nekakvog« nezadovoljstva studenata, kao »mosta« prema latentnom nezadovoljstvu građana, ostaje upitno. Bilo kako bilo, te '68. najznačajniji svjetski listovi su objavili da je Tito jedini državnik na svijetu koji je dao za pravo pobunjenoj omladini.

Pravo na pobunu i apatija

Godišnjica studentske 1968. obrađena je u svjetskoj razmjeri prije svega u pop-kulturi. **James Jones** je napisao oho-ho čitan roman *Veseli pariški svibanj*, a na obljetnicu pet desetljeća od studentskih gibanja održani su mnogi »okrugli astali«, pa tako i u Srbiji. Stoji i dalje pitanje je li ta turbulentna godina ostala u nekakvoj mitskoj izmaglici ili označava potencijal skrivene i latentne moći, dakle moguću snagu, koja je dobacila sve do danas?

Tako je **Borka Pavićević**, članica Akcijskog odbora Studentskog prosvjeda '68., na prošlogodišnjoj panel raspravi *Kuda je otišla 1968?* rekla kako smatra da su mladi tada sebe učinili političkim subjektima koji su podigli kvalitetu društvenog i intelektualnog života.

»Pravo na pobunu, to je ono što se dogodilo 1968. godine. Taj kapacitet pobune... Ja bih to usporedila sa sadašnjim vremenom apatije. Danas nema toga što je izdaja, što je nada, nema što je zanos. Danas nema dovoljno mladih ljudi da bi izdržali dugu pobunu, jer su otišli u inozemstvo. Da nije bilo '68. vjerojatno se ne bi mnogo toga dogodilo pod tom inspiracijom.«

Te 1968. godine **Hannah Arendt** napisala je **Karlu Jaspersu** i sljedeće: »Čini mi se da će djeca u idućem stoljeću učiti o 1968. onako kao što smo mi učili o 1848.« Je li Arendt pogriješila u svom predviđanju? Čini se da jest. Ne vidim naznake sposobnosti današnje ljevice da izgradi novu utopiju odgovarajuću suvremenom društvenom trenutku, a otvoreno je pitanje treba li novih »čitanja« '68.?

Je li ljevica u međuvremenu izgubila »seksepil«, privlačnost zajedno s književnošću i umjetnošću?

Jesu li ideologije koje propisuju poželjna stanja društva – prošlost? Pruža li post-demokracija sve više moći elitama koje se situiraju izvan demokratskih institucija, čime je ugrožena demokratska kontrola raspodjele blagostanja? Jesu li današnji razni prosvjedni pokreti u svijetu i ovdje manje utopijski i ideološki? Jesu li njihove ambicije u okviru kako treba promijeniti način na koji se vlast upotrebljava? Mnogo pitanja. Pa je li vama mogućnost građanske pobune ostala *ad acta*, kao svršen predmet u arhivi?

Zvonko Sarić

25 godina rada Teološko-katehetskog instituta Subotičke biskupije

U iščekivanju priznatijeg statusa u društvu

Raspadom bivše države Katolička se Crkva u Srbiji našla pred nekoliko novih i složenih izazova. Jedan od najozbiljnijih bio je nepostojanje teološkog visokog učilišta i slaba dostupnost onih u susjednim državama za školovanje vjernika laika. Istovremeno, smanjenje broja crkvenih službenika koje je trajalo u tom vremenu tražilo je nova rješenja. Iza-

zov je u najvećoj mjeri zahvatio Subotičku biskupiju, budući da ima najviše vjernika, a i najveće pastoralne potrebe. Jedna od njih je i osposobljavanje kateheta – vjeroučitelja, koji su ubrzo imali priliku preuzeti dio odgovornosti za budućnost mjesne crkve.

Teološko-katehetski institut je osnovan 21. studenoga 1993. godine, dekretom subotičkog biskupa mons. dr. Ivana Pénzesa * Do sada je na hrvatskom odjelu bilo upisano 336 studenata, od kojih je 57 njih diplomiralo * Na njihove diplome nadležno ministarstvo prilikom zapošljavanja progleda »kroz prste«, no na terenu, u školama postoje svakakvi slučajevi

Prva visokoškolska katolička ustanova u Srbiji

Dana 1. rujna 2001. godine ponovo je, naime, započela nastava vjeronauka u državnim školama, a ubrzo su i prvi vjeroučitelji dobili dekrete od svojih ordinarija i bivali angažirani kao predavači katoličkog vjeronauka. Dana 27. listopada 2001. zarađen je za prvog stalnog đakona Subotičke biskupije jedan Hrvat (**Ivan Kisegi**), koji je dekretom dobio i službu u župnom pastoralu u Bačkoj Palanci i Čelarevu. Većina vjeroučitelja i kasnije zaređenih trajnih đakona su svoju teološku naobrazbu stekli na Teološko-katehetskom institutu Subotičke biskupije. Institut je osnovan 21. studenog 1993. godine, dekretom subotičkog biskupa **Ivana Pénzesa**. Prvi profesori prisegle su poлагали tijekom zime te godine, dok je prva generacija studenata upisana naredne 1994. godine. Ove godine upisana je trinaesta generacija, budući da se upis provodi svake druge godine.

TKI, kako ga svi studenti i profesori zovu, ima iznimno važnu ulogu u životu Crkve u ovoj zemlji. To je, prije svega, prva visokoškolska katolička ustanova u Srbiji, kao i prva toga ranga na kojoj je obrazovanje od početka, dakle od jeseni 1994., teklo na hrvatskom jeziku. Nastava je, naime, organizirana u dva odjela: hrvatskom i mađarskom. Na čelu Instituta je rektor – biskup Pénzes, a na čelu odjela su prorektori. Prorektor hrvatskog odjela od utemeljenja Instituta pa do 2011. godine bio je mons. **Andrija Kopilović**, a od tada je to mjesto upražnjeno. Tajnik hrvatskoga odjela je dr. sc. **Josip Ivanović**, koji nam je u retrospektivi četvrtstoljetnog rada ove ustanove iznio zanimljive statističke podatke koji se tiču ovoga odjela.

Do diplome je potrebno osam semestara

Do sada je, naime, na hrvatskom odjelu bilo upisano 336 studenata, od kojih je 57 njih diplomiralo. Nastavni plan se provodi putem predavanja koja se organiziraju vikendom, kao i putem kolokvija i seminara. Nastava traje osam semestara, a ispiti se polažu iz 27 predmeta, ne uključujući tu i diplomski ispit. Kriteriji tijekom upisa od početka bili su prilično široki, tako da su se, osim većine koju su činili katolici (rimskoga i bizantskog obreda), a koji su se upisivali uz preporuke svojih župnika ili biskupa; upisivali i diplomirali i pravoslavni, protestanti, a ostavljena je i mogućnost da se upišu čak i ateisti. Hrvatski odjel od početka upisivao je ne samo Hrvate nego i Rusine, Slovake, Ukrajince, Srbe, Albance pa i Mađare.

Voditelji ove institucije snalazili su se za prostor u kome se drže predavanja, konzultacije i ispiti na različite načine. Akademski proces je započeo na dva mjesta, u Subotici i u Novom Sadu. U Novom Sadu su prva predavanja bila u Franjevačkom samostanu, da bi bila preseljena u podrumski dio sadašnje biskupske rezidencije srijemskog biskupa u Petrovaradin, pa u grkokatolički parohijski dom, opet u Novom Sadu. Stabilnije rješenje postignuto je dogovorom biskupa s novosadskim župnikom da predavanja budu organizirana u vjeronaučnoj dvorani župe Imena Marijina u središtu grada. U Subotici je TKI prvo privremeno udomila župa Marije majke Crkve u Aleksandrovu, da bi se nakon toga nastavni proces preselio u Katolički

krug. Cjelokupna nastava oba odjela od 2014. godine odvija se u pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici.

Na hrvatskom odjelu trenutačno predaje 14 profesora, od kojih su 11 klerici, magistri ili doktori svete teologije, a trojica laici. Profesorski zbor čine: biskup **Ivan Pénzes**, dr. sc. **Andrija Anišić**, mons. **Stjepan Beretić**, dr. sc. **Tivadar Fehér**, **Miron Hornjak-Kuhar**, dr. **Ivica Ivanković Radak**, dr. sc. **Josip Ivanović**, mr. **Mihajlo Malacko**, mr. **Dragan Muharem**, mr. **Josip Pekanović**, mr. **Darko Rac**, dr. sc. **Marinko Stantić**, mr. **Mirko Štefković** i prof. **Tomislav Žigmanov**. Niti jedan profesor nije angažiran samo kao predavač na TKI – svi svoje svakodnevne poslove obavljaju na drugim radnim mjestima, odnosno službama. Među ukupno 27 profesora koji su do sada dio svojeg doprinosa društvu i Crkvi uložili u ovo Božje i ljudsko djelo, petorica nisu više živi: dr. **Roman Myz**, dr. **Tadej Vojnović** OFM, mr. **Josip Buljovčić**, prof. **Bela Gabrić** i prof. **Đuro Rajković**.

Gdje je TKI bio na njegovom početku, i kamo ide?

Prof. Josip Ivanović smatra da se u obliku u kojem je TKI napravljen na jednostavno ne može akreditirati.

»To nije ničija loša volja, nego iza ove činjenice postoje razumljivi stručni razlozi. Da biste akreditirali visokoškolsku ustanovu, morate, primjerice, imati 75% ljudi u stalnom radnom odnosu na neodređeno vrijeme, a njih naša Crkva ne može platiti. Morate imati cjelokupan proračun za pet godina rada deponiran u nekoj od banaka, što još dugo nećemo imati, pošto je brojka ogromna. Crkva, s druge strane, može pokazati dobar, kulturni prostor i solidnu knjižnicu«, kaže tajnik Ivanović.

Životna realnost u djelovanju onih koji su završili TKI, a pokušavaju se zaposliti kao vjeroučitelji u školama, pokazuje brojne praktičke poteškoće. Na njihove diplome nadležno ministarstvo prilikom zapošljavanja progleda »kroz prste«, no na terenu, u školama postoje svakakvi slučajevi. Negdje se završen TKI priznaje kao visoka sprema, negdje kao viša, a neki ravnatelji škola diplomu TKI priznaju kao svjedodžbu osnovne škole.

Naš sugovornik ipak potvrđuje da je teološka kultura zainteresiranih laika u posljednjih 25 godina znatno podignuta, Crkva (svih pet biskupija u Srbiji) je dobila stručne katehete koji iskustva stječu u školama i župama, stalne đakone (njih 13 djeluje u Bačkoj, a jedan u Banatu) i župne pomoćnike. Ponekad iskrсну problemi koji su međuljudske prirode, ali oni nisu nikakva posebnost ove institucije niti katolika uopće.

»Budi nadu činjenica da je, kada je u nedavnom službenom posjetu Beogradu bio kardinal **Pietro Parolin**, državni tajnik Svete Stolice, rješavanje pitanja teološkog učilišta u Srbiji spomenuto kao jedan od prioriteta u odnosu države i Katoličke Crkve. Čini se da su to državne strukture primile k znanju«, dodaje prof. Josip Ivanović.

Teološko-katehetski institut Subotičke biskupije marljivo djeluje u iščekivanju svojeg boljeg i priznatijeg društvenog statusa. Nije javno eksponiran, niti ga mogu otkriti moderna sredstva komunikacije, ali najveća se djela rađaju u skrovitosti. Time se, čini se, i studenti i profesori TKI vode već 25 godina.

Marko Tucakov

Lidija Čulibrk, urednica magazina *Lepota&Zdravlje*

Žene su postale nositeljice društvenih promjena

*Emancipacija je donijela još jednu ulogu za ženu, a to je uloga nositeljice promjena. Nedavno sam razgovarala s kolegicom psihologinjom o tome kako žene u više slučajeva iniciraju razvod nego muškarci. Nekada je to bilo nezamislivo * Što ako se mladi u budućnosti budu i dalje okretali ka karijeri ili egocentričnim uživanjima i životu bez dodatnih obveza koje stvaraju djeca, što ako parovi budu imali još drastičnije probleme prilikom začeća nego što je to danas, što ako partnerstvo i obitelj više ne budu najveća vrijednost kao što je to bilo nekada, pa i parova bude sve manje? * Naravno da ima smisla živjeti u Srbiji, jer je život u ovoj zemlji pun izazova za rast i razvoj individue. Pitanje je što želite postići!*

Intervju vodio: Marko Tucakov

Znak slabosti i nedostatka samopouzdanja muškarca je strah od suočavanja, pa čak i razgovora sa ženom čija moć leži u svestranom poznavanju obaju svjetova: ženskoga i muškoga, a koja to svoje poznavanje dijeli, nesebično umnaža, pomažući obama svjetovima da se bolje razumiju. Ako muškarac prizna taj strah, je li on manje muškarac? Priznaje li da zapravo on pripada »slabijem spolu«? Ili, s druge strane, takav muškarac pokušava ispravno razumjeti ovaj planet, nadasve ženski, kojemu je čak i ime ženskoga roda? Priznajem, dakle – uplašio sam se! No želja da za naš tjednik razgovaram s damom koja je uvijek spremna pomoći, uz osmijeh (i muškarcima) razumjeti ženski svijet bila je veća od straha.

Lidija Čulibrk (rođ. **Čoban**) rođena je u Baču 1963. godine. Studij psihologije završila je na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, a specijalizaciju na Medicinskom fakultetu, stekavši zvanje specijalistice zdravstvene psihologije. Radila je potom više od desetljeća kao psihologinja u Kliničkom centru Vojvodine, na Institutu za neurologiju, psihijatriju i mentalno zdravlje. Od 1999. je urednica magazina kod vodećeg regionalnog nakladnika *Color Press Groupa* da bi od 2001. došla na mjesto urednice magazina *Lepota&Zdravlje* koji je danas, kako kaže, najrelevantniji magazin na tržištu u Srbiji i u regiji i izlazi pod istim imenom u svim državama bivše Jugoslavije. *Lepota&Zdravlje* je, po riječima Čulibrk, jedini regionalni brand koji se kreira po istoj licenci i prodaje u svih šest država – jednak a opet drugačiji i prilagođen njihovim različitostima. Kao urednica magazina uključena je u različite projekte uglavnom usmjerene osnaživanju žena. Jedan

od njih je i organiziranje konferencija *Pro-Femina*, koju je osmislila i koja se šestu godinu zaredom održava okupljajući žene iz cijele regije. Majka je dvoje odrasle djece.

 Žene koje žive na selu još uvijek traže mogućnost da se društveno ostvare, i to u značajno složenijim i nepovoljnijim okolnostima od žena koje žive u gradovima. Kako gledate na pokušaje da se udrugama žena, koje su popularni oblici aktivizma u seoskim sredinama, afirmira žensko stvaralaštvo? Nekad se čini da je »domaća radinost« i njezino predstavljanje tradicionalno rezervirano za starije generacije žena.

U posljednje vrijeme svjedoci smo da dosta mladih žena osniva svoje udruge i male proizvodne pogone, gdje na moderan način tretiraju raznorodne »ruralne kapacitete«, počevši od tradicije pa do poljoprivrednih proizvoda. Mali proizvođači hrane plasiraju svoje proizvode na sve veća tržišta i vrlo značajnu ulogu u kreiranju proizvoda imaju žene. Sličan je primjer i iz područja ugostiteljstva, gdje u vidu malih gospodarstava moderne kućanice nude »bijeg iz grada« i uživanje u čarima prirode, pa čak i rada u prirodi. Tijekom razdoblja radova na njivi i u vrtu, oni zapošljavaju, ugošćuju i osiguravaju volonterska iskustva. Posljednjih godina je prisutan i trend okretanja turizma ka domaćim destinacijama, što je i financijski i ekološki opravdano i također daje mogućnost ženama iz ruralnih sredina da oprobaju svoj poduzetnički duh i kreativnost. Jedino ekonomsko osnaživanje žena može pridonijeti većem društvenom angažmanu i stvaralaštvu u drugim područjima.

 Aktivizam mladih, posebno u gradskim sredinama, vezan je više za djevojke nego za momke. One nose programe najaktivnijih udruga, pokreću društvene procese i fizički se angažiraju u pokretanju društvenih promjena. Zbog čega je to tako? Čemu, u domeni društvenog aktivizma, djevojke mogu naučiti momke?

Emancipacija je donijela još jednu ulogu za ženu, a to je uloga nositeljice promjena. Nedavno sam razgovarala s kolegicom psihologinjom o tome kako žene u više slučajeva iniciraju razvod nego muškarci. Nekada je to bilo nezamislivo. Danas to govori o tome da, počevši od te mikro ćelije društva – para –

pa ka većim društvenim formatima, žena je ta koja, ako baš nije egzistencijalno prinuđena da bude pasivna, želi mijenjati stvari na bolje. Multitasking, o kome često govorimo, i pritisak s kojim se žene nose usljed paralelnog funkcioniranja na poslu i u društvenim aktivnostima, a s druge strane u kućanstvu i obitelji, donio je velike promjene u kvaliteti ženskog mentalnog sklopa. Kada se jedna »vrsta« – žene, u dugom razdoblju, izlaže teškim okolnostima života, ona ima priliku napredovati. Tako napreduju žene, to će se doslovno moći »mjeriti« na staničnoj razini, na razini neurona i sinapsi u mozgu. Govorim o dugoročnom procesu transformacije žene. Muškarci nisu u takvoj situaciji. Plašim

se da zbog toga mogu stagnerati, o čemu se već danas mnogo govori, kao i da pridonose i dalje lošim globalnim rješenjima kada su na visokim dužnostima (a najčešće jesu), koja će dovesti do daljih međunarodnih sukoba, netolerancije i uništavanja prirode i planeta.

HR Svjedoci smo različitih pokušaja sagledavanja demografske situacije i pogrešaka nositelja vlasti prilikom kreiranja svrsishodne obiteljske politike. Kako se žene u Srbiji danas nose s izazovima roditeljstva? Ima li promotivnih slogana ili novčanih roditeljskih dodataka koji mogu donijeti promjene u negativnim populacijskim trendovima?

Mislim da su i slogani i koncept financijske pomoći u ovom trenutku potpuno pogrešni. Svi inzistiraju na promjeni populacijskog trenda, ali se nitko time ne bavi ozbiljno jer naprosto ne sagledava kolike su razmjere problema. Što ako se mladi u budućnosti budu i dalje okretali ka karijeri ili egocentričnim uživanjima i životu bez dodatnih obveza koje stvaraju djeca, što ako parovi budu imali još drastičnije probleme prilikom začeća nego što je to danas, što ako partnerstvo i obitelj više ne budu najveća vrijednost kao što je to bilo nekada, pa i parova bude sve manje? Kada bi tako gledali na stvari, tada bi oni koji su kompetentni da odlučuju shvatili da se populacijska politika treba kreirati na nekom drugom mjestu, a ne na mjestu rađanja trećeg i četvrtog djeteta. Populacijska se politika treba kreirati u predškolskim ustanovama, gdje bi se djeca učila da su bliskost i ljubav veće vrijednosti od uspjeha i novca; da je briga o prirodi i vlastitom okruženju vrijednija od posjedovanja brendiranih predmeta. Tako bi se dugoročno podizala populacija čije bi prirodno ponašanje dovelo do pozitivne populacijske bilance, jer svaka instalna metoda može riješiti problem tek privremeno.

HR Jesu li mladi koji žele karijeru i »pristojan život« ostvariti u Srbiji naivni? Često je, naime, to osjećaj onih koji (još uvijek) nisu odlučili pokušati ove dvije stvari učiniti izvan zemlje. Kako, zapravo, ne otići i ima li promoviranje kulture ostanka u zavičaju uopće smisla?

Naravno da ima smisla živjeti u Srbiji, jer je život u ovoj zemlji pun izazova za rast i razvoj individue. Pitanje je što želite postići! Ako ste talentirani fizičar ili astronom i ako će svijet izgubiti ako se vaš talent ne iskoristi, teško da je ovo zemlja za vas. Ako vam za »pristojan život« nisu potrebne jahte, vile i Bentley, možete pokušati živjeti i ovdje. To će svakako pokrenuti sve vaše potencijale, suočiti vas s nizom nemogućnosti i neuspjesima. Ali, takav je život, od toga se raste! Važno je da u svemu tome ostanete dosljedni svojim vrijednostima. Ako to možete, super – vi ste heroji! Ako to ne možete, onda trebate biti svjesni da je vaš sustav vrijednosti u krizi i potražiti zemlju koja će biti manje »izazovna«. I, da... u kojoj će uživati vaši potomci, jer prva generacija emigranata uvijek, na ovaj ili onaj način, plati cijenu boljeg života svojih nasljednika. Mislim da je i takav izbor u redu. Možemo na cijeli planet gledati kao na naš dom. Narodi i pojedinci su se selili i migrirali u cijeloj ljudskoj povijesti. Obje opcije su potpuno u redu. Ja imam dvoje odrasle djece koja su dio školovanja i početak karijere imali u inozemstvu, pa su se vratili ovdje i nose se sa svim onim s čime se svi nosimo. To ih čini jačim i stabilnijim. To ne znači da to mora biti njihova konačna odluka. Ne morate robovati »konačnim odlukama«. Možete pokušati jedno, pokušati drugo, predomisli se... Sve te promjene čine život i on nigdje nije samo ružičast. Važno je prepoznati ono dobro i onaj

blagoslov koji donosi svaki trenutak u kom smo živi, gdje god da smo.

HR Lepota&Zdravlje je jedan od najprodavanijih lifestyle magazina u Srbiji. Koliko vaše prosječne čitateljice financijski mogu pratiti životne stilove koji se predstavljaju u magazinu?

Prije svega želim napomenuti da sam časopis košta 99 dinara i vjerujem da je to najvrjednija stvar kada se pogleda odnos proizvoda i onoga što nudi i cijene. Vrlo nam je stalo do toga da budu dostupni. Upravo tako smo postali i utjecajni. Ne možete biti utjecajni ako izlazite u par tisuća primjeraka, makar kakvu kvalitetu da nudite. To je kao kada visokoobrazovanoj publici koja obožava klasičnu glazbu pišete o klasičnoj glazbi. Oni bi je svakako slušali, s vama ili bez vas! Što se samog životnog stila tiče, mi propagiramo prvenstveno zdrav život, rekreaciju, pravilnu ishranu, odlaske na preventivne preglede, mentalno zdravlje i psihološku ravnotežu. Sve se to može realizirati na različite načine. Možete misliti o tome na vrijeme pa zakazati preglede u obližnjem domu zdravlja na koje se, doduše, čeka tri mjeseca, a možete otići na kliniku Meyo na totalni »remont«. Dakle, važne su nam poruke i vrijednosti prvog reda. Ono što u prvi mah djeluje kao primarno u magazinu, a to je moda i kozmetika, je prvenstveno *teaser* koji nam pomaže da ženu zainteresiramo i privučemo, a potom da joj osim toga što je lijepo, lako i lepršavo ponudimo još nešto. Kao što sam rekla, oni koji su vrhunski obrazovani, situirani, osviješteni, odgovorni i brinu o svemu – ne trebaju nas. Trebaju nas žene koje nemaju mnogo vremena za sebe i uzet će magazin da ga prelistaju. Mi im tada kažemo: »U redu je da imate novu haljinu i lijepu frizuru ako želite i možete si to priuštiti, ali ovo je mjesec borbe protiv raka dojke, pogledajte kakve odnose imate, kakav je baš brak, kako podižete djecu, kad ste posljednji put bili fizički aktivni, kako se hranite. Jer, to je stvarno važno«.

HR Zašto muškarci čitaju časopise namijenjene ženama?

Zato što ih zanimaju žene. Zar ženski svet nije čaroban?

HR Javno kažete da ste ponosni na svoje podrijetlo. Kako u konglomeraciji identiteta, stilova i njihovih ponuda koja odlikuje okruženje u kojem živimo, u današnjem vremenu sačuvati svijest o svom nacionalnom identitetu i pripadnosti zajednici?

Identitet i pripadnost su osjetljive kategorije. Moraju biti i čvrste i fragilne, u isto vrijeme. To je komplicirano. Složeni nacionalni identiteti kakav je moj i moje obitelji, još više moje djece, je najbolja opcija jer sprječava ljude da »zastrane«. Također, omogućava vam otvorenost prema drugim identitetima i zdravu razmjenu »dobara«.

HR Što Vas vraća i privlači rodnom Baču?

U Baču sam rođena i živjela sve do početka studija. Čitav svoj odrasli život sam formirala u Novom Sadu, istovremeno i pripadajući i ne pripadajući toj urbanoj, odnosno onoj ruralnoj sredini. Volim Vojvodinu, put kroz Bačku, Bač kakav je nekad bio i kakav je sada u smislu trajnih kulturnih, povijesnih i prirodnih vrijednosti. Tužno je vidjeti da su svi ljudi koji su mogli, kao i ja, otišli iz njega u razvijenije sredine, ali nikad se ne zna što donosi budućnost. Razvoj nije lineran pa ni zaostajanje u razvoju. Gdje god je plodna zemlja u kombinaciji s vodom, tu je i potencijal za budućnost.

Životna misija Fahrudina Hidanovića

Srastao s Gradovrhom

»**O**živio franjevački samostan Gradovrh«, »U potrazi za bosanskim franjevcima«, »Hidanović obnavlja Gradovrh«, »Fahro sa franjevcima«... To su bili samo neki od naslova koje su novinari smišljali opisujući životnu misiju jednog neobičnog Tuzlaka. Čuđenje koje **Fahrudin Hidanović** izaziva u svojoj zemlji povećava se kada se uzme u obzir da jedan Bošnjak posvećuje svoj život proučavanju i obznanjivanju tajni iz prošlosti franjevac, i uopće katolika koji su živjeli na današnjem obodu Tuzle. Prema njegovom radu nerijetko je usmjereno podozrenje, pa čak i odbacivanje. No, čini se da ga to ne brine. »Prije dvadesetak godina zainteresirao sam se za Gradovrh. Iako je o njemu bilo vrlo malo pisane građe, radim ovo iz ljubavi i iz mog istraživanja se štošta toga saznalo«, kaže Hidanović.

Povoda za razgovor s našim sugovornikom ne manjka. Hidanović je autor tri knjige: *Župa Soli – Gradovrh*, *Franjevačka književnost u BiH* i najnovije, izašle nedavno, *Vitez od Soli – Gradovrh*. Ove godine se, također, bački Hrvati Šokci spominju 330 godina od doseljavanja na prostore Podunavlja iz svoje prapostojbine koja se nalazila u okolici današnje Tuzle. Hidanović, konačno, želi doći i u naše krajeve, predstaviti svoj rad i svoje knjige i učvrstiti veze s Bačkom. Njegov prikaz povijesti Gradovrha objavljen u zborniku *Kačić* smatra se najboljim opisom postojanja i života ljudi ovoga lokaliteta. Nije moglo biti drukčije, jer je u otkrivanju tajni Gradovrha unio, i još unosi, neštedimice, cijeloga sebe.

Hidanović kaže da je vrlo malo pisane dokumentacije o Gradovrhu koje su ostavili povjesničari. Članovi Reda manje braće su ondje prebjegli iz samostana u Zvorniku, te na vrhu brijega (na kome se nalazilo utvrđenje – grad na vrhu) sagradili samostan uz pomoć oca i sina **Ivana i Pavla Maglaševića**. Uslijed posljedica Austrijsko-turskog rata i stalnih turskih pritisaka, tri franjev-

ca, jedan brat laik i oko 3.000 katolika iz okolice krenuli su putem Bača 1688. godine.

»Put se odvijao vrlo sporo i etapno, pod teretom sužnja u koji su stavili samo neophodne stvari za nastavak života na novim ognjištima. Kretali su se u kolonama, zgrčeni u bolu za svojom rodnom grudom. Polagali su jedino vjeru u Boga koju su nesebično crpili iz srca i duša svojih franjevac, koji su proživljavali istu sudbinu kao i njihovo stado«, kaže Hidanović.

To su pretci današnjih bačkih Šokaca. Franjevački samostan u Baču dugo se, nakon tog vremena, zvao »gradovrški«, a novi su se doseljenici nadali da će se čim prije vratiti u svoju postojbinu. To se, ipak, nije dogodilo.

Najnovija Hidanovićeva knjiga *Vitez od Soli – Gradovrh* romansirana je priča o selima

okolice Gradovrha, njihovim zanimanjima i životima, običajima i poštovanju koje su baštinili jedni prema drugima.

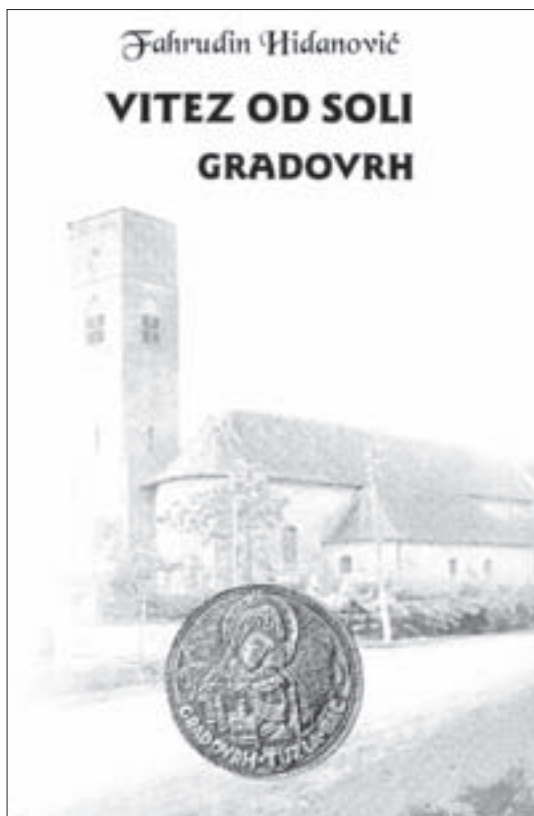
»Ono što su baštinili ljudi toga vremena, koji su svakodnevno radili teškačke poslove, su ponos, poštenje, riječ i djelo«, kaže Hidanović.

On u prezentiranju svojih istraživanja i u Bačkoj vidi mogućnost za učvršćivanje veza ovdašnjih Hrvata sa svojom prapostojbinom.

»Njihovi su pradjedovi u srcu nosili ikonu Gradovrške Gospe, a u džepu grumen svoje plodne zemlje. Nitko nije napustio Gradovrh i okolna sela što je loš san snio, nego zbog jarma koji su mu Osmanlije stegle oko vrata. Gdje god da su u Bačkoj danas pokoljenja gradovrških težaka, ja ih od srca pozdravljam i pozivam da, bar ponekad, svrate u svoju Bosnu i svoj Gradovrh«, kaže Hidanović.

Fahrudin Hidanović rođen je u Tuzli, gdje je završio Filozofski fakultet te postao profesorom srpskohrvatskog jezika i jugoslavenske književnosti. Zaposlen je u MUP-u Tuzlanskoga kantona na Odsjeku za potrage za umjetninama.

Marko Tucakov

Škola na zemlji Mukićevih

Slike nekadašnje *Mukićeve škole*, duboko u subotičkom ataru, na granici đurđinske i žedničke pustare, udaljene oko 25 kilometara od centra Subotice, sačuvao je **Petar Marcikić**, u djetinjstvu đak ove škole. U *Mukićevoj školi* obrazovao se Petrov otac **Mijo** tridesetih godina prošlog stoljeća, a potom u narednoj generaciji Petar, od 1956. do 1960. godine, dok je pohađao niže razrede osnovne škole. Djeca iz tog kraja školovanje su nastavila u Đurđinu, gdje je u to vrijeme nastala nova centralna školska zgrada, te su postupno ukinuta isturena odjeljenja u salaškim školama.

Već desetljećima nema zgrade *Mukićeve škole*; ovim predjelom prostiru se široke oranice. Nekad je, nasuprot tome, kraj bio vrlo naseljen. Postojao je Mukićev šor uz Krivaju s nizom salaša. Stare karte pustara otkrivaju nekadašnje lice ovih predjela s desetcima salaša i po nekim kaštelom u širokom prostranstvu.

Zahvaljujući izvješću učiteljice **Marije Marcikić** iz 1948. godine (Povijesni arhiv Subotica, F 68. 1567) saznajemo bliže podatke o ovom školskom objektu: izgrađen je 1908. godine, zidan od opeke, na zemlji Mukićevih; u zgradi je postojao i učiteljski stan, prema organizaciji rada učitelja u to vrijeme. Ovu školu su pohađala djeca iz Đurđina i Žednika, koja su živjela na salašima udaljenim između 50 metara i četiri kilometra (Petar je kao dijete do škole prelazio četiri kilometra). U školskoj 1947./48. godini u *Mukićevoj školi* razred je završilo 74 učenika, što rječito ilustrira nekadašnju naseljenost tog područja.

Gornja fotografija je iz 1933. godine, kada je Mijo Marcikić bio učenik, a na donjoj je generacija njegovog sina Petra šezdesetih godina prošlog stoljeća, u istoj, *Mukićevoj školi*.

Sretna Nova!

Kada, štovani čitatelji, budete držali ovaj broj tjednika u ruci, uveliko ćemo, nadam se, svi pregrmjati doček, bar za neke, najluđe noći. Otkada sam u mirovini, često velim kako mi je svaki dan nova godina i stoga se naročito ne pripremam za njen doček. Uskoro će naši sugrađani pravoslavne vjere dočekati Badnju večer i Isusovo rođenje. U socrealističko doba nije baš bilo u modi odlaziti na polnoćnu misu. Dogodilo se tako, dok smo bili studenti, da smo sjedili u simpatičnoj najstarijoj krčmi u Beogradu, koja ima firma-tablu »?« O imenu postoji anegdota: jednokatnica, u čijem prizemlju je krčma, podignuta je 1823. godine i nalazi se točno preko puta glavne Saborne crkve. Prvobitni vlasnik, jedan od organizatora Prvog srpskog ustanka, dao joj je ime »Kod Saborne crkve«. Pošto se tu nalazi i zgrada srpske Patrijaršije, crkvene vlasti su se stalno žalile zbog

Saturnalije

U antičkom Rimu, prije više od dvije tisuće godina, na datumu završetka tadašnje kratkodnevice; s početkom 17. prosinca održavane su službene svečanosti posvećene starom bogu Saturnu; grčki Kronosu, tzv. Saturnalije. Pošto je Saturn bio bog sjeмена i plodnosti zemljoradnje, tog dana se službeno završavala jesenska sjetva. Svečanosti su obično trajale tri dana i za to vrijeme ukinute su sve društvene nejednakosti – robovima su skinuti lanci, bogati su ugstili siromašne, sluge su sjele zajedno za isti stol s gospodarima. Članovi obitelji su darivali sitne poklone jedni drugima. Kuće su tada ukrašavali zimzelenim granama. Mi danas također postavljamo zimzelene bor, a pod njega stavljamo darove za članove obitelji. Kada je julijanski kalendar reformiran,

23. prosinac je postao dan završetka kratkodnevice (najkraćeg dana u godini), a od 24. prosinca dani počinju biti sve duži i duži. Zato je ovaj dan određen za dan Isusovog rođenja, koji ujedno simbolično označava i dolazak svjetlosti. Opet, zbog neusvajanja novog kalendara, pravoslavni vjernici tek će sada dočekati Badnju večer, a s druge strane već su dočekali Novu godinu. Zato naša zemlja nije ni zapadna, ali nije ni potpuno istočna. A ono što baca sjenu na sve ovo jest činjenica da je u današnje vrijeme sve komercijalizirano. TV voditeljice, npr., nose kapice tipa »Djed Mraz« itd.

Naši gradski darovi

Kao da je gradonačelnik Subotice čitao moju kolumnu od prethodnog broja kada sam napisao u svezi državnog proračuna da u njemu nema predviđenih sredstava za palički wellness i aqua centar, ali da će se oni sigurno naći u gradskom proračunu. Naime, nakon republičkog proračuna od

1.246,2 milijardi dinara usvojeni su i proračunui »nižeg ranga«, tj. AP Vojvodine 74,4 milijarde. Ovaj iznos je skoro 6% od republičkog proračuna, što je još davno Ustavom obećano Pokrajini (7%). Obećanog pratećeg zakona istina još nema, ali vjerujem da će ga biti. Nakon Pokrajine i gradovi su usvojili svoje proračune: Beograd 111 milijardi dinara; Novi Sad gotovo 26 milijardi, a Subotica skoro osam milijardi. Ono što pada u oči, iako BG nije dvostruko veći od Vojvodine, i nema dvostruko veću industriju, njegov proračun je skoro dvostruko viši. Možemo tako zbrajati da Pokrajina, gradovi NS i SU zajedno imaju skoro toliko novaca kao glavni grad. Naš gradonačelnik je izjavio da će se 25% gradskog proračuna (oko 2 milijarde) utrošiti za kapitalne investicije: izgradnja Kazališta i wellness centra na Paliću. Želim mu puno sreće i znanja u ovom pothvatu, a možda će mu biti potrebna i Božja pomoć. Jao, skoro zaboravih: i Zelena fontana će se zameniti ljepšom i starijom.

Zelena fontana u nekadašnjem sjaju

imena da (ono) »vrijeđa vjeru«. I tako je gazda iz bijesa jedne noći skinuo firma-tablu s imenom i postavio jedan veliki znak pitanja. Od tog doba kavana se zove »Znak pitanja«. Tako mi sjedimo u krčmi i pijuckamo, kada sam se sjetio da je tog dana pravoslavni Božić, i predlažem: »hajdemo pogledati polnoćnu misu!« Svi su se pitali: »kako ćemo, nikada nismo bili u pravoslavnoj crkvi, ne poznajemo običaje«. Ja sam rekao: »ući ćemo tiho, stajat ćemo nazad i promatrati«. Tako je i bilo. U lijepoj crkvi bio je skoro mrak, nigdje nikoga, samo su u prvim redovima sjedile neke starije žene. Misu je služilo četverica ili petorica popova; sjećam se da su jako lijepo pjevali. Danas je posve drugačije. Vidimo na TV-u: toliko ima vjernika da ne mogu ni svi stati u crkvu. Zato, čestitam Božić svim pravoslavnim vjernicima koji možda (pro)čitaju HR. Slušao sam jednog učenog teologa koji je tvrdio da mi zapravo ne zamo točno dan Isusovog rođenja i da je datum određen po dogovoru tek u IV. vijeku, i to ne slučajno.

Zanimljiva geografija

Dok još nisu postojala čuda suvremene tehnike i tehnologije, kao što su kompjutorske igrice i pametni telefoni s bezbroj aplikacija i mogućnosti za animaciju, zabavu i razbibrigu, među mladima je bila vrlo rasprostranjena igra zvana »zanimljiva geografija«. U čemu se ona sastojala? Na bijeloj hartiji, većinom izvađene, bolje reći iscijepane iz neke školske sveske, najčešće grafitnom, a rjeđe kemijskom olovkom (razlog: greška u pisanju lako se brisala gumicom, op. a.), nacrtana je jedna mreža s nekoliko rubrika. Zatim se odredio prvi među igračima koji će naglas postaviti zadatak koji se sastojao u tome da je licitator uz riječi »na slovo, na slovo...« imenovao početno slovo kojim su se u posebne i odvojene rubrike trebala upisati imena jedne države, grada, rijeke, planine, ponekad i biljke ili životinje. Broj rubrika ovisio je o broju pojmova koje je trebalo upisati, a određivani su dogovorom i suglasnošću svih igrača. Danas bismo rekli – konsenzusom. Za svaki točan odgovor, ako je bio unikatan, dobijala su se dva boda, a ako je i netko od drugih sudionika imao isti, dobijao se jedan bod. Pobjednik je bio sudionik s najviše sakupljenih bodova. Bila je to interesantna i iznad svega poučna igra. Tako se znanje iz geografije, ali i pravopisa, kroz igru provjeravalo i proširivalo na spontan, nenametljiv način.

Danas su druga vremena, informacijska tehnologija vlada svijetom, te je i ova igra već pomalo zaboravljena. Ali zato i dalje u svakodnevnom životu imamo primjere zaista zanimljive geografije. O čemu se radi? Evo nekoliko očiglednih i opipljivih dokaza.

Volim rješavati križaljke. Ne jednom naišao sam na nova geografska saznanja. Ne radi se o novim imenima gradova i mjesta ili država (države nastaju i nestaju, tome nas uči historija), već o njihovoj »prelokaciji«. Primjer prvi: traži se gradić u Banatu (tri slova) – nema ga ni na karti ni u stvarnosti u Banatu, nemojte se mučiti – radi se o Adi. Koliko je meni poznato, a i uvjerio sam se ne jednom, Ada nije u Banatu nego u Bačkoj. Ja još uvijek vjerujem da se prostor između Dunava i Tise naziva Bačkom, a pošto je Ada na desnoj obali Tise – rijeke koja razdvaja Bačku i Banat – sve ukazuje na to da je Ada s bačke strane. Primjer drugi: grad u Banatu (pet slova, prvo je S) – razmišljam: Sanad jeste u Banatu, ima pet slova, počinje na S, ali ne može se reći da je grad. Kad ono ispade Senta! Pa i ona je na desnoj obali Tise, prema tome...

Ovo su primjeri iz prijestolničkih novina. Što ih briga za malu nedosljednost, mož' mislit', vrlo važno, i jedno i drugo mjesto su pored Tise, pa je li to Bačka ili Banat, oba su na B... Prije će biti, kao i uvijek, da je tu politika umiješala prste. Naime, administrativno, oba navedena mjesta iz Bačke spadaju u Sjevernobanatski okrug. Zbog čega? Pa iz političkih razloga. Kada bi pripadali Sjevernobanatskom okrugu, gdje im je i mjesto, u njemu bi manjina ispala većina. Zbog toga se, politički, Senta, Ada, Kanjiža, Horgoš, Male Pijace, Orom, Mali Pesak i da ne nabrajam dalje, nalaze u sjevernom dijelu Banata, odnosno Sjevernobanatskom okrugu, koji počinje kod tzv. Buki mosta na izlazu iz Bačkih Vinograda.

Sigurno pratite vremensku prognozu na televizijama s nacionalnom frekvencijom. I tu ima nove zanimljive geografije. Jeste

Drugo lice SUBOTICE

li zamijetili da se u posljednje vrijeme prilikom priopćavanja meteoroloških prognoza sve češće čuje odrednica »severna Srbija«, umjesto Vojvodina? Ako je (već) pojam Vojvodina na putu da postane verbalni delikt, onda bi pravilnije bilo reći »sever Srbije«, a ne »severna Srbija.« Nije sporno da se nalazimo na sjeveru zemlje. Da ne griješim dušu, odrednica »sever Srbije« se još uvijek više koristi, ali Vojvodina sve rjeđe.

A sada, malo i iz »našeg dvorišta«. Jedan novosadski list na svojoj stranici internet prezentacije piše o turističkoj ponudi akva parka *Petroland* u Bačkom Petrovcu i doslovno kaže da se taj rekreacijski centar nalazi u ataru Bačke Palanke! Koliko su nas nekada učili iz geografije, atar je seosko ili općinsko područje, a Bački Pertovac jeste zasebno mjesto i općina, prema tome, *Petroland* je u njegovom, a ne u ataru Bačke Palanke.

Da ova nova geografija bude još interesantnija, na nju nije imun ni sportski tisak. Polazeći od činjenice načina razmišljanja prijestolničkih sportskih novinara i izvještača da su nogometni klubovi s domicilom izvan Beograda neinteresantni, mali i nezanimljivi za ljubitelje najvažnije sporedne stvari na svijetu, već kao po nekom nepisanom pravilu često ne razlikuju Bačku Palanku i Bačku Topolu. Po njima, tu je odrednica Bačka – i točka. Dovoljno.

Na kraju ove zanimljive geografije želim vam uspješnu i berićetnu novu godinu, bez obzira s koje strane Tise bili, u kom okrugu živjeli bilo kao Severnosrbijanci ili Vojvođani ili kojem ataru i mjestu s prefiksom Bačka/Bački/Bačko pripadali.

Atila Dunderski

Isprika

Poštovani čitatelji, tehničkom omaškom je u prošlom broju našega tjednika objavljen, umjesto kalendara za 2019. kalendar za 2018. godinu. Ispričavamo se čitateljima i u ovome broju objavljujemo ponovno Kalendar za 2019. godinu.

Skupština grada Subotice usvojila proračun za 2019.

Nikad veći, nikad ambiciozniji

Proračun u iznosu od blizu osam milijardi dinara viši je od prošlogodišnjeg za oko 1,2 milijarde, odnosno skoro za iznos koji će Grad dobiti od Republike i Pokrajine za kapitalne investicije

Koliko god da im se javni putovi razmimoilaze, na jednoj točki na posljednjoj sjednici Skupštine grada Subotice (27. prosinca) i pozicija i oporba su se »našle«: ni jedni ni drugi, naime, za proračun za 2019. neće reći da nije ambiciozan. Razlog za to i više je nego jednostavan: iznos proračuna za sljedeću godinu od blizu osam milijardi dinara (7.980.654.000) ne samo da je najveći do sada nego se temelji njegove visine bazi-razu na investicijskoj osnovi, što su predstavnici lokalne vlasti u posljednje vrijeme u nekoliko navrata i najavljivali.

Aduti kojima – barem za sada – koalicija Srpske napredne stranke (SNS) i Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) raspolažu su nešto više od 1,3 milijardi dinara transfernih sredstava koja su planirana da Grad od Republike i Pokrajine tijekom 2019. dobije za realizaciju različitih namjena, prije svih izgradnju Narodnog kazališta i wellness centra na Paliću (čiji je završetak planiran do 2020.). U prilog ovakvom optimizmu ide i najava šefice Službe za trezor, proračunsko planiranje i izvještavanje **Dubravke Rodić**, koja je – predstavljajući detaljno proračun za sljedeću godinu – istaknula kako postoji velika mogućnost da će Grad tijekom 2019. za investicije podići namjenske kredite kod poslovnih banaka u iznosu od 500 milijuna dinara i to pravdala stabilnošću, odnosno likvidnošću gradske kase. I riječi gradonačelnika **Bogdana Labana** da je realizacija proračuna za 2018. iznosila 90% idu na ruku širenju optimizma kada je riječ o bliskoj budućnosti Subotice, odnosno njezinog razvoja. U tom smislu, prvi čovjek grada – osim radova na spomenuta dva kapitalna projekta – najavio je i intenzivne radove na uređenju (popločavanju) Velikog parka na Paliću, zelene fontane u središtu Subotice, proširenje Bajskog groblja ali i ulaganja u obrazovne i sportske objekte i ustanove.

S druge strane, predstavnici malobrojne oporbe, bolje rečeno jedino Pokreta za građansku Suboticu (PGS) uz pridjev »ambiciozan« proračunu za 2019. dodaju i epitete »prenapuhan« i »predimenzioniran« bar za milijardu i pol dinara. To, po riječi-

ma predsjednika PGS-a **Jenőa Maglaija**, znači da on neće biti ostvaren u planiranim okvirima, a za njegovog kolegu **Miroslava Milojevića** suštinu ovakve ambicioznosti čini »predizborna godina«, čije se značenje kod nas već odavno povezuje s lažnim obećanjima.

Ako je Milojević i u pravu, pogledajmo malo kako (je) to izgleda(lo) i u drugim gradovima Vojvodine i Srbije prilikom donošenja proračuna za sljedeću godinu i na temelju usporedbe donesimo vlastiti zaključak o utemeljenosti ovakve tvrdnje. Skupština grada Beograda usvojila je proračun za 2019. u iznosu od oko 123 milijarde dinara (za skoro 50 milijardi više od proračuna Vojvodine!). Oporba, koja nije ni prisustvovala sjednici, ističe da planirani proračun ne osigurava razvoj grada dok im pozicija pred nos gura podatke o osiguranih 19,4 milijardi dinara (2,5 subotička proračuna!) samo za kapitalne projekte. U Novom Sadu, gdje je dio oporbe (Demokratska stranka) napustio sjednicu, Skupština grada usvojila je proračun u iznosu od blizu 26 milijardi dinara (za oko dvije milijarde manji nego 2018.), pri čemu se lokalna vlast hvali time kako je gradska kasa »sve punija«, najavljujući značajna kapitalna izdvajanja i investicije uz značajna ulaganja u socijalu, zdravstvo i školstvo (primjerice, 19 milijuna dinara predviđeno je za financiranje kompleta udžbenika za prvašice).

Podatci o gradovima nešto većim i nešto manjim od Subotice također su dovoljno rječiti. Primjerice, Skupština grada Kragujevca (koji ima stanovnika kao Subotica i pol) usvojila je proračun u iznosu od 7,1 milijarde dinara. Za taj iznos (skoro 900 milijuna manji od subotičkog) tamošnja lokalna vlast ističe da je realan, dok oporba tvrdi kako je on »dezorijentirajući« i dovodi u opasnost funkcioniranje grada. Najbliže Subotici, i po broju stanovnika i po iznosu, svakako je Pančevo, čija je Skupština grada usvojila proračun u iznosu od 5.079.000.000, što je za oko 100 milijuna manje u odnosu na prošlu godinu, odnosno za skoro tri milijarde manje od Subotice. Najbliži Pančevu u ovoj kategoriji gradova (po broju stanovnika i iznosu proračuna) je Zrenjanin, koji će u sljedećoj godini raspolagati s blizu 4,9 milijarde dinara, dok su se gradovi poput Valjeva ili Sombora, primjerice, »zauzstavili« na iznosima od 3,5, odnosno 3,2 milijarde dinara. I bez posebnih prenošenja detalja s tamošnjih sjednica nije teško zaključiti da su proračuni u tim gradovima koncipirani tako da se prvenstveno podmiere uvjeti za nesmetano funkcioniranje grada, a o investicijama... Pa, ako se, daj Bože, pojavi netko sa strane.

Uostalom, bar Subotica ima takva iskustva unazad više desetljeća: započetih projekata na sve strane, a investitora ni od korova. Uključujući i one koji su veliki dio realizacije preuzeli na sebe, odnosno sve strukture vlasti koje su se do sada izređale na... leđima građana.

Z. R.

Dogovor Dom kulture obnavlja

Završetak radova na rekonstrukciji Doma kulture u Tavankutu, koji su počeli koncem listopada 2018., očekuje se početkom svibnja ove godine, izjavio je gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** prilikom posjeta ovom selu. Gradonačelnik Laban posjetio je Tavankut 21. prosinca, a obnova Doma kulture rezultat je ostvarivanja jednog od zahtjeva upućenog predsjedniku Srbije **Aleksandru Vučiću** od predstavnika hrvatske zajednice.

Podsjetimo, predsjednica Hrvatske **Kolinda Grabar-Kitarović** i tadašnji premijer Srbije **Aleksandar Vučić** posjetili su Tavankut u lipnju 2016., gdje su im predstavnici hrvatske zajednice iznijeli svoje probleme. U Beogradu se s predsjednikom Vučićem u veljači prošle godine sastao predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**, kada je također bilo riječi i o tavankutskom Domu kulture, kao i prigodom njihovog posljednjeg susreta u petak, 28. prosinca, kada je konstatirano da je većina ključnih inicijativa i konkretnih projekata u području infrastrukture, obrazovanja i kulture realizirana, dok je rad na preostalima u tijeku.

Pouzdan partneri

Gradonačelnik Bogdan Laban obišao je 21. prosinca gradilište tavankutskog Doma kulture i tom prigodom izrazio zadovoljstvo što se nastavlja s velikim započetim kapitalnim projektima koji su bili zapostavljeni desetljećima i što se uspijeva voditi računa i o seoskim sredinama.

»Vrijednost investicije je oko 43 milijuna dinara i normalno je da uz pomoć Republike i Pokrajine i ovaj projekt radimo zajedno. Siguran sam da ćemo negdje početkom svibnja biti na otvaranju, kada ćemo se skupa s našim sugrađanima radovati jednom novom zdanju. Prije godinu dana u Tavankutu smo radili asfaltiranje nekoliko ulica, radi se i na rasvjeti, kao i oko novog bunara. Svakako da vodimo računa o svim našim nacionalnim manjinama, pa tako i o hrvatskoj s kojom imamo odlične odnose, vodimo računa o njihovim potrebama i tako će biti i u budućnosti«, rekao je ovom prigodom Laban.

Predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**, koji je sa svojim suradnicima primio prvog čovjeka grada, na pitanje je li zadovoljan što se ostvaruje dio stvari s popisa dogovorenih na međudržavnoj razini, je odgovorio:

»I više nego zadovoljan. Cijenimo da je predsjednik Republike **Aleksandar Vučić** i više nego pouzdan partner kada je u pitanju izvršavanje onoga što smo dogovorili koncem veljače prošle godine u Beogradu. Jedan dio tiče se i ovoga prostora Doma kulture u Tavankutu. Zahvaljujemo i gradonačelniku Bogdanu Labanu koji se i osobno zauzeo da jednu veliku količinu novca osigura iz republičkog, pokrajinskog i gradskog proračuna. Mislimo da su to i više nego važne geste po pitanju izvršavanja obećanja. Postoji cijeli niz pomaka što je i bila neka naša vrsta

molbe po pitanju integracije hrvatske zajednice u širi društveni prostor.«

Prvim službenim posjetom gradonačelnika Tavankutu zadovoljan je i predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Tavankut **Tomica Vojnić Mijatov**:

»Susret je djelovao ohrabrujuće. Prenio je nakanu predsjednika države, koji mu je naredio da se radi što se radi, ali moj je dojam da je slušao sa zainteresiranošću. Prenijeli smo mu i plan o izgradnji tavankutske tržnice i još neke aktualne probleme, poput vodovoda. Razgovor je vrlo povoljno tekao i u samim prostorijama ureda Mjesne zajednice i u razgovoru smo se dotakli svih problema Tavankučana, od kojih je za neke znao a za neke nije. On je obećao da ćemo se već nakon predstojećih blagdana sastati u njegovom uredu kako bismo mu dodatno predočili naše probleme, od vodovoda i kanalizacije koje praktično nemamo, potom divljeg odlagališta smeća koje nam predstavlja veliki problem, tu je i sređivanje glavnih ulica u Donjem i Gornjem Tavankutu, trotoara imamo jako malo, nemamo nijednu biciklističku stazu, postojeći putovi su uništeni prolaskom velikih kamiona. Sve je to saslušao, izrazio je spremnost da se mnoge stvari u dogledno vrijeme riješe. Ne očekujem previše, ali je važno da je uspostavljen s nama kontakt i da je izravno od nas poslušao s kojim se problemima susrećemo.«

Obećano i učinjeno

»Iako su svojedobno, za vrijeme vladavine demokrata postojala čvrsta obećanja da će doći do rekonstrukcije i adaptacije tavankutskog Doma kulture, nije učinjeno ništa značajno po tom pitanju. Najvećim dijelom smo imali problem što se nisu našla sredstva koja bi bila potrebna za kompletan projekt. Onda su se pravdali s tim kako nemamo projekt, pa se ne mogu za to izdvojiti sredstva. Još tada se pokazalo da su u pitanju velika sredstva. I tako se godinama ponavljala ista priča i do sada nismo naišli na razumijevanje, odnosno na neku ozbiljniju ponudu kako se dogodilo ovog puta. Za ovo što se sada događa zaslužan je Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, na čelu s predsjednikom **Tomislavom Žigmanovim** koji je ovaj problem, uz brojne druge s kojima se suočavaju Hrvati u Srbiji, predočio predsjedniku države **Aleksandru Vučiću** i naišao na njegovo razumijevanje. Sada, nakon što je obećano, i učinjeno je nešto konkretno«, kaže za HR **Tomica Vojnić Mijatov**.

On ujedno podsjeća kako su i ostala sela u kojima bunjevački Hrvati čine većinski živalj, poput Žednika, Đurđina, ostala bez svog doma kulture.

»Mala Bosna je imala sreće za vrijeme vlasti demokrata da je urađena adaptacija Doma kulture, ali je to isto trajalo godinama, po fazama. Mišićevo isto ima problema s Domom kulture, koji je koliko-toliko u boljem stanju od tavankutskog.«

Vrijednost investicije je oko 43 milijuna dinara i normalno je da uz pomoć Republike i Pokrajine i ovaj projekt radimo zajedno. Siguran sam da ćemo negdje početkom svibnja biti na otvaranju, kaže gradonačelnik Subotice Bogdan Laban

 Tomica Vojnić Mijatov

Kada je riječ o samim radovima, Vojnić Mijatov kaže kako se radi temeljno renoviranje cijele zgrade Doma.

»Izvođe se radovi na zidovima, postavlja se kompletna nova izolacija, kompletna nova stolarija, napravljeni su novi pregradni zidovi, postavljaju se nove elektro, vodovodne i kanalizacijske instalacije, novo centralno grijanje. Zbog opsežnije i veće potrošnje struje bit će zamijenjena, odnosno pojačana najveća trafo stanica, jer je potrebno osigurati izravan dovod struje za kompletan Dom kulture«, pojašnjava on.

Dom inače sadrži veliku dvoranu s binom, koja je bila namijenjena za kino projekcije, predstave i razne nastupe, tu su pomoćne prostorije, garderoba, uredske prostorije koje je koristilo HKPD Matija Gubec, konferencijska dvorana, ogranak Gradske knjižnice i jedan poslovni prostor predviđen za izdavanje za potrebe ugostiteljstva, trgovine ili neke druge djelatnosti. Prema riječima Tomice Vojnić Mijatova, plan je da se neke prostorije iskoriste za ured Mjesne zajednice, a bit će dodana i tri sanitarna čvora te u dvorištu protupožarni aparat velikog kapaciteta.

U svibnju je planiran završetak građevinskih i ostalih pratećih radova predviđenih projektom, nakon čega će uslijediti javna nabava za opremanje velike, odnosno konferencijske dvorane stolovima i stolicama.

Prijašnji radovi

Nije da u ovih nešto više od jednog desetljeća nije učinjeno baš ništa. Urađeno je nešto, ali ne kvalitetno.

»Prije oko pet godina rađena je rekonstrukcija kompletnog krova Doma kulture, ali smo bili jako nezadovoljni kvalitetom posla. Nije tu bio problem u tvrtki koja je izvodila radove, već u količini novca koja je bila odobrena za te namjene. Tada je urađeno samo takozvano peglanje građe, odnosno dodane su daske uz nju, po-

stavljene su nove letve i stavljena je folija na cijeli krov. Međutim, budući da je ta građa još prilikom gradnje Doma kulture već bila stara, jer je ona uzeta od ljudi s konfisciranih salaša i staja, još tada smo uvidjeli da postoje značajna oštećenja. Taj krov će i dalje biti problem, a ovim zahvatom se neće raditi na njemu. Ono što se sada radi jeste da se uz ovu građu, na plafonima u svim prostorijama, ubacuje čelična konstrukcija koja će plafone dobro držati. Također, prije dvije godine u velikoj dvorani su zamijenjeni prozori, koji će sada biti zamijenjeni u ostalim prostorijama. Tada je urađen plafon s gipsanim pločama, postavljena je elektroinstalacija koja će sada vjerojatno biti izmijenjena i kvalitetno je urađen betonski pod«, navodi Vojnić Mijatov.

Kako i zašto je došlo do propadanja

Ako je već ovaj Dom kulture toliko značio Tavankučanima, postavlja se pitanje kako je i zašto došlo do njegovog propadanja i zbog čega se toliko godina nije učinilo ništa.

»Vrijeme čini svoje. Imamo tu naviku, a to je nažalost sudbina svih domova kulture, svi bi da ih koriste za džabe, a nitko ne ulaže ništa ni u najosnovnije tekuće održavanje (spremanje, razni kvarovi...). Uvijek se trebalo snalaziti s raznim majstorima, a na kraju se ni oni najbolji nisu znali snaći. Bilo je nekoliko puta zimi, kada su trebale biti održane neke predstave, da smo htjeli aktivirati centralno grijanje, ali je iz instalacija, radijatora na sve strane tekla voda. Neadekvatnim korištenjem Doma onih prije nas neminovno je moralo doći do propadanja. Prijetilo je njegovo urušavanje i inspekcija je zabranila korištenje. Nakon toga smo neke događaje održavali u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame, u dvorištu Etno salaša Balažević, u župi«, pojašnjava Tomica Vojnić Mijatov.

Ivana Petrekanić Sić

Godina 2018. iz kuta dviju hrvatskih udruga iz Sombora i Berega

Rekonstrukcija Doma i otvorenje Šokačke kuće

U Somboru i okolnim mjestima registrirano je sedam hrvatskih udruga, a samo dvije udruge imaju svoj vlastiti prostor – HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora i odnedavno HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega. Imati svoj prostor jest prednost, ali i opterećenje jer to znači izdavanje novca za održavanje i rekonstrukciju, plaćanje troškova. U *Nazoru* su novac za rekonstrukciju dijela krovišta osigurali putem natječaja, a u Bregu su uveli obvezu plaćanja članarine kako bi mogli plaćati troškove.

Radovi na Domu

U 2018. godini HKUD *Vladimir Nazor* realizirao je veliki broj programa, kako u samom Društvu tako i gostovanja u drugim sredinama, prije svega Hrvatskoj. Paralelno s tim Društvo je uspjelo značajna sredstva uložiti i u rekonstrukciju i održavanje Hrvatskog doma.

»Najznačajnija investicija bila je rekonstrukcija dijela krovišta koje je prokišnjavalo. Sredstva za to dobili smo od Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i to 20.000 kuna. Osim toga obnovili smo tri prostorije na katu, riješili grijanje u njima, uradili rasvjetu u Velikoj dvorani. Tijekom prošle godine središte je i podrum i peć tako da naša kiparska sekcija sada ima uvjete za rad. Rezultat rada kiparske sekcije je suvenir s logom Društva koji je već stigao do naših prijatelja u Hrvatskoj. Ono što nas čeka naredne godine je rekonstrukcija uličnog dijela krovišta, što će biti duplo skuplji radovi od ovih urađenih u 2018. godini. Konkurirali smo na natječaj Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH i očekujemo rezultate tog natječaja. Čeka nas i kompletno uređenje velike dvorane,

a koliko ćemo moći uraditi ovisi od natječaja putem kojih osiguravamo novac«, kaže **Mata Matarić**, predsjednik HKUD-a *Vladimir Nazor*.

Pomlađivanje članstva

Ono što je zadaća za 2019. godinu je pomlađivanje članova sekcija. Već je počela suradnja s prosvjetnim radnicima koji su okupili djecu osnovnoškolskog uzrasta. Plan je i formiranje dječje dramske grupe, kao i početak rada mlađe folklorne skupine.

»Želimo pojačati i našu tamburašku sekciju i tu planiramo suradnju s Glazbenom školom *Petar Konjović*, koja ima odjel tambure. Planiramo obnoviti običaj proslave *Dužionice* na salašima i vjerojatno će to ove godine biti *Dužionica* na Nenadiću. Uredništvo *Miroljuba* počet će pripreme na knjizi o značajnim Hrvatima iz našeg društva«, nabraja dio planova za 2019. godinu prvi čovjek *Nazora* i naglašava kako udruge ima nekoliko značajnih i redovitih manifestacija koje traju više od 80 godina, kao što su *Dužionica* i *Veliko bunjevačko-šokačko prelo* ali će se istrajati i u nešto »mlađim« programima kao što su likovna kolonija *Colorit*, *Divojački vašar*, *Božićni koncert*...

»Želja nam je da što više naših sekcija predstavimo u inozemstvu, prije svega u Hrvatskoj. Tako planiramo održati koncert u Gari u Mađarskoj, organizirati gostovanje dramske sekcije u Dalmaciji... Očekujemo od novog saziva HNV-a i institucija iz Hrvatske da uvažavaju naš dugogodišnji rad i pruže nam i materijalnu i moralnu potporu. Nadamo se nastavku dobre suradnje s Gradom Somborom, jer smo tom suradnjom zadovoljni. Pratimo sve natječaje, sudjelujemo na svim natječajima gdje se uklapamo kao udruge. Do sada je to bilo uspješno i obzirom da

Tjedan u Somboru

u tome sada već imamo i određeno iskustvo očekujemo da će tako biti i u 2019. godini», kaže Matarić.

U vlastitom domu

Za HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* prošla godina bit će upamćena po kupnji kuće u kojoj je ova udruga otvorila *Šokačku kuću*. Kupnja kuće realizirana je zahvaljujući potpori Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

»Na natječaju smo dobili točno 5.370 eura i taj novac bio je namjenski za kupnju kuće. Nedostajalo nam je 500 eura za plaćanje poreza, a tih 500 eura darovao nam je bereški župnik **Davor Kovačević**. *Šokačka kuća* opremljena je kao etno kuća, ali ćemo u njoj priređivati i naše programe, kao što su književne večeri i drugi sadržaji. Planiramo, čim vrijeme dozvoli i izgradnju letnjikovca za oko 50 osoba. Građu smo dobili kada se rušila stara škola tako da smo nešto materijala za početak radova već osigurali», kaže predsjednik HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* **Milorad Stojnić**.

Imati kuću u vlasništvu znači je i održavati i plaćati račune. To je i razlog što su u ovoj udruzi uveli obvezu plaćanja članarine, a novac koji se tako prikupi bit će uložen u održavanje i plaćanje struje i drugih troškova. Što se tiče daljnjeg opremanja kuće u bereškoj udruzi kažu kako su iznenađeni zainteresiranošću samih mještana koji ne samo da obilaze kuću već i donose pokušstvo i nošnju, a neki komadi nošnje izvađeni iz starih škrinja pravi su rariteti.

Kupnja Jakšićeve kuće

»Kada sam početkom prošle godine na Skupštini udruge najavio da planiramo kupnju kuće mnogi nisu vjerovali da će se to i dogoditi, ali evo imamo našu kuću. Sada mi je želja da kupimo i kuću književnika **Ante Jakšića** koja se nalazi pored ove naše kuće. Koliko znam vlasnik kuće je kćer Jakšića, a prema informacijama koje imam ona je živjela u Tunisu ili Alžiru. Posljednji put u Beregu je bila na ukopu svog oca 1987. godine. Pokušat ćemo stupiti u kontakt s vlasnicima, a što se tiče same kupnje mi naravno taj novac nemamo pa ćemo putem natječaja ponovno pokušati osigurati sredstva da bi realizirali ovu našu ideju», kaže Stojnić.

Osim kupnje kuće Ante Jakšića koja bi sa *Šokačkom kućom* trebala biti jedinstvena cjelina, u ovoj udruzi najavljuju nekoliko novih projekata za 2019. godine.

»Uspostavili smo prije dvije godine veze s Klisom, gradom u Split-sko-dalmatinskoj županiji odakle potječu i naši preci. Već nakon Uskrsa naša djeca bit će njihovi gosti, a naši domaćini platit će troškove boravka i puta. Želja nam je da nakon tog mi uzvratimo gostoprimstvo. Također 2019. godina je godina u kojoj želimo obilježiti 700 godina Berega, jer se 1319. godine prvi puta spominje naše selo», kaže Stojnić i dodaje da je zajednica u Beregu mala sa svega oko 800 stanovnika, pa im je zato iznimno važno da ne budu zane-mareni, kako od lokalne somborske samouprave tako i od hrvatske zajednice.

»Sve nas je manje. Odlaze pojedinci, cijele obitelji. Evo sad poslije Nove godine iselile su se dvije obitelji. Djece u školi je sve manje, u selu radi samo jedan kafić», iznosi sumornu sliku ovog pograničnog mjesta naš sugovornik.

Z. Vasiljević

Grad u kome vrijeme (ipak) nije stalo

U Somboru vrijeme kao da je stalo. Barem ako je suditi po satovima, onim javnim, jer vjerovali ili ne donedavno ni jedan od njih nije radio. Stoje satovi na somborskim crkvama, oni

na Gradskoj kući, a donedavno je stajao i

»najmlađi« somborski sat – onaj u pješačkoj zoni. Nije sada da se Somborci baš orijentiraju prema vremenu na javnim satovima, ali nekako ti satovi koji pokazuju točno vrijeme imaju neku simboliku, ili možda je bolje reći poruku. Poruku da se u ovom gradu ipak nešto događa, kreće, ide naprijed. I zato me uvijek rastuži kada vidim nepomične kazaljke. I zato me je ovih dana obradovala vijest da će (konačno) proraditi sat na Gradskoj kući. I još više me je obradovalo to što je to rezultat jedne akcije pokrenute u Somboru, akcije kojoj su svoj prinos dali i sami Somborci. Akciju je pokrenuo *Rotary klub*, a cilj je bio prikupiti sredstva za obnovu sata na Gradskoj kući. Čini se da je ta akcija *rotarijanaca* uzdrmla i one uspavane u Somboru, pa se u obnovu sata uključio i Grad Sombor, a rezultat je pokretanje jednog od satova na tornju Gradske kuće. A dok ovaj tekst ne bude pred čitateljima trebaju »proraditi« i satovi na svim stranama gradskog tornja. Za početak nove 2019. godine i to je nešto.

I sjeti me sada ova priča na razgovor s jednim od svojih sugovornika koji me je upitao zašto stalno tražim neke probleme, loše priče, zašto je važno što »stoji« sat u pješačkoj zoni? Pa prosto zato što se dobre priče podrazumijevaju ili bi valjda tako trebalo biti. A sat? Pa problemi se počinju rješavati od onih malih, pa makar to bio i sat koji »stoji«. I možda od toga da somborski satovi više »ne stoje« dođemo i do toga da Sombor (ipak) nije (više) grad u kome je vrijeme stalo.

Z. V.

Koliko smo danas spremni brinuti o starim i nemoćnim osobama?

Naše malo njima znači sve

»Ljudi gube emocije i osjećaj prema svojim roditeljima i svojim bližnjima. To mi je kao čovjeku, jako strašno. Zato se mi trudimo da toj grupi korisnika poklonimo najveću pažnju i ljubav i da oni ovdje osjete svu toplinu doma«, kaže Svetlana Nonković

Doba u kojem živimo, zauzetost svakodnevnim poslovima, briga o vlastitoj djeci i kućanstvu, često nam ostavljaju malo vremena za brigu o našim roditeljima i našim starijim bližnjima. Iz tog razloga, ne zato što bi ljudi to htjeli, nego zato što su prisiljeni, moraju pronalaziti druga rješenja kako bi zbrinuli svoje roditelje. Nažalost, u praksi postoje i loši primjeri kada se iskorištava tuđa bolest i starost kako bi se ishodila materijalna korist, a da se zauzvrat ne vodi briga o bližnjima, na odgovarajući način. Svakako da je jedan od načina (iako mnogi ljudi zaziru od takvog smještaja) smještaj starih i nemoćnih u dom umirovljenika ili obiteljske domove. U ovo blagdansko vrijeme posjetili smo jedan od domova za stare i nemoćne osobe u Šidu da bismo se uvjerali kako blagdane provode oni ljudi koji ih ne provode u krugu svojih obitelji. Prema onome što smo vidjeli, zaključili smo da korisnici u njima imaju više pažnje i daleko aktivniji kulturni život nego što bi možda imali u svojim samačkim kućanstvima.

Velika obitelj

Skoro osam godina **Svetlana Nonković** je na čelu tima Doma za stare osobe *Luana*. Zajedno s timom stručnih ljudi, medicinskim osobljem, njegovateljicama i kuharicama trudi se da u toj ustanovi svi funkcioniraju kao jedna velika obitelj i da korisnici osjete dom kao svoju drugu kuću. Prema riječima korisnika i njihovim osmjesima na licima stječe se dojam da u velikoj mjeri i uspijevaju u tome.

»Mi želimo da i naši korisnici dožive radost Nove godine, ali i svih drugih blagdana. Trudimo se to im i omogućiti. Puno im znači svaki vid pažnje, razgovor, osmijeh, topla riječ. Zato ovaj posao ne može raditi onaj čovjek koji ne voli ljude i koji nije spreman pomoći starim i nemoćnim osobama. Mi smo otvorena licencirana ustanova. Imamo jako dobru suradnju sa šidskim Domom zdravlja, službom hitne pomoći, Centrom za socijalni rad. Svakodnevno pratimo zdravstveno stanje naših korisnika, količinu unosa tekućine i sve ostale zdravstvene parametre, s obzirom na to da su u ustanovi smješteni i ležeći bolesni korisnici. Svakodnevno održavamo njihovu osobnu higijenu, higijenu prostora, uro-genitalnog trakta, mijenjamo im pelene, vodimo računa i o svim drugim njihovim potrebama i mislim da

to odrađujemo dobro i pošteno«, kaže ravnateljica ove ustanove.

Zajednička briga

Svatko od korisnika u ovu ustanovu je došao zbog jednog razloga, nemogućnosti bližnjih da brinu o njima.

»Imamo grupu naših korisnika koji su bili u svojim domovima. Dok su bili u stanju da se sami brinu o sebi, bili su u svom okruže-

nju. U momentu kada uža obitelj nije mogla više brinuti o njima, zbog poslova i obveza, bili su prinuđeni smjestiti ih u ove ustanove. Obitelj je uglavnom prisutna i dolazi im u posjet. Tako da tu postoji zajednička briga, nas iz ustanove i obitelji korisnika. Postoji i ona grupa korisnika koji su vitalni i pokretni. Šetaju po gradu, odu do trgovine i redovito se čuju sa svojim bližnjima. Međutim, postoji i grupa korisnika koje obitelj zaboravi. Njihova obveza se sveđe na plaćanje smještaja, slanje garderobe brzom poštom i to je ono što je strašno i surovo. Ljudi gube emocije i osjećaj prema svojim roditeljima i svojim bližnjima. To mi je kao čovjeku jako strašno. Zato se mi trudimo da njima poklonimo najveću pažnju i ljubav i da i oni ovdje osjete svu toplinu doma.«

Tjedan u Srijemu

Djeca – najčešći posjetitelji

A koliko društvena zajednica poklanja pažnju starim osobama? Da li bi moglo biti i više?

»Najčešće nam dolaze u posjet djeca sa svojim odgojiteljima iz vrtića, pogotovo u listopadu kada se obilježava Međunarodni dan starih. Često su nam gosti i glumci Amaterskog kazališta *Branislav Nušić*, koji im odigraju poneku predstavu, a i udruge umirovljenika su nam česti gosti. Što se tiče društvene zajednice, mislim da bi pažnja trebala biti mnogo veća. Ono što bih željela istaknuti je da s predstavnicima crkava imamo dobru suradnju. S obzirom na to da smo višenacionalna sredina i u našoj ustanovi su podjednako zastupljene sve vjere, kod nas dolaze svi svećenici, kako pravoslavni tako i katolički, grkokatolički i evangelički«, ističe ravnateljica.

Atmosfera novogodišnjih blagdana prisutna je i u ovoj ustanovi. U blagovaonici gdje korisnici provode najveći dio svog vremena nalazi se okićeni bor, a ispod njega su i paketići.

»Svake godine svečano obilježavamo Novu godinu, božićne i uskršnje blagdane, na taj način što našim korisnicima pripremamo paketiće u skladu s datumom. Sada smo im pripremili paketiće za Novu godinu. Obavezno im na taj dan pripremimo svečaniji ručak, kolače, dekoriramo prostor i tada im uručujemo darove. Oni se puno raduju tome. Preljup je prizor vidjeti ih kako su sretni«, navodi ona dodajući.

»Jako mi je bitno da pomognem svakom čovjeku, a svaka smrt korisnika mi teško padne. Nema toga što medicina poznaje, a da mi ne možemo nabaviti. Za sve što im je potrebno od lijekova odlazimo i u Hrvatsku i u Bosnu i nema tog izgovora da se nešto ne može pronaći. Borimo se za svakog korisnika do posljednjeg dana. Jako sam zadovoljna kada vidim da je netko sretan i to me ispunjava ne samo u ovom poslu nego i u životu«, zaključuje ona.

Dobro se dobrim vraća

Ljubica Banjanin već dva mjeseca boravi u Domu za stare osobe *Luana*.

»Zadovoljna sam uvjetima u Domu. Ostala sam sama u svom kućanstvu i nitko se nije mogao starati o meni. S obzirom na to da se ne mogu sama kretati, jedini način je bio da me moja djeca smjeste u dom. Dan mi brže prođe kad sam u društvu. Ovdje se družimo, razgovaramo i tako mi dan brže prođe. Ono što je najvažnije jest ljubaznost osoblja. Topla riječ i osmijeh mi puno znače, a neizmjereno se radujem kada mi najbliži dođu u posjet. Zato se puno radujem predstojećim blagdanima.«

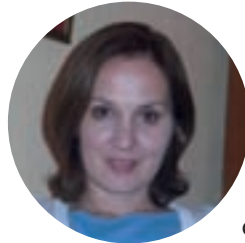
Marija Trivanović prilikom pada je slomila kuk. Do tada se sama brinula o sebi. No, nije bilo drugog izbora jer joj je bila potrebna svakodnevna njega.

»Sin me je dovezao u Dom da budem ovdje tijekom zime. Lijepo mi je ovdje i ne mogu se požaliti ni na što. Toplo je, svakog dana imamo kuhane obroke, poslugu koja je ljubazna i svi su ljubazni. Medicinska sestra mi je kao rođeno dijete i sve je čisto i uredno. Nisam se demoralizirala, a i djeca mi često dođu u posjet i uvijek mi je drago kada dođu. Uvijek sam se trudila prema svima biti dobar drug i prijatelj i to mi se sada vraća«, kaže baka Marija.

Svaki posjet, razgovor, mali znak pažnje, pa čak i osmijeh za ove ljude znači mnogo, a nas ne košta ništa. I ne zaboravimo: svi ćemo jednoga dana biti stari i nemoćni.

S. D.

Planovi i očekivanja

Iako to svi volimo reći na kraju svake kalendarske godine, »nismo se ni okrenuli i evo nas na izmaku još jedne i početku nove godine«. I uvijek neka nova očekivanja i nove nade da će u ovoj godini biti bolje, da

ćemo živjeti ljepše i bezbrižnije. Plano-

ve svi imamo, a hoće li se oni ostvariti, to ponekad ne zavisi samo od nas samih nego i od drugih okolnosti. Ono što je sigurno, to je da je proračunom u državnoj kasi u ovoj godini opredijeljeno 19 milijardi više za plaće zaposlenima u javnom sektoru. I povišica od 9 posto za zaposlene u službama sigurnosti, obrazovanju, ustanovama socijalne zaštite. Povećanja od 7 posto predviđena su za administrativne službe, ustanove kulture i nauke, sudove i tužiteljstva. Ono što nekima daje nadu jest činjenica što je proračunska politika u 2019. godini ravnomjerna raspodjela fiskalnog prostora na povećanju životnog standarda, povećanje plaća i mirovina za oko 1,3 posto BDP, poticaju rasta kroz javne investicije i smanjivanje doprinosa za nezaposlenost na teret poslodavaca. Ove godine s 51 milijardom više raspolaže i Ministarstvo poljoprivrede. Ova vijest posebno će obradovati neke od građana Srijema i Mačve, kojima je poljoprivredna proizvodnja primarna. A s tim u vezi i proizvodnja suhomesnatih proizvoda. Kada je riječ o ovim delicijama, čijom se proizvodnjom u srijemskoj regiji bavi gotovo svako treće kućanstvo, mitrovačka Agencija za ruralni razvoj odlučila je pomoći lokalne proizvođače sira i suhomesnatih proizvoda. Naime, od 1. siječnja prošle godine stupio je na snagu Pravilnik o malim količinama primarnih proizvoda životinjskog podrijetla čijom primjenom je olakšano registriranje proizvodnje i prometa sira i suhomesnatih proizvoda u manjem opsegu, kao i registriranje objekata za preradu, bez dovođenja u pitanje sigurnosti hrane. Radi promoviranja ovog pravilnika, Agencija je raspisala natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava za podršku investicijama u području marketinga na poljoprivrednim gospodarstvima, u sektoru prerade mesa i mlijeka. Četiri subjekta tog natječaja, među kojima i jedna žena, ostvarili su pravo na maksimalna sredstva opredijeljena natječajem u iznosu od 300.000 dinara po korisniku. A kada je riječ o očekivanjima, ona su da će slični pravilnici biti donijeti i u području pčelarstva, prerade voća, povrća i ratarskih kultura, sve češćih djelatnosti vrijednih Srijemaca.

S. D.

SIJEČANJ Januar

- U 1 NOVA GODINA**
MARIJA BOGORODICA
S 2 Bazilije, Grgur Nazijanski
C 3 Ime Isusovo, Genoveva, Anastazija S.
P 4 Dafroza, Angela F., Borislava
S 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
N 6 BOGOJAVLJENJE (Tri kralja)
Gašpar, Melkior i Baltazar ●
P 7 Rajmund P., Rajko, Zoran
U 8 Gospa od brze pomoći, Severin, Teofil
S 9 Julijan, Miodrag, Živko, Alix
C 10 Agaton, Dobroslav, Grgur X.
P 11 Honorat, Neven, Higin
S 12 Ernest, Tatjana Rimska
N 13 KRŠTENJE GOSPODINOVO
Hilarije, Veronika, Radovan
P 14 Feliks, Srećko, Veco ●
U 15 Pavao pust., Mavro, Anastazija, Stodija
S 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav
C 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav
P 18 Margareta Ug., Priska, Premila
S 19 Mario Kanut, Ljiljana, Marta
N 20 2. NEDJELJA KROZ GODINU
Fabijan, Sebastijan
P 21 Agneza, Janja, Neža, Ines ○
U 22 Vinko đakon, Anastazija, Irena R.
S 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
C 24 Franjo Saleški, Bogoslav
P 25 OBRAĆENJE SV. PAVLA AP., Ananija
S 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
N 27 3. NEDJELJA KROZ GODINU ●
Anđela Merici, Pribislav, Živko
P 28 Toma Akvinski, Tomislav
U 29 Valerije, Konstancije, Zdeslav
S 30 Martina, Gordana, Darinka, Jacinta
C 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela

SPRANJ Jul

- P 1 Estera, Aron, Šimun, Predrag
U 2 Pohod BDM, Oton, Matinijan, Višnja ●
S 3 Toma ap., Tomo, Leon
C 4 Elizabeta Port., Elza, Jelica, Neven
P 5 Ciril i Metod, Antun M., Zakarija
S 6 Marija Goretti, Bogomila
N 7 14. NEDJELJA KROZ GODINU
Vilibald, Klaudija, Vilko, Lovre
P 8 Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen
U 9 Marija Petković, Augustin Zhao Rong ●
S 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka
C 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslav
P 12 Mohor, Suzana C., Ivan Gualberto
S 13 Majka Božja Bistrička, Henrik, Hinko
N 14 15. NEDJELJA KROZ GODINU
Kamilo, Katarina, Miroslav
P 15 Bonaventura, Vladimir K., Dobriša
U 16 Gospa Karmelska, Elvira, Karmela ○
S 17 Andrija, Branko, Nadan, Marcela
C 18 Fridrik, Jadviga, Natko, Miroslav
P 19 Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina
S 20 Ilija prorok, Ilijo, Margareta
N 21 16. NEDJELJA KROZ GODINU
Lovro Brindiz., Danijel, Danica
P 22 Marija Magdalena, Manda, Lenka
U 23 Brigita Švedska, Apolinar, Ivan Kasijan
S 24 Kristina, Mirjana, Kunigunda
C 25 Jakov st. ap., Kristofor, Krsto ●
P 26 Joakim i Ana roditelji BDM, Anica
S 27 Klement Ohijski i dr., Natalija
N 28 17. NEDJELJA KROZ GODINU
Viktor, Beato, Nevinko, Inocent
P 29 Marta, Flora, Blaženka, Mira, Otaf
U 30 Petar Krizolog, Rufin, Anđela
S 31 Ignacije Loyol., Zdenka, Vatroslav

VELJAČA Februar

- P 1 Sever, Brigita, Miroslav
S 2 Prikazanje Gospodinovo, Marin, Marija
N 3 4. NEDJELJA KROZ GODINU
Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar, Dubravko
P 4 Veronika Jeruz., Andrija Corsini ●
U 5 Agata, Jagoda, Dobriša, Silvan, Goran
S 6 Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica
C 7 Pio IX., Držislav, Rastimir, Rikard
P 8 Jeronim Emilijani, Jozefina B., Jerko
S 9 Skolastika, Apolonija, Suncana
N 10 5. NEDJELJA KROZ GODINU
Alojzije Stepinac
P 11 Gospa Lurdska, Mirjana
U 12 Eulalija, Zvonka, Zvonimir, Damjan ●
S 13 Katarina Ricci, Božidarka, Kastor
C 14 Valentin, Zdravko, Valentina
P 15 Klaudije Col., Georgija, Agapa
S 16 Julijana, Miljenko, Đula
N 17 6. NEDJELJA KROZ GODINU
7 utemelj. Reda slugu BDM, Donat
P 18 Bernardica, Šimun, Gizela
U 19 Bonifacije, Konrad, Blago, Ratko ○
S 20 Leon, Lav, Lea
C 21 Petar Damiani, Eleonora, Damir
P 22 Katedra sv. Petra, Tvrtko, Izabela
S 23 Polikarp, Grozdan, Romana
N 24 7. NEDJELJA KROZ GODINU
Montan, Modest, Goran
P 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje, Darko
U 26 Aleksandar, Sandra, Branimir ●
S 27 Gabriel od Žalosne Gospe, Tugomil
C 28 Roman, Teofil, Radovan, Bogoljub

KOLOVOZ Avgust

- C 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada ●
P 2 Porcijunkula, Gospa od anđela
S 3 Augustin Kažotić, Lidija, Aspren
N 4 18. NEDJELJA KROZ GODINU
Ivan Marija Vianney, Dominika
P 5 Gospa Snježna, Nives, Snježana
U 6 Preobraženje Gospodinovo, Predrag
S 7 Siksto II., Kajetan, Donat, Albert ●
C 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
P 9 Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko
S 10 Lovro đakon, Lovorko, Erik, Laura
N 11 19. NEDJELJA KROZ GODINU
Klara, Jasna, Ljiljana, Suzana
P 12 Anicet, Hilarija, Veselka, Ivana Fr. Ch.
U 13 Poncijan i Hipolit, Ivan B., Kasijan
S 14 Maksimilijan Kolbe, Euzebije, Alfred
C 15 UZNESENJE BDM (Velika Gospa) ○
P 16 Rok, Roko, Teodor, Rudolf
S 17 Hijacint, Liberat, Miron, Jacek
N 18 20. NEDJELJA KROZ GODINU
Jelena Križarica, Jelka
P 19 Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla, Donat
U 20 Stjepan kralj, Krunoslav
S 21 Pio X., Hermogen, Anastazija
C 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
P 23 Ruža Limska, Flavije, Zakej, Vuk ●
S 24 Bartol ap., Miroslav Bulešić, Emilija
N 25 21. NEDJELJA KROZ GODINU
Ljudevit kralj, Josip Kalasan, Lajčo
P 26 Bernard, Branimir, Aleksandar
U 27 Monika, Honorat, Časlav
S 28 Augustin, Tin, Gustav, Pelagije, Zlatko
C 29 Mučeništvo Ivana Krstitelja
P 30 Feliks i Adaukt, Radoslava ●
S 31 Josip iz Arimateje, Nikodem, Rajmund

OŽUJAK Mart

- P 1 Albin, Hadrijan, Jadranka
S 2 Janja Pr., Lucije, Iskra, Cedomil
N 3 8. NEDJELJA KROZ GODINU
Marin, Kunigunda, Kamilo, Zvezdan
P 4 Kazimir, Eugen, Natko, Miro
U 5 Euzebije, Teofil, Vedran, Lucije
S 6 Čista srijeda - Pepelnica
Marcijan, Viktor, Zvezdana ●
C 7 Perpetua i Felicit, Tereza
P 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško
S 9 Franciska Rimska, Franjka, Franika
N 10 1. KORIZMENA NEDJELJA (Čista)
Emil, Makarije, Krunoslav
P 11 Eutimije, Kondid, Firmin, Tvrtko
U 12 Maksimilijan, Teofil, Bernard, Budislav
S 13 Kristina, Rozalija, Modesta (kvatre)
C 14 Matilda, Miljana, Borislava
P 15 Klement, Veljko, Vjekoslava (kvatre)
S 16 Agapit, Smiljan, Hrvoje (kvatre)
N 17 2. KORIZMENA NEDJELJA (Pačista)
Patrik, Domagoj, Patricija, Gertruda
P 18 Ciril Jeruzalemski, Cvjetan, Čiro
U 19 JOSIP ZARUČNIK BDM, Josjo, Josipa
S 20 Niceta, Dionizije, Vladislav, Klaudija
C 21 Serapion, Vesna, Kristijan ○
P 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea
S 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen
N 24 3. KORIZMENA NEDJELJA (Bezimenja)
Latin, Šimeon, Javorka, Katarina
P 25 NAVJESTENJE GOSPODINOVO
U 26 Emanuel, Sabina, Montan i Maksima
S 27 Lidija, Rupert, Lada
C 28 Priska, Sonja, Nada, Polion ●
P 29 Berold, Jona, Eustazije
S 30 Kvirin, Viktor, Vlatko
N 31 4. KORIZMENA NEDJELJA (Sedoposna)
Benjamin, Amos, Ljubomir, Ljubo

RUJAN Septembar

- N 1 22. NEDJELJA KROZ GODINU**
Egidije, Branimir, Tamara
P 2 Kalista, Maksima, Divna, Veljka
U 3 Grgur Veliki, Gordana
S 4 Ruža Viterpska, Rozalija, Dunja, Ida
C 5 Majka Terezija, Lovro Just., Borko ●
P 6 Zaharija, Boris, Davor
S 7 Marko Križevčanin, Blaženko
N 8 23. NEDJELJA KROZ GODINU
Rođenje BDM (Mala Gospa), Maja
P 9 Petar Člaver, Strahimir
U 10 Nikola Tolentinski, Tara, Pulherija
S 11 Hijacint, Cvjetko, Miljenko
C 12 Ime Marijino, Guido, Dubravko
P 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
S 14 Uzvišenje sv. križa, Višeslav ○
N 15 24. NEDJELJA KROZ GODINU
Gospa Žalosna, Melita, Dolores
P 16 Eufemija, Kornelije i Ciprijan
U 17 Robert Belarmin, Rane sv. Franje
S 18 Josip Kupertinski, Sonja, Irena (kvatre)
C 19 Januarius, Suzana, Emilija
P 20 Andrija Kim, Pavao Chong, (kvatre)
S 21 Matej ap. i ev., Matko, Mato (kvatre)
N 22 25. NEDJELJA KROZ GODINU
Toma Vilanovski, Mavro, Žarko ●
P 23 Pio iz Pietrelcine, Lino, Tekla
U 24 Gospa od Otkupljenja, Mirko
S 25 Firmin, Zlata, Kleofa, Rikarda
C 26 Kuzma i Damjan, Pavao VI., Justina
P 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
S 28 Vjenceslav, Večeslav, Veco ●
N 29 26. NEDJELJA KROZ GODINU
Mihael, Gabriel i Rafael, arkandeli
P 30 Jeronim, Jerko, Jere, Honorije

TRAVANJ
April

P 1 Hugo, Teodora, Božica
U 2 Franjo Paulski, Dragoljub
S 3 Rikard, Cvijeta, Radojko, Ratko
Č 4 Izidor, Žiga, Strahimir
P 5 Vinko Fererski, Berislav, Mira ●
S 6 Vilim, Celzo, Rajko, Petar
N 7 5. KORIZMENA NEDJELJA (Gluha)
Ivan de la Salle, Herman, Gizela
P 8 Dionizije Korintski, Alemka
U 9 Marija Kleofina, Demetrije, Zdenko
S 10 Ezekijel, Apolonija, Sunčica
Č 11 Stanislav, Stana, Radmila
P 12 Julije, Viktor, Davorka, Đula ●
S 13 Martin I., Ida, Hermenegildo
N 14 CVJETNICA - Nedjelja muke Gospodnje
Maksim, Tiberije, Valerijan
P 15 Damjan, Anastazija, Bosiljka
U 16 Josip Benedikt Labre, Bernardica
S 17 Rudolf, Robert, Inocent, Šimun
Č 18 Veliki četvrtak, Hermogen, Eusebije
P 19 Veliki petak, Konrad, Ema ○
S 20 Velika subota, Marcijan, Teotim
N 21 USKRS (VAZAM)
Anzelmo, Goran, Fortunat
P 22 Uskrsni ponedjeljak, Soter i Kajo
U 23 Juraj, Bela, Đuro, Đurdica, Adalbert
S 24 Fidelis, Vjera, Vjerko
Č 25 Marko ev., Ervin, Maroje
P 26 Kleto i Marcellin, Zorko
S 27 Ozana Kotorska, Jakov Zadramin ●
N 28 2. USKRSNA NEDJELJA (Bijela)
Petar Chanel, Euzebije
P 29 Katarina Sijenska, Kata
U 30 Pio V., Josip Benedikt Cottolengo

SVIBANJ
Maj

S 1 Josip radnik, Sigismund, Žiga, Jeremija
Č 2 Atanazije, Eugen, Boris
P 3 Filip i Jakov ap., Mladen
S 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
N 5 3. USKRSNA NEDJELJA
Anđelko, Irena, Maksim, Silvana ●
P 6 Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko
U 7 Duje, Gizela, Boris, Ivan
S 8 BDM Posrednica milosti, Bratoljub
Č 9 Pahomije, Herma, Mirna
P 10 Ivan Merz, Gospa Trsatska, Antonin
S 11 Mamerto, Franjo Hieronym
N 12 4. USKRSNA NEDJELJA (Dobri pastir)
Leopold Mandić, Bogdan, Pankracije ●
P 13 BDM Fatimska, Servacije, Ema, Vjerko
U 14 Matija ap., Matko, Matiša, Bonifacije
S 15 Izidor, Sofija, Sonja, Jakov
Č 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad
P 17 Paskal, Paško, Bruno, Sara, Akvilin
S 18 Ivan I., Venancije, Feliks, Srećko ○
N 19 5. USKRSNA NEDJELJA
Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
P 20 Bernardin Sijenski, Zvezdan
U 21 Andrija B., Dubravka
S 22 Helena, Jagoda, Rita, Eugen
Č 23 Deziderije, Željko, Željka
P 24 BDM Pomoćnica, Suzana
S 25 Beda Časni, Grgur VII., Urban
N 26 6. USKRSNA NEDJELJA
Filip Neri, Zdenko ●
P 27 Augustin Canterburyjski, Bruno, Julije
U 28 German, Vilim, Velimir, Ana Marija P.
S 29 Ervin, Euzebije, Polion
Č 30 Uzašašće (Spasovo), Ivana Arška
P 31 Krunoslava, Vladimir

LIPANJ
Jun

S 1 Justin, Mladen
N 2 7. USKRSNA NEDJELJA
Marcellin i Petar, Blandina, Eugen
P 3 Karlo Lwanga i drugovi, Dragutin ●
U 4 Kvirin Sisački, Predrag, Optal
S 5 Bonifacije, Valerije, Darinka
Č 6 Norbert, Neda, Paulina
P 7 Robert, Sabinijan, Radoslav
S 8 Medard, Vilim, Žarko
N 9 ĐUROVI
Pelagija, Efrem, Ranko
P 10 Marija Majka Crkve, Margareta ●
U 11 Barnaba ap., Borna, Borko
S 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko (kvatre)
Č 13 Antun Padovanski, Tonko, Antonija
P 14 Rikard, Rufin, Elizej (kvatre)
S 15 Vid, Jolanka, Ferdinand, Amos (kvatre)
N 16 PRESVETO TROJSTVO
Franjo Regis, Zlatko, Borko, Zlata
P 17 Emilija, Laura, Bratoljub, Inocent ○
U 18 Marko i Marcellijan, Ljubomir, Grgur
S 19 Romuald, Rajka, Bogdan
Č 20 TIJELOVO (Brašančevo)
Naum Ohridski, Goran, Margareta
P 21 Alojzije G., Vjekoslav, Slavko
S 22 Ivan Fisher, Toma M., Paulin Nol.
N 23 12. NEDJELJA KROZ GODINU
Sidonija, Josip Cafasso, Sida, Zdenka
P 24 ROĐENJE IVANA KRSTITELJA, Krsto
U 25 Vilim, Henrik, Adalbert, Eleonora ●
S 26 Ivan i Pavao, Vigilije, Zoran
Č 27 Ladislav Ug., Ćiril Aleks., Ema, Toma
P 28 PRESVETO SRCE ISUSOVO, Irenej
S 29 PETAR I PAVAO AP., Srce Marijino
N 30 13. NEDJELJA KROZ GODINU
Rimski prvomučenici, Ernest Praški

LISTOPAD
Oktobar

U 1 Terezija od Djeteta Isusa
S 2 Anđeli čuvari, Anđelko, Anđelka
Č 3 Kandiđ, Maksimilijan, Gerhard
P 4 Franjo Asiški, Franka, Kajo
S 5 Faustina K., Mauro, Placid, Miodrag ●
N 6 27. NEDJELJA KROZ GODINU
Bruno, Fides, Verica, Vjera
P 7 BDM od Krunice (Ružarija), Rosario
U 8 Demetrije i dr., Zvonimir, Sime
S 9 Dionizije Areop., Ivan Leonardi, Denis
Č 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko
P 11 Ivan XXIII., Emilijan, Prob, Milan
S 12 Serafin, Maksimilijan, Makso
N 13 28. NEDJELJA KROZ GODINU
Eduard, Hugolin, Hugo, Magdalema ○
P 14 Posveta subotičke katedrale, Kalist
U 15 Terezija Avilska, Zlata, Rezika
S 16 Hedviga, Marija Margareta Alacoque
Č 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
P 18 Luka ev., Lukša, Svjetlovid
S 19 Pavao od Križa, Ivan Br. i Izak Jogues
N 20 29. NEDJELJA KROZ GODINU
Vendelin, Irena, Miroslava
P 21 Uršula, Zvezdan, Hilarija ●
U 22 Ivan Pavao II., Marija Saloma, Dražen
S 23 Ivan Kapištran, Borislav, Severin
Č 24 Antun Marija Claret, Jaroslav
P 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić
S 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko
N 27 30. NEDJELJA KROZ GODINU
Šabina Avilska, Gordana
P 28 Šimun i Juda Tadej ap., Siniša ●
U 29 Narcis, Donat, Darko, Ida
S 30 Marcel, Marojko, Ferdinand, German
Č 31 Alfons Rodriguez, Volfgang, Vuk

STUDENI
Novembar

P 1 SVI SVETI, Svetislav, Sveto
S 2 Dušni dan, Dušica, Duško
N 3 31. NEDJELJA KROZ GODINU
Martin P., Hubert, Silvija
P 4 Karlo Boromejski, Dragutin, Drago ●
U 5 Emerik, Mirko, Elizabeta, Srijemski muč.
S 6 Leonard, Sever, Vedran
Č 7 Engelbert, Anđelko
P 8 Gracija Kotorski, Bogdan
S 9 Posveta Lateranske bazilike, Vitomir, Vito
N 10 32. NEDJELJA KROZ GODINU
Leon Veliki, Ivan Skot, Lav, Lavoslav
P 11 Martin biskup, Davorin
U 12 Jozafat, Emilijan, Milan ○
S 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak
Č 14 Nikola Tavčić, Ivan Trogirski, Zdenko
P 15 Albert Veliki, Leopold, Berto, Albe
S 16 Margareta Škotska, Gertruda, Otmar
N 17 33. NEDJELJA KROZ GODINU
Salomeja Krakovska, Igor, Hilda
P 18 Posveta bazilike sv. Petra i Pavla
U 19 Elizabeta Ug., Krispin, Severin ●
S 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund, Veco
Č 21 Prikazanje BDM, Gospa od zdravlja
P 22 Cecilija, Ćilika, Slavujka
S 23 Klement, Milivoj, Blagoje
N 24 ISUS KRIST KRALJ SVEGA STVORENJA
Krizogon, Krševan, Andrija, Firmin
P 25 Katarina Aleksandrijska, Kata, Erazmo
U 26 Konrad, Leonard, Dubravko ●
S 27 Maksim, Severin, Virgilije
Č 28 Sostan, Jakov Markijski, Orlišlav
P 29 Illuminata, Svjetlana, Vlasta
S 30 Andrija ap., Andrijana, Andrea

PROSINAC
Decemabr

N 1 1. NEDJELJA DOŠAŠĆA (Godina A)
Elegije, Natalija, Božena
P 2 Bibijana, Živka, Blanka, Lara
U 3 Franjo Ksaverski, Klaudije
S 4 Barbara, Ivan Damašć., Kristijan ●
Č 5 Saba, Krispina, Dalmatin, Slavka
P 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir
S 7 Ambrozije, Dobroslava, Agaton
N 8 2. NEDJELJA DOŠAŠĆA
BEZGRJEŠNO ZAČEĆE BDM, Imakulata
P 9 Valerija, Petar F., Zdravka, Abel
U 10 Gospa Loretska, Judita, Julija
S 11 Damaz, Damir, Sabin (kvatre)
Č 12 Ivana Franciska de Chantal, Franjica ○
P 13 Lucija, Jasna, Svjetlana (kvatre)
S 14 Ivan od Križa, Spiro (kvatre)
N 15 3. NEDJELJA DOŠAŠĆA - Materice
Drinske mučenice, Kristijana G., Irenej
P 16 Adela, Etela, Zorka
U 17 Lazar, Florijan, Zrinka
S 18 Gracijan, Bosiljko, Dražen
Č 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir ●
P 20 Amon, Eugen i Makarije
S 21 Petar Kanizije, Snježana
N 22 4. NEDJELJA DOŠAŠĆA - Oci
Honorat, Časlav, Zenon
P 23 Ivan Krakovski, Viktorija, Vita
U 24 Bađnjak, Adam i Eva, Irma
S 25 BOŽIĆ, Anastazija, Božidar ●
Č 26 Stjepan prvomučenik, Krunoslav
P 27 Ivan ap. i ev., Janko, Fabiola
S 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka
N 29 SVETA OBITELJ
Toma B., Davor, David
P 30 Trpimir, Sabin, Liberije
U 31 Silvije I., Silvija, Donata

Veliko prelo 2019. u Subotici

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* organizira *Veliko prelo 2019.* koje će biti održano u subotu, 26. siječnja, u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici, s početkom u 19 sati. Cijena ulaznice je 2.400 dinara. U cijenu su uključeni večera (krumpirača....), piće tijekom večeri i za desert – *fanki* (krafne).

U programu će sudjelovati *Veliki preljski tamburaški orkestar* koji sačinjavaju ansambli *Ravnica*, *Biseri* i *Ruže* te članovi folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo*. Tijekom večeri bit će pročitana najljepša *Preljska pisma* a birat će se i najljepša prelja s pratiljama. Organizatori najavljuju i bogatu tombolu.

Sve dodatne informacije možete dobiti u Uredu HKC-a *Bunjevačko kolo* ili na telefon: 024/55-55-89.

Gupčev bal u Tavankutu

TAVANKUT – HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta organizira XI. *Gupčev bal*, koji će biti održan 9. veljače, u sportskoj dvorani Osnovne škole *Matija Gubec* u Donjem Tavankutu. Za dobru zabavu po-

brinut će se tamburaški sastav *Biseri* iz Subotice i klapa *Levanda* iz Zagreba. Cijena ulaznice, u koju su uračunati večera i konzumacija pića, je 1.800 dinara. Ulaznice za bal se mogu rezervirati do 1. veljače na broj: 064/201-5274. Početak bala je u 19 sati.

Zimska Škola hrvatskog folklora

KOPRIVNICA – Zimska Škola hrvatskog folklora, koju organizira Hrvatska matica iseljenika, održava se od 3. do 12. siječnja u Koprivnici. Na zimskoj Školi podučavat će se plesovi, nošnje, pjesme i glazbala Jadranskoga područja. Uz praktična plesna predavanja održat će se i predavanja o narodnim nošnjama i pjesmama, glazbalima (tambure i tradicijska), program obuhvaća plesove i glazbu otoka Krka, Cresa, Raba, Paga, Silbe, Splita, Trogira, Kaštela, Čiova, Makarskog primorja, otoka Šolte, Brača i Hvara, Korčule, Mljeta i Lastova, poluotoka Pelješca, Dubrovačkog primorja, Konavala, Župe dubrovačke, Rijeke dubrovačke, doline Neretve, dubrovačke kontradance te plesovi šibenskoga uzmorja i otoka. Od plesova Hrvata koji žive u susjednim zemljama, a koji pripadaju jadranskome području, podučavat će se plesovi i glazba južne Hercegovine i plesovi Hrvata iz Boke kotorske.

U projektima HMI-ja, pa tako i ovom, sudjeluju i Hrvati iz Srbije, a ove godine polaznik zimske Škole folklora je **Zdenko Ivanković** iz Subotice, u sekciji tradicijskih glazbala.

Natječaj za izvandomovinske pjesnike

REŠETARI – KLD *Rešetari* objavilo je Natječaj za XXII. rešetarački susret pjesnika koji žive u iseljeništvu i članova Književne sekcije 2 9 2 KLD-a *Rešetari* iz Rešetara.

Svaki pjesnik sudjeluje s trima pjesmama. Pjesme trebaju biti pisane standardnim hrvatskim književnim jezikom ili dijalektom hrvatskoga jezika kojim se govori u kraju gdje živi pjesnik. Pisati na računalu te dostaviti na e-mail adresu ili pisaćim strojem na papiru A4 formata (jedna pjesma – jedna stranica). Broj objavljenih pjesama u zbirci ovisi isključivo o kvaliteti pjesama. Radovi prispjeli na natječaj neće biti vraćeni. Uz pjesme svaki autor treba poslati svoj kratki životopis do šest rečenica (datum i mjesto rođenja, stručna sprema, posao koji sada radi, gdje i kada su mu objavljeni radovi te adresa stanovanja).

Radove slati na adresu: KLD *Rešetari*; Vladimira Nazora 30; Rešetari; 35400 Nova Gradiška; Hrvatska; ili na e-mail: devillaivan@gmail.com, a rok za slanje je 1. siječnja 2019. godine.

KLD *Rešetari* je također objavio i Natječaj za XXII. rešetarački susret pjesnika a koji se odnosi na autore mlađe od 18 godina. I na ovom natječaju svaki pjesnik može sudjelovati s trima pjesmama. Pjesme trebaju biti pisane standardnim hrvatskim književnim jezikom ili dijalektom hrvatskoga jezika kojim se govori u kraju gdje živi pjesnik. Pisati na računalu ili pisaćim strojem na papiru A4 formata te dostaviti na e-mail adresu ili adresu Društva. Broj objavljenih pjesama u zbirci ovisi isključivo o kvaliteti dostavljenih pjesama. Radovi koji svojom kvalitetom ne zadovolje postavljeni kriterij, neće biti objavljeni. Uz pjesme svaki autor treba poslati svoje podatke (godinu rođenja, adresu stanovanja te školu i razred koji pohađa).

Radove slati na adresu: KLD *Rešetari*; Vladimira Nazora 30; Rešetari; 35400 Nova Gradiška; Hrvatska; ili na e-mail: devillaivan@gmail.com, a rok za slanje je 21. veljače 2019. godine.

Predstavljanje knjige pjesama i XXII. rešetarački susret pjesnika bit će održani 21. rujna 2019. u Rešetarima.

Božićni koncert kod franjevaca

Svim na zemlji mir, veselje

Božićni koncert zbora sv. *Cecilija*, 28. po redu, održan je 28. prosinca u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila u Subotici, gdje zbor i djeluje. Na koncertu su nastupili spomenuti zbor, Subotički tamburaški orkestar, Subotički tamburaški kvartet, te gosti – zbor *Theotokos* iz Lviva u Ukrajini.

U prvome dijelu koncerta nastupili su domaćini, tamburaši i zbor sv. *Cecilija*, te su skupa izveli poznate božićne pjesme iz Hrvatske i Bačke kao i nekih nekoliko poznatih božićnih pjesama **G. F. Händela**, **F. Grubera** i **J. Schnabela**. Kako smo već navikli na kraju koncerta izvođači su svima poželjeli sretan Božić i sretnu Novu godinu. Kao vokalni solist nastupio je **Franjo Vojnić Hajduk**, dok je orkestrom ravnala **Sonja Berta**, a zbor je uvježbala i pripremila s. **Mirjam Pandžić**.

U drugome dijelu koncerta nastupio je mještoviti zbor iz Ukrajine *Theotokos* (Bogorodica), koji je izveo nekoliko božićnih pjesama i napjeva, te oduševio prisutne. Zbor, koji inače nije profesionalni zbor, sve kompozicije je izveo *a capella* (bez instrumentalne pratnje) i time još više pokazao svoju kvalitetu.

Po riječima gvardijana subotičkog franjevačkog samostana fra. **Zdenka Grubera** do suradnje s ovim zborom došlo je zahvaljujući časnim sestrama iz Ruskog Krstura, a napose službenici Bezgrješne Djeve Marije s. **Augustini**, koja je rodom iz Ukrajine.

»Rodom sam iz Ukrajine i poznajem se s dirigenticom zbora, te je to bila poveznica za njihovo gostovanje u Ruskome Krsturu«, kazala je s. Augustina.

Zbor *Theotokos* postoji nešto više od 12 godina, a njime ravnava **Sofia Hakavchic**. Osim Ruskog Krstura i Subotice, zbor je gostovao i u Novom Sadu u grkokatoličkoj crkvi sv. apostola Petra i Pavla, a nakon toga su nastupali i u Kuli, također u grkokatoličkoj župi.

Radost Božića i zajedništva izvođači su podijelili s brojnom publikom, koja je franjevačku crkvu ispunila do posljednjeg mjesta, a koncert je podržalo Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu.

Ž.V.

Nesvakidašnje *jaslice i betlemaši*

Župljani župe svetog Mihovila Arkandjela u Novom Slankamenu u dvorištu svoje crkve napravili su nasvakidašnje betlehemske *jaslice* koje su izazvale pozornost mještana, a posredstvom fotografija objavljenih na *facebooku* i velikog broja ljudi koji nisu Slankamenci. Ideja za izradom ovih *jaslica* rodila se prije tri godine kada su župljani pravili veliki adventski vijenac u njihovoj crkvi. Početkom rujna ove godine idejni tvorac ovih *jaslica*, tutor crkve i član Upravnog odbora mjesnog HKPD-a **Stjepan Radić Darko Peka** predložio je da se tzv. velike *jaslice* izrade ponovno što su slankamenski župnik i župljani sa zadovoljstvom prihvatili.

Tu ideju spremno je prihvatila i župljanka **Elizabeta Rukavina**, koja je zahvaljujući svom umijeću i »zlatnim rukama« izradila predivne lutke (malenog Isusa, Blaženu Djevicu Mariju, sv. Josipa, pastira, ovcu i magarca) koji stoje na slavu i čast Bogu, a svim Slankamencima na ponos.

Bez skupih ukrasa

Kako navode župljani Novog Slankamena, izradom *jaslica* »velikog formata« a od materijala kao što su drvo, kukurozovina, mahovina i slama, htjeli su ukazati kako Božić nisu ni skupi darovi, ni bor, niti svi silni ukrasi na njemu, nego Isus Krist koji je rođen u trošnoj štalici pokraj vola i magarca.

»Kada su dogovori oko lutaka bili pri kraju, moj otac Miroslav i ja smo osmislili plan štalice, te prešli s riječi na djela. U toj misiji pridružilo nam se još nekoliko župljana te smo od autentičnih materijala – drveta, kukurozovine, mahovine, slame, napravili štalicu. Imali smo veliku potporu našeg župnika preč. **Berislava Petrovića** koji je našu ideju sa zadovoljstvom prihvatio. Ove godine, osim stare ekipe, pridružilo nam se još nekoliko ljudi. Jako smo ponosni na njih«, kaže Darko Peka.

Za izradu *jaslica* bilo je potrebno uložiti dosta vremena i truda, ali se trud, kako kažu, isplatio.

»Nadamo se da ćemo naše običaje uspjeti očuvati«, kaže Darko Peka koji je aktivan u župi i mjesnom HKPD-u Stjepan Radić

»Željeli smo, i nadam se da smo uspjeli, svima pokazati da Božić nisu skupi darovi nego da je radost Božića rođenje našeg Spasitelja Isusa Krista rođenog na slami u jaslama među životinjama. Da smo uspjeli u tome, moglo se vidjeti po ozarenim licima naših župljana, posebno djece«, kaže Peka.

Stari i noviji običaji

Božićni običaji u Novom Slankamenu prakticiraju se od nastanka mjesta, krajem 18. stoljeća. Vremenom su se oni i mijenjali, a tzv. velike jaslce su novijeg datuma, nastale na prijedlog mlađih župljana. Još jedan božićni običaj Slankamenaca na

kojeg su posebno ponosni je običaj *betlemaša*. Taj običaj seže duboko u prošlo stoljeće, a predstavlja potragu tri kralja za mjestom gdje se Isus rodio.

»Običaj *betlemaša*, ponekad i pod teškim okolnostima, nikada se u našem mjestu nije prekidao. Uvijek je održavan, nekada s manje a nekada s više grupa *betlemaša*. *Betlemaši* obilaze kuće. Kad uđu, pitaju: 'Jel' slobodno pjevati?' Domaćin tada odgovara: 'Jeste, samo izvolite'. Oni tada pjevaju staru božićnu pjesmu: 'Oj, Betleme, grade slavni od Boga'. *Betlemaši* simboliziraju biblijski događaj kada tri kralja, vidjevši zvijezdu na Istoku i doznajući da se Mesija rodio, svraćaju Herodu i raspituju se za Djetešce kako bi mu se mogli pokloniti i prinijeti darove. Tako četiri *betlemaša* odjevena u narodno ruho, opasana sabljama, hrvatskom trobojkom s kapama na glavi s inicijalima Kralja kojeg predstavljaju, po-

hode kroz selo. Oni nose mali *betlem* u kojem se nalazi Djetešce Isus, koga svi ukućani dođu vidjeti. Oni zatim otpjevaju pjesmu 'Domaćin sjedi za zlatnim stolom', što simbolizira zadovoljstvo i zahvalnost Bogu zbog rodne godine. S *betlemašima* u grupi ide i mladić, odjeven kao djed koji nosi posudu za vino i vreću za orahe i jabuke, koje mu domaćin daruje. Nažalost, taj dio običaja vezan za djeda je posljednjih godina izbljedio«, kaže Peka.

Uloga mladih

Unatoč tome što u Slankamenu danas živi mali broj Hrvata, župljani ovog mjesta se trude da mjesni običaji Hrvata ne izbljedu. U tomu veliku ulogu imaju mlađa pokoljenja.

»Najviše se okupljamo tijekom većih blagdana, jer su neki od nas u gradu na fakultetu a neki imaju puno obveza. No, i dalje se trudimo održati neke od običaja vezane za Hrvate u Slankamenu. Uz pomoć starijih, spremni smo za akciju kako na vjerskom tako i na kulturnom polju. Tako je bilo i u slučaju izrade *jaslica*, kićenja i spremanja crkve. To se odnosi i na aktivnosti u Hrvatskom domu kako u organiziranju maskenbala tako i drugih kulturnih aktivnosti. Kultura i hrvatski identitet u Slankamenu živi od davnina, pa tako i običaji, te se nadamo da ćemo ih očuvati zbog budućih pokoljenja«, navodi Peka.

S tim se slažu i stariji župljani.

»Mladi su ti od kojih zavisi ostanak i opstanak Hrvata na ovim prostorima, a samim time i očuvanje hrvatske kulture i identiteta u selu. Njihov rad i zalaganje bit će primjer i nama starijima da zajedno njegujemo svoju kulturnu baštinu i običaje. Uvijek je bila potrebna pokretačka snaga, a to su upravo naši mladi«, kaže crkveni tutor i član Upravnog odbora HKPD-a Stjepan Radić Miroslav Peka.

S njim se slaže i tajnik Udruge Ivan Gregurić.

»Sudeći po sjećanjima naših starih, *betlemaši* obilaze kućanstva u našem mjestu bez prekida od pedesetih godina prošloga stoljeća. Iznimno je važno da se ti običaji nastave, prevashodno zbog očuvanja hrvatske tradicije i identiteta«, kaže Gregurić.

S. Darabašić

Počeci i razvoj školstva od XV. do sredine XIX. stoljeća

Nemamo točne podatke o tome kada su osnovane prve katoličke škole u Somboru. Znamo da je u nekadašnjem Czobor-Szent-Mihályu (Czobor-Szent-Mihály je srednjovjekovni naziv Sombora, u prijevodu Czobor-sveti-Mihovil) za vrijeme djelovanja dominikanaca u gradu oko 1490-ih godina sagrađena zgrada i za školu. O tome nam govori podatak iz knjige *Zombor története* (Povijest Sombora) koju je napisao **János Muhi** 1941. godine. Muhi na 49. stranici knjige govori da je **János Czobor** tražio od pape **Sixta** da se u gradu nastane dominikanci koji su za svoje potrebe od obitelji Czobor dobili imanje kojim su mogli raspolagati. U tom vremenu se odvijalo formiranje redovničke zajednice i župe, župnik je bio **Ivan**. Nakon osnivanja župe sagrađena je nova crkva posvećena na čast Bl. D. Mariji i sagrađena je i škola.

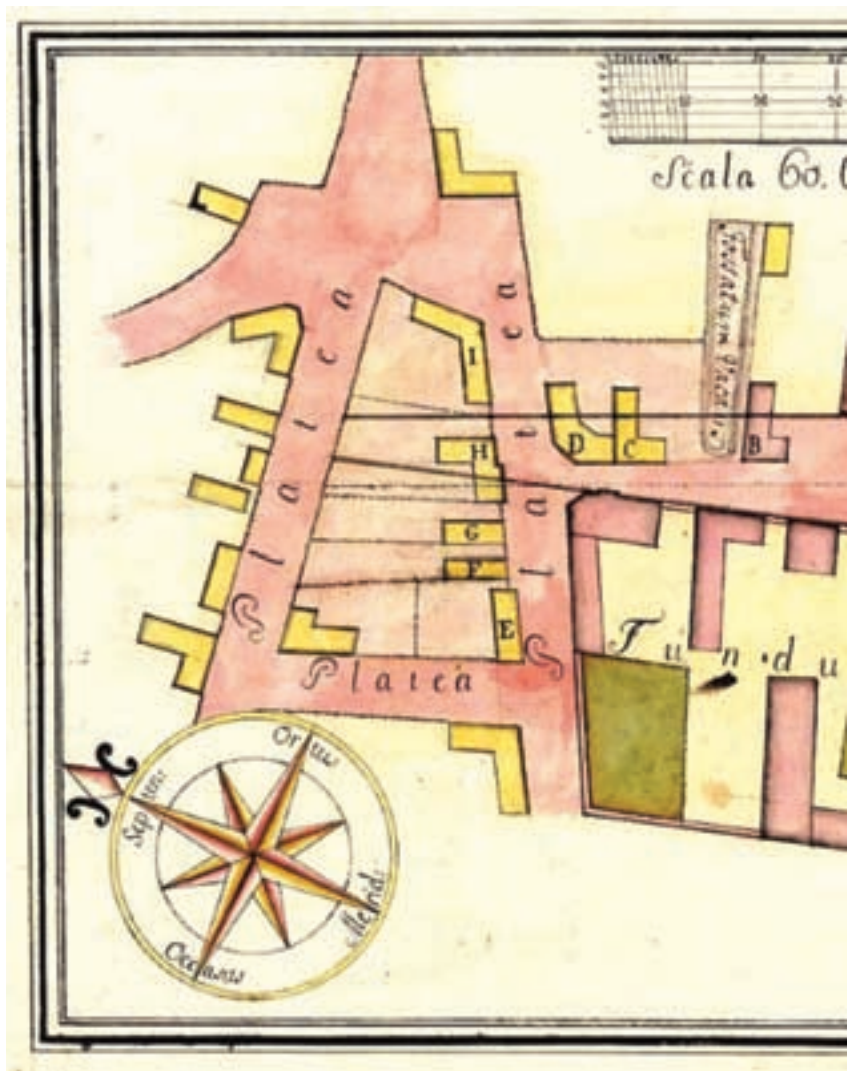
Nakon Mohačke bitke (1526.) širenjem Osmanlijske vlasti na prostore između Dunava i Tise, pojavljuju se redovnici franjevci koji dolaze iz Bosne. Franjevci uz potporu osmanlija zauzimaju župe Kaločko-bačke nadbiskupije. Tako su se nastanili i u nekadašnjem Czobor-Szent-Mihályu kojeg Turci nazivaju Zomborom. Osmanlijske vlasti su biskupe Ugarske kraljevine smatrali neprijateljima i zbog toga biskupijskim svećenicima nisu dozvolili rad na teritoriju koji je pao pod njihovu vlast. Tu novu situaciju iskoristili su franjevci iz Bosne, koji su krenuli na teritorije između Dunava i Tise. Franjevci su od Osmanlija imali odobrenje za djelovanje, znali su surađivati s Turcima i to zbog iskustva kojeg su imali surađujući s njima u Bosni. Franjevci su na župama okupili i formirali nove zajednice od naroda koji su ostali poslije Mohačke bitke, većinom Mađara i od novih pridošlica koje su franjevci doveli sa sobom iz okoline rijeke Bune iz Hercegovine. Mađarsko stanovništvo se utopilo u slavenski narod, preuzeli su jezik novih crkvenih pastira franjevac, izgubivši s tim svoj nacionalni identitet.

Franjevci – prvi učitelji

Beogradski biskup **Marin Ibrišimović** (franjevac, između 1647. – 1650. godine biskup beogradski) u Somboru je 23. i 24. listopada 1649. krizmao 117 osoba. Navedeni podatak govori o tome da su franjevci vršili pastoralni rad i vjernike podučavali vjeri kako bi mogli pristupiti primanju svetih sakramenata. S pastoralnim djelovanjem franjevac započeo je i novi vjerski odgoj, koji se pretvorio u osnovno obrazovanje stanovništva. Redovnici su bili ti koji su pored crkvenog nauka narod učili jeziku i pismenosti.

Nakon protjerivanja Turaka i pada Osmanlijske vlasti, franjevci su nastavili sa svojim pastoralnim i prosvjetnim radom. O njihovu

vom djelovanju najpreciznije nam govore kanonske vizitacije iz tog vremena (kanonska vizitacija u crkvenoj terminologiji označava pohod nekog crkvenoga poglavara ustanovama i osobama za koje je izravno odgovoran, za vrijeme pohoda pisani su zapisnici koji sadržavaju niz pitanja i odgovora). Kanonske vizita-

cije, među ostalim, govore o vjernicima koji su sposobni pristupiti sakramentima i o tome da se prije pristupanja sakramentu odvijao ozbiljan vjerski odgoj.

Kanonska vizitacija iz 1767. godine spominje da je bila posebna škola za dječake i posebna za djevojčice. Na trgu ispred crkve je bila škola za dječake, ta škola je imala dvije sobe, u obje su na-

stavu držali redovnici franjevci, koji od grada nikakvu plaću nisu dobivali. Franjevci rade na osnovu naređenja kojeg su dobili od provincijala franjevačkog reda. Na karti iz 1774. godine, slovom A naznačena je crkva i franjevački samostan, na trgu ispred crkve sa slovom B je naznačena škola. (fotografija br. 1.)

Razdoblje kantor-učitelja

Vizitacija iz 1756. govori o učitelju koji je sposoban mlade podučavati kršćanskom nauku i pismenosti. Učitelj se zvao **Antoni Klempay** (Antun Klempai), koji nije završio nikakve škole, zaposlen je zbog dobrih glazbenih sposobnosti. Postoji kuća u kojoj se odvija nastava, u istoj kući živi učitelj. Učitelj za plaću dobiva 60 forinti i drva za ogrjev.

Godine 1762. grad je sklopio ugovor s učiteljem **Josipom Czivanom** po kojem je on određene učenike obavezan učiti i na

njemačke nacionalnosti 10 forinti; pored toga grad mu je obećao kako će na zimu dobiti i ogrjev.

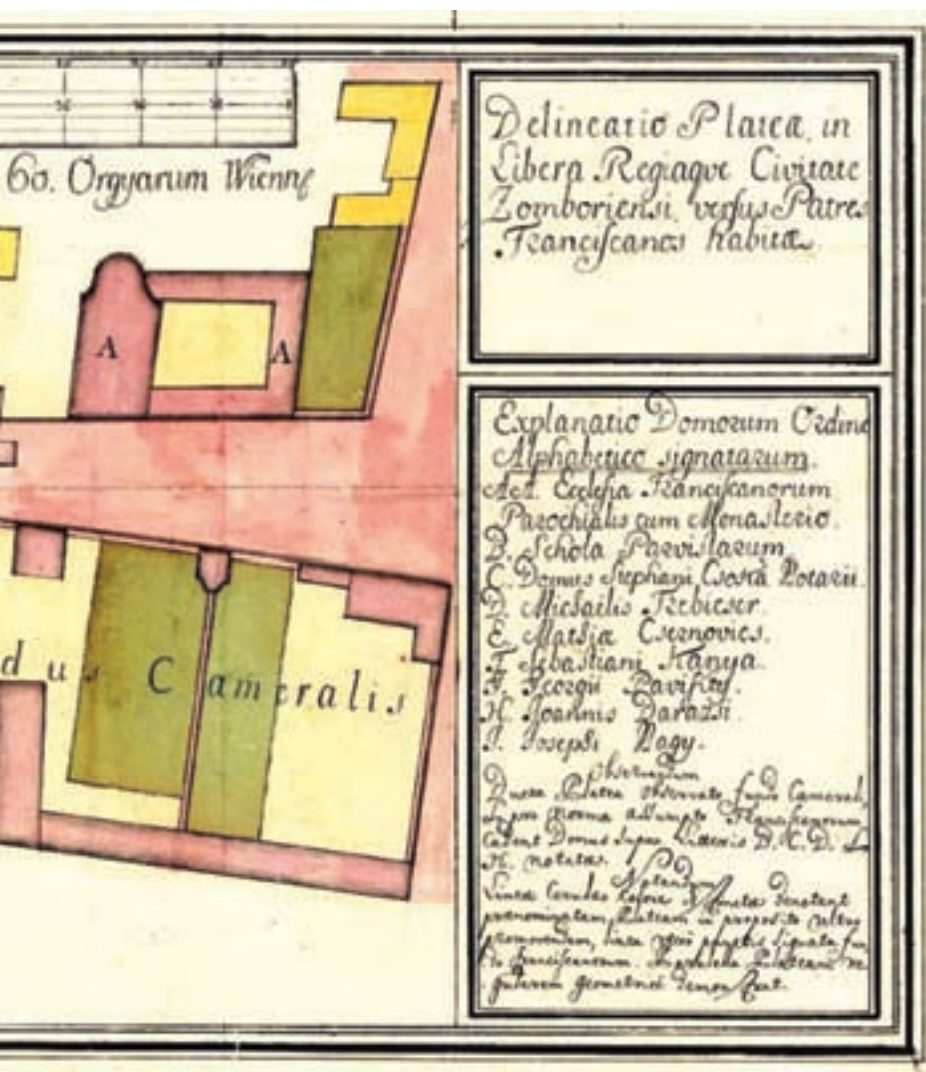
Godine 1776. grad je odabrao dva kantor-učitelja. Mađare i Hrvate Bunjevice podučavao je **Máté Kánya**, a učenike njemačke nacionalnosti **János Andlitz**. Učitelj Kánya je zarađivao 78 forinti i žito. Andlitz je zarađivao 100 forinti. Uvjeti ugovora su bili sljedeći: 1. učitelj je obavezan prikladnog pomoćnika držati; 2. jednog učenika odabranog od strane savjeta poučavati glazbi; 3. svake subote poučavati matematiku; 4. zabranjeno je svirati na zabavama.

Novi pravilnici u školstvu

Godine 1777. stupio je na snagu *Ratio Educationis* koji je zahtijevao da se organiziraju osnovne škole. *Ratio Educationis* su odredbe carice **Marije Terezije** izdane na latinskom jeziku, sadrže precizno sastavljena pravila i propise koji su bili temelj i pravna osnova osnivanja školskog ustrojstva na teritoriju kraljevine Ugarske. Odredbe su provedene i u Somboru. Kanonska vizitacija iz 1783. govori o osnovnim školama i učiteljima, koji nisu više kantor-učitelji. Kantorska i učiteljska služba koje su do tada bili povezane, razdvojene su. Kanonska vizitacija iz 1828. govori o četiri učitelja: **Anišić, Slatkić, Jozić, Schkubé**.

Sombor je na osnovu *Ratio Educationis* morao osnovati trogodišnje osnovne škole u kojima je jedan od obveznih predmeta bio latinski jezik. Drugi *Ratio Educationis* se pojavio 1806. godine, i on je strogo zahtijevao da se djevojčice odvoje od muškaraca. Godine 1845. objavljen je novi pravilnik za osnovne škole, i tako je već 1846. godine u Somboru postojala četverorazredna elementarna škola. Gradsko vijeće se usprotivilo novim odredbama i četverorazrednoj osnovnoj školi i zahtijevali su da se vrati dvorazredna Gramatikalna škola. U tom zahtjevu su uporno izdržali, zbog toga se četverorazredna elementarna škola teško mogla razviti. U prvom razredu četverogodišnje škole zamjenik učitelja je bio **György Balogh**, kapelan koji je podučavao samo 17 učenika, što pokazuje da roditelji nisu htjeli upisati svoju djecu u novu školu.

Godine 1858. učitelji u muškoj školi bili su: **Nándor Auth, Gábor Groszgyák, József Szempek i Ferencz Jauch**, a djevojčice su podučavali: **Antal Berger i Lőrincz Pentz**. Budući da gradske škole nisu mogle primiti svu djecu u svoje razrede, počele su se pojavljivati manje škole na periferiji grada. Oko 1850. godine grad je odlučio da se osnuju škole na salašima Nenadić i Gradina. Te škole su 1881. godine proširene s jednog na dva razreda (József Berauer, isto, 283. str.).

glazbu (József Berauer, *A Kalocsa-Egyházmegyei Róm. Kath. Népiskolák története*, Kaloča, 1896., 280. str.).

Godine 1767. spominje se njemački učitelj **Johann Berger** (Ivan Berger) koji je u svojoj kući držao nastavu, plaća mu je bila 12 forinti koja je sakupljena od roditelja. Njegova plaća je 1769. bila sljedeća: od grada je dobio 40 forinti, a od roditelja učenika

Pojavom redovništva u srednjovjekovnom Somboru pojavilo se i prvobitno obrazovanje stanovništva. Djelovanjem redovnika širila se pismenost, vjerski nauk, osnovno obrazovanje i čuvala se nacionalna tradicija. Obrazovanje je vremenom dobilo svoju novu formu i uređenje.

I na zemlji – mir ljudima!

Beogradski nadbiskup mons. **Stanislav Hočevar** uputio je božićnu poslanicu i čestitku u kojoj je, među ostalim, poželio da 2019. bude godina u kojoj će vladati mir u čitavom svijetu.

»Noć je to, braćo i sestre, u kojoj se rađa najveće svjetlo i razliježe najljepša melodija. To je *sveta i blažena noć* – kako pjevaju najzvučniji glasovi Neba i Zemlje – koja nam je poklonila *Svjetlo od Svjetla* i *pravoga Boga od pravoga Boga*. Tko od nas ljudi može zamisliti bogatiji sadržaj ili predočiti uzvišeniju poruku?

Ne može nam, naime, ponajprije pobjeći iz razmišljanja ovo bolno pitanje: ima li smisla slaviti Božić te radosno pjevati *Slava Bogu na visini i na Zemlji mir ljudima dobre volje* ako se oko nas toliko toga ruga miru i toliko njih potpaljuje vatru nerazumijevanja? Ima li smisla, pitamo se dalje, očekivati mir od Njega, koji je proglašen *Knezom mira*, a pravi mir – barem se tako čini – sve je dalji od nas?! Hoćemo li i ove godine svom snagom slaviti dan Kristova rođenja čak i ako je među nama sve manje rađanja, a toliko mladih života seli se oдавде, gdje se nekad toliko borilo za život, branio životni prostor, čuvala sloboda?!

Braćo i sestre! Iskreno se upitajmo: bi li u ovome našem svijetu bilo veselije i radosnije bez Božića i njegovih neopisivih tajni? Htio bih zapravo, na svršetku ove tako značajne godine, sebi i vama postaviti više životnih pitanja! Recimo: jesmo li mi kao pojedinci i zajednica dosad zbili dovoljno stvarno i sveobuhvatno slavili neopisivu Tajnu utjelovljenja Božjega Sina? Ima li u ovim danima božićnog slavlja Bogo-Čovjek Isus središnje mjesto, ili ono pak pripada našim ulicama, trgovima i parkovima, našim kućama i trpezama, našim putovanjima i provodima?

Središte božićnih dana nismo ponajprije mi ljudi, niti naše želje i tolika naša očekivanja, nego Bogo-Čovjek – Isus Krist – koji jedini može – da se poslužimo predivnim slikama velikih proroka – nas ne-ljude preobraziti u ljude. Ako, naime, Isus Krist nema prvo i pravo mjesto, onda nitko od nas ne zna gdje i koje je njegovo mjesto. Ako Prvorođeni svega stvorenoga nije na početku svega i na početku svakoga od nas, onda nitko ne zna za sebe kakav bi trebao biti i koja mu je životna zadaća! Ako Utjelovljena Božja Riječ nije Svevišnji Gospod našem životu, onda nitko od nas ne zna kojoj zajednici pripada i koja mu je uloga u toj zajednici. Božić, svakako, nije prvenstveno u blještavilu vanjskoga sjaja i svjetla nego u neizrecivom svjetlu dubokih spoznaja i nebeskih otkrića. Božić nije na prvom mjestu dan darivanja da-

rova već događaj predaje nas samih ljudima u ljubavi; samo tako, naime, možemo postati jedno!

Božić nije ponajprije u tome da se susrećemo oko bogate trpeze, nego u našem novom i iskrenom zajedništvu s onima koje smo dosad zaboravljali, gurali na rub života, smatrali nepodobnima, nesposobnima ili čak suvišnim. Rađaju se i druga pitanja: smijemo li mi vjernici, koji s tolikim zanosom pjevamo božićne pjesme, tako često isključivati one koji pripadaju drugome narodu, drugoj vjeroispovijesti, drugoj tradiciji? Zašto mi, koji se nazivamo kršćanima, i dalje nosimo u sebi toliko gordosti i samodostatnosti da ne tražimo oprostaj jedni od drugih, da svoje uspomene i sjećanja ne prosvjetljujemo cjelovitom istinom? Smijemo li mi koji se klanjamo Novorođenom – a On se ponizio do svih najdubljih ponora ljudskih slabosti i eno Ga gdje leži u jaslama – i dalje prezirno gledati na naše susjede, odnosno s njima, živjeti uz nepoštena razmišljanja, selektivne istine i selektivnu ljubav?

Vjerujemo li mi, koji se ponosimo kršćanskim imenom, doista Nebu koje ljude proglašava svojim miljenicima? Postupamo li tako sa svim ljudima? Vjerujemo li mi – koji u svetom bogoslužju tako pozorno pratimo poruku anđela da je Novorođeni *radost za sve ljude* – da je ta činjenica stvarna i moguća i da je proglašena i za nas, stanovnike ovoga dijela Europe?

Mislimo li mi, braćo i sestre, da je moguće stvarati budućnost na samo dosad shvaćenoj tradiciji Božića? Smijemo li se nazivati kršćanima ako nismo doslovno 'žedni' i 'gladni' jedinstva kršćana? Zar se nije On, Bog mira, za taj dar tako usrdno molio na Posljednjoj večeri, za taj cilj na križu umro i slavno uskrsnuo? Uskrsli Gospodin sve pozdravlja apsolutnom novošću: *Mir vama!* Baš onako kako su u noći Njegovog rođenja svečano naviještavali anđeli!

Zato, braćo i sestre, nitko od nas, ni kao pojedinac ni kao član zajednice, ne može postati mironoscem i mirotvorcem ako ne odumre najprije svojim dosadašnjim selektivnim predodžbama, ako ne uskrsne u potpuno, u integralno shvaćanje vjere. Božić nije 'čavao' kojim na zid povijesti pribijamo samo dosadašnju praksu, nego je dan slavljenja rođenja po kojem se u nama rađaju nova spoznanja, novi uvidi, novi odnosi, cjelovitiji nauk, nova djela, novi nacrti života i rada!

Braćo i sestre, sve što rekospo ni u čemu ne zatamnjuje našu životnu stvarnost i povijesnu istinu. Božić o kojem mi razmišljamo veliki je organski proces koji uvijek iznova nadilazi dosadaš-

nje spoznaje i granice dosadašnjih postupaka. Diže nas u one visine u kojima gledamo cjelinu, otkrivamo nove mogućnosti i puteve, dišemo čistiji zrak odnosa i dobivamo snagu za napredak. Najviši stupanj integralnog života jest upravo onaj mir koji je Krist Gospodin živio i po apostolima nama predao! Zato Ga i nazivamo *Suncem Pravde, Sjajnom zvijezdom jutarnjom, Onime koji dolazi...*

Onaj koji jedini doista dolazi u sve dubine našega osobnog i društvenog bića neka vas napuni svakim blagoslovom, srećom i mirom!

U tom vam duhu želim sretan i blagoslovljen Božić!

Braći i sestrama istočne tradicije kličem: Mir Božji, Hristos se rodi! Vaistinu se rodi!

Da, braćo ljubljena i sestre predrage, neka 2019. godina bude godina rađanja mira; godina mirnih odnosa, godina u kojoj će vladati mir u čitavom svijetu, u čitavom svemiru!

Tko u to vjeruje i tko se za to moli, tome će se i dati taj nebeski dar. U tom vas duhu, braćo i sestre, blagoslivljam u ime Oca, Sina i Duha Svetoga te svima vama želim: *Mir ljudima na zemlji – miljenicima Božjim*«, poručio je u svojoj poslanici mons. Hočevar.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Učiniti korak prema Bogu

Svetkovina Bogojavljenja nas upućuje na događaj čudesnog Božjeg otkrivanja ljudima izvan granica Izabranog naroda. Liturgija nas podsjeća na dobro nam znani događaj kada su tri mudraca s Istoka došla pokloniti se novorođenom Božjem Sinu i donijela mu darove kakvi se nose kraljevima. Kako bi ovi ljudi iz dalekih krajeva znali da se u Betlehemu rodio Sin Božji, a da im to sam Bog nije javio? On im je dao znak, koji su oni, jer su imali otvoreno srce za Boga, prepoznali, te imali dovoljno hrabrosti odgovoriti Božjoj objavi i zaputiti se na daleki put.

Mudraci s Istoka

Evangelje, kada pripovijeda o događaju posjete mudraca, ništa o njima pobliže ne otkriva (usp. Mt 2,1-12). Sve što bi čitatelja moglo zanimati ostaje tajna. Ne znamo iz koje zemlje dolaze, kako izgledaju, kako su putovali, pa čak ne piše ni koliko ih je točno bilo. U prvom planu je isključivo cilj njihovog puta, što je jedino i važno – vidjeti novorođeno dijete u Betlehemu. Zato evangelje o mudracima otkriva jedino namjeru zbog koje su se zaputili na daleko putovanje, pronaći kralja čiju su zvijezdu vidjeli. Njih jedino zanima »Gdje je taj novorođeni kralj židovski?« (Mt 2,2). Potaknuti upravo ovim pitanjem, mudraci kreću na put neizvjesnosti slijedeći zvijezdu, te je odgovor na njega jedino što ih zanima kada su došli pred Heroda.

Prateći Božji znak mudraci su stigli do cilja svoga puta, susreli su utjelovljenog Boga, poklonili mu se i dali mu darove. Pronašli su odgovor na svoje pitanje, a u djetetu za kojim su tragali objavio im se sam Bog. Nakon što su pronali ono što su tražili, kaže evangelje, anđeo im se javio u snu te ih upozorio na zle Herodove namjere, pa su se drugim putem vratili u svoju zemlju. U ovom drugom putu povratka možemo pronaći i vrlo zanimljivu simboliku. Oni su susreli živog, utjelovljenog Boga jer su hrabro i odvažno slijedili znak koji im je dao. Nakon tog događaja njihov život je neminovno krenuo drugim putem, jer susret s Bogom nužno mijenja čovjeka, preobražava njegov život iz korijena. To se dogodilo i mudracima.

No, da bi do toga susreta došlo mudraci su morali napustiti sigurnost svoga doma,

zaputiti se na dalek, nepoznat i neizvjestan put. Iako je Bog došao čovjeku ususret, približio mu se najviše što je mogao; ipak i čovjek mora učiniti korak prema Bogu. Taj korak treba biti ispunjen potpunim povjerenjem u Boga, otvorenosti za ono što on nudi i na što poziva. Iako je ponekad potrebno uložiti veliki napor i odgovoriti na Božji poziv te mu se približiti, trud će nas dovesti do susreta s njim. Krenuvši za zvijezdom mudraci su učinili taj korak i on ih je doveo do Spasitelja. Sav napor i trud im se isplatio. Susret s Kristom koji se utjelovio za spasenje svijeta nagrada je od koje nema veće.

Traganje za Bogom

Svetkovina Bogojavljenja podsjeća nas na Božje traženje čovjeka. On ne samo da se utjelovio za nas nego nam stalno daje znakove i poziva nas k sebi. Od njega neprestano dolazi taj prvi korak inicijative na koji čovjek treba odgovoriti. A sve je započelo utjelovljenjem. Iako neizmjerljivo nadvisuje čovjeka, Bog uzima ljudski lik i dolazi među ljude u najvećoj skromnosti, kako bi svakom čovjeku mogao biti blizu, te kako bi se svatko osjetio pozvan da mu priđe i susretne ga. Tako Božje traganje za čovjekom započinje u štali na slami. Bog u liku djeteta širi ruke i čeka ljude da učine svoje i priđu mu. Na njegov poziv odazvali su se pastiri i mudraci, najsiromašniji i najbogatiji, neuki i učeni i on ih je jednako dočekaao.

Na Božje traženje čovjek mora odgovoriti svojim traženjem, jer drugačije do susreta Boga i čovjeka ne može doći. Ali, treba se prepustiti neizvjesnosti, pouzdati se u njega i posve mu vjerovati. Mnogi su danas susreli Krista, jer se, poput mudraca, nisu bojali odazvati njegovom pozivu na nasljedovanje, nisu se bojali zaputiti na put vjere koji znači mnogo odricanja. Ali, postoje i mnogi koji se i danas pitaju: »Gdje je novorođeni kralj?«. Oni su još uvijek u procesu traganja za Bogom, trude se čitati njegove znakove i pronaći ga. U tom traganju svjetlo, tj. zvijezda koja pokazuje put trebaju biti svi vjernici koji su Boga pronašli, koji su iskreni, praktični kršćani, Kristovi učenici, jer takvi bi trebali živjeti ove Kristove riječi: »Tako neka svijetli vaša svjetlost pred ljudima da vide vaša dobra djela i slave Oca vašega koji je na nebesima« (Mt 5,16).

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Nataša Benčik

Igrati svim srcem

Nataša Benčik ima 17 godina i živi u Donjem Tavan-kutu. Pohađa Gimnaziju *Svetozar Marković* i učenica je trećeg razreda općeg smjera. Još nije odlučila čime bi se željela baviti i koji bi fakultet upisala, ali smatra kako ima još vremena pronaći se u profesiji kojom bi se bavila.

U slobodno vrijeme voli čitati, najradije **Nicholasa Sparksa**, a omiljeni film joj je *The best of me*, koji je rađen baš po njegovom romanu. Sluša različitu glazbu, od narodne i strane, folk-pop, pa čak i rep, do folklornih i etno pjesama. U životu je najviše ispunjavaju prijatelji i obitelj, te dragocjeno vrijeme koje provodi s njima.

Hobi koji ju je ispunjavao u osnovnoj školi, pored folklor, bilo je recitiranje i može se pohvaliti postignutim uspjesima. Naravno, kao i svaka mlada djevojka u tinejdžerskim godinama voli šminku i voljela bi se usavršiti u tome. Ipak, ono što ju najviše čini sretnom je folklor. Nataša igra od osme godine u HKPD-u *Matija Gubec*. O folkloru kaže: »Zaista je divan osjećaj baviti se folklorom. Osjećaj kada je nastup odrađen, kada je svaka kap znoja ispuštena i osmijeh razvučen od uha do uha od sreće. Moment kada se čuje posljednji udarac muške čizme zvečkom i pogled u publiku koja prezadovoljno skandira. E baš tada se koža ježi, baš tada sve muke oko možda malih cipela, nažuljane kože, uskih midera ili jako stegnutih podsukanja prestaju i ostaje samo osjećaj ponosa. Ponos na sebe, ponos na cijelu skupinu, ponos na naš rad i zajedništvo. Tada tek stiže osmijeh koji ide iz srca dok se posljednja kap znoja spušta niz kičmu. I zbog toga se planiram još dugo baviti folklorom i biti članica ovoga društva«.

K. D.

Obitelj

Usporimo proces starenja

Može li hrana USPORITI starenje?

Bez obzira na svoju dob, nema sumnje u to da svaki čovjek želi učiniti sve što je u njegovoj moći kako bi usporio proces starenja. Dok genetske karakteristike igraju značajnu ulogu u određivanju kakvo će biti starenje, sve brojniji znanstveni dokazi ukazuju da je prehrana također važna. Redovno konzumirajući određenu hranu moguće je reducirati ili čak spriječiti znakove starenja – od bora i suhe kože do ozbiljnih oboljenja povezanih sa životnom dobi. Nikad nije prekasno početi.

Održavajte tjelesnu težinu stalnom. Ponavljano dobijanje i gubljenje na težini slabi elastično tkivo koje se nalazi pod kožom i koje daje oslonac koži. Jednom kad koža izgubi svoju elastičnost neće se više stisnuti kako bi pristajala mršavijem tijelu nego će ostati mlohava i naborana. Znatne, česte i brze promjene u tjelesnoj težini mogu prijevremeno postariti lice.

Voda je obvezna

Ne postoji specifična hrana koja može spriječiti ili smanjiti bore na licu, ali može se usporiti nastajanje bora konzumirajući ispravnu hranu koja održava slojeve potkožnog masnog tkiva dovoljno »debelim«, što rezultira napetom i glatkom kožom iznad njih. Najbolja prehrana je ona koja osigurava dovoljno kalorija svaki dan za održavanje normalne tjelesne težine za individualnu tjelesnu građu, oblik tijela. Kvalitetne kalorije treba osiguravati iz najboljih, hranjivih namirnica. Primjerice, slatki krumpir (batata) je bogat vitaminom A, koji utječe na normalan rast stanica epitela kože i pomaže laganom, neprimjetnom odbacivanju, ljuštenju površinskog sloja kože. Voćni sok pruža vitamin C, koji pomaže formiranju kolagena (bjelančevinasta supstanca, koja je glavni sastavni dio vezivnog tkiva), koji daje oslonac koži, to jest daje joj elastičnu kvalitetu. Puno vitamina A ima još u tamnozelenom (špinat) i žutocrvenom (mrkva) povrću, narančama i drugom crvenom voću. Limuni su dobar izvor C vitamina.

Pijte puno vode. Jednom kad prođete svoje 20-te godine, dobar dio prirodnih »ovlaživača« kože – žlijezde znojnice i žlijezde lojnice – se zatvara i površinski sloj kože se stanjuje. Rezultat toga je da koža više ne zadržava dobru vlagu. Također, ako ne pijete dovoljno vode da nadomjestite ono što svakodnevno gubite mokrenjem i

znojenjem, tijelo izvlači ono što treba iz stanica, uključujući i stanice kože, a to onda rezultira više suhom kožom, koja pruža stariji izgled.

Kako biste smanjili suhoću, pijte barem litru do litru i pol vode dnevno. Tu nemojte računati piće kao što su kava, čaj... Oni sadrže kofein diuretik, koji u stvari može povećati gubitak vode iz kože, isto kao i alkohol.

Zdrava prehrana

Ojačajte svoje obrambene snage. Sljedeći simptom starenja koji možete ublažiti prehranom je smanjena otpornost prema oboljenju. Imunološki sustav brani tijelo od neugodnih napadača, kao što su bakterije i virusi. Istraživanja ukazuju da se u starijih ljudi infekcije duže zadržavaju, zato jer je imunološki sustav oslabljen. Starenje oštećuje funkciju limfocita, bijelih krvnih stanica, koje pomažu u borbi protiv bolesti.

Međutim, vitamin E može ojačati imunološki sustav. Hrana bogata vitaminom E uključuje tamnozeleno lisnato povrće, mahunarke, orahe, lješnjake i cjelovito zrnje žitarica.

Razumna prehrana može također pomoći u sprječavanju i drugih oboljenja koja su u vezi sa životnom dobi: u cilju smanjivanja rizika od srčane bolesti valja se držati principa zdrave prehrane – neka unos kolesterola i masnoća bude u normalnim granicama. Povećati unos nezasićenih masnoća i topivih vlaknastih komponenata.

Većina žena zna da za vrijeme prve tri dekade njihovog života mlijeko i druga hrana bogata kalcijem može pomoći u smanjivanju rizika od osteoporoze, stvarajući jake kosti. I održavajući takvu prehranu do menopauze pomaže ženama na taj način. Međutim, kada razina hormona estrogena pada nakon menopauze, kosti više ne mogu primiti kalcij tako dobro. Zanimljivo, ranija istraživanja provedena u znanstvenom centru za prehranu, u Sjevernoj Dakoti, ukazuju da još neke namirnice mogu usporiti gubitak koštane mase u kritičnim godinama koje slijede nakon menopauze. Tu su uključene jabuke, orasi, lješnjaci, grožđice, mahunarke, sok od grejpa i zeleno povrće.

Hrana nije neki čarobni štapić koji može imati trenutačni učinak na proces starenja. Međutim, razumna, zdrava prehrana – mnogo vlaknastih komponenti u namirnicama, voda i voće i povrće izrazitog kolora i bogati vitaminima – ima sasvim sigurno pozitivan efekt na ukupno zdravlje i izgled osobe.

dr. Ivo BELAN

RECEPT NA TACNI

OSLIĆ U CURRY UMAKU

Sretna Nova godina, na jeziku recepta na tacni bi mogla glasiti »sretno nam izbjegavanje hrane«. Znam da je ovo toliko očekivani početak, ali svake godine sam pod dojmom vlastitog nezasićenog apetita. A da to nije samo moj problem, jasno mi je jer ovih dana svi započinju svoju novogodišnju priču informacijama koliko su jeli ovih dana, stežu li ih traperice ili im se skupio džemper. Nema laži, nema prijevare, sve mjere su prevršene i vrijeme je za promjene. Promjena broj jedan je svakako laganija hrana i više kretanja. E sad, prethodnih godina sam pokušavala odmah otići u drugu krajnost, te ne jedem gotovo ništa izuzev laganih juhica, voćnih salata i sličnih izazivača još veće gladi. Ove godine iskusno krećem laganim prijelazom, pa planiram jesti ribu, piletinu, salaticu, ali i sve ostale namirnice u nekim normalnim i smanjenim količinama. Da ne bi ovo zvučalo previše nejasno, na tacnu stavljam recept za oslić s vrhnjem s *curry* umakom.

Potrebno: 4 fileta oslića / 250 g vrhnja / 1 limun / 50 g maslaca / 1 žlica bijelog papra / 1 žlica curryja / 4 češnjaka / pola žlice kopra / ulje / sol / mljeveni papar.

Postupak: Filete prepoloviti, te ih politi sokom od limuna i začiniti paprom. Zagrijte ulje u tiganju i stavite filete da se prže. Pred kraj prženja, malo posolite ribu. Mnogi sole prije prženja, ali u tom slučaju će sol izvući svu tekućinu iz ribe. Po originalnom receptu filete prije prženja uvijte u brašno. Osobno, izbjegavam brašno, ali moram proširiti mogućnosti. Dok se riba prži, pripremajte i umak tako što ćete u tiganj staviti 50 grama maslaca da se otopi, a zatim dodajte isjeckani češnjak. Češnjak morate stalno miješati. Nakon par trenutaka prženja dodati vrhnje, jednu žlicu *curryja*, žlicu bijelog papra i pola žlice kopra. Posoliti, dodati papar i miješati žicom za mućenje.

Filete staviti u posudu za serviranje i preliti kuhanim umakom. Dekorirati s malo peršuna ili ruzmarina.

Dodatak: Ribu nakon prženja ostaviti da odstoji malo na salveti koja će pokupiti masnoću.

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (144)

Pokaži mi nešto drugo, nešto sasvim drugo, sve ovo već poznajem

S prikazom *Madách – komentara Lászla Garaija* [Garai, 1985:10] preudešena naslova u *Ristić, komentari* odjeknuli su i mnogi britki, izvankazališni tonovi upozoravajući na ne baš mali razmjer tektonskoga teatarskoga poremećaja. Događaji na sceni i oko nje upućuju na obazrivost, a ponajprije možemo li još uvijek govoriti o subotičkom Narodnom kazalištu s njegove dvije drame?

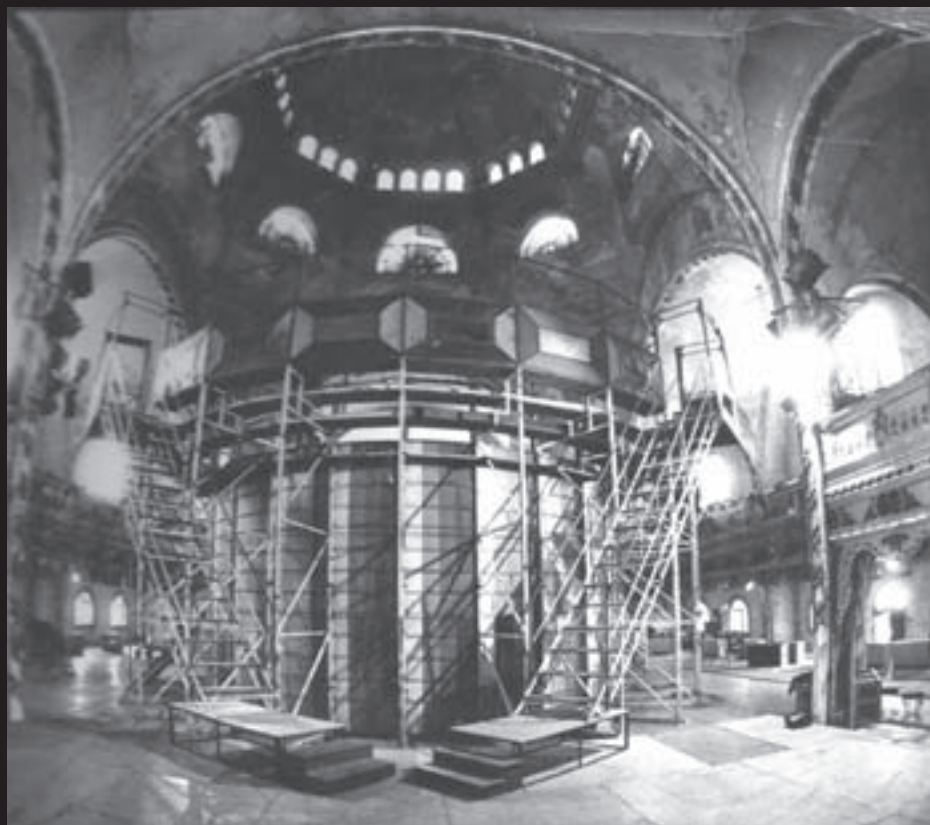
I, umjesto ikakve kuknjave nad tim, radije razmotrimo možemo li napisati: Mjesto radnje *Madách – komentara* su: Velika dvorana, dvorište kazališta, Trg slobode, dvorišta, hodnici i nekoliko dvorana Gradske kuće, te Sinagoga. Uoči premijere sa stranica tjednika *7 Nap* oglasio se **Ljubiša Ristić** riječima: »Otklanjam svaku sumnju; svima zainteresiranima obećavam predstavu jednoga pravoga narodnoga teatra, namijenjenu svima koji znaju da život nekoga djela započinje onda kada otvorimo, a zatim zatvorimo knjigu. Nastavak predstavlja naš pothvat, on će se prikazati na sceni, na četiri mjesta, a komad se obraća jezikom svima razumljivim«.

Slijedom Ristićeve inovacije samo djelomice komentirat ćemo njegovu interpretaciju **Madácheva** djela.

Premijerna je predstava, doima se, bila uspješna. Nakon posljednje rečenice: »Čovječe, rekoh ti bori se i vjerujući vjeruj!« uslijedio je uljudan pljesak, uistinu pritajen, hladno suzdržan, uobičajen u Subotičana nakon mnogih predstava. Osrednji, dakle, uspjeh pred »oficijelnom« publikom. Istinski će se prijem vidjeti tek na reprizama.

Ovdje nećemo raspravljati je li ovo bila »predstava pravog narodnog teatra«, ali je potrebno osvrnuti se na onaj dio najave kako se komad »obraća jezikom razumljivim svima« – i premda se za njega baš to ne bi moglo reći, ipak je ostvario cilj – svi su ga razumjeli, jer i nije bilo što za razumjeti! Što nam je htio poručiti? Jer njegov je modernizam, avangardizam, što li je, lociran u prošlo vrijeme. Ta je svojedobna avangarda danas posve zastarjela.

Još o porukama Ristićevog političkog teatra iz kojega možemo iščitati kako su ovdje zapravo svi sumnjivi – i Mađari i Bunjevci i Raci. Što bismo danas s konfederalnim zamislima

ostarjela **Kossútha**? Uza sve ostalo što glumci izgovaraju u Sinagogi tijekom *Posljednje večere*. Možemo li govoriti o govoru srca, kada je sve ondje bilo prigušeno, kao da se netko htio prikazati uglađenim.

Zabavni park, željeznica duhova, scene pogubljenja, postrojavanje reprezentacije, likovi **Alberta Szent-Györgyija**, **Jamesa Joycea**, **Miklósa Horthyija**, pape i konzumnih dama koje nas pozivaju u WC, uz zaglušnu pucnjavu i očito zastrašivanje, čestito su stavili na probu živce gledatelja svikli na tradicionalno kazalište. I eto nam, takorekuć samo korak nadomak trećeg milenija, ponovno ovdje damara razbijački impuls avangarde s početka XX. stoljeća dok nam srce podcikuje kako bismo slijedom toga »novoga senzibiliteta« trebali postati građanima svijeta. Tako postavljene *Komentari*, s tisuću i jednim sudionikom, doista su spektakl – i to ne u negativnom već u pozitivnom značenju riječi.

U povodu onoga što smo vidjeli shvaćamo ugaoni kamen Ristićeve dramaturgije: svi mogu igrati sve, a umjesto viđenih likova mogu nastupiti i bilo koji drugi likovi, premda kod njega također Panonsko more, uz stražnji ulaz u kazalište i **Széchenyi** na koljenima imaju vrlo važnu ulogu.

Nekada su slabim predstavama smatrane one koje se sastoje od cijelog niza dosadnih poanti. Nemojmo se stoga strogo pridržavati tradicionalnih pravila, budimo novi... Tako je ovdje avangardizam građenja od mrvica postao najmanji sadržatelj ristićevskih subotičkih stremljenja.

Zbrzana režija, beskrajno bubanje glumaca, scene u Sinagogi uobličene pet-šest sati prije premijere – od premijere su načinili generalnu probu. Ono što je prikazano u kazalištu još je nekako i išlo, a sve nadalje kretalo se silaznom putanjom. Ipak, nemojmo Ristićev način rada u svemu stavljati pod znak pitanja, jer za ovo i ne treba više vremena, dovoljno je pretposljednog ili posljednjeg dana načiniti podjelu. Tijekom jednog poslijepodneva postaviti slijed slika koje ne zahtijevaju naročito promišljanje, kao u ovoj Tragediji.

Do ovoga mjesta služili smo se ljekarničkom i kuhinjskom vagom, a sada slijedi ona pijačnaka kada se s pravom na posljednji komentar možemo zapitati nisu li Ristićevi komentari – bez komentara? Oni ne komentiraju već ostaju u ravni avangardističkog spektakla. Sve viđeno mogao bi prokomentirati tek onaj Imre kojega oslovjavamo Madáchevim prezimenom, vlastitim riječima: »Pokaži mi nešto drugo, nešto sasvim drugo, sve ovo već poznajem«.

Od premijere predstave *Madách-komentari* započele su podjele, polarizacije, pa i sukobi među kazališnim djelatnicima, kritičarima, pa i kazališnom publikom o tome je li koncept europskog pučkog teatra uopće kazalište ili s njim ima premalo zajedničkoga da bi ga se smatralo kazališnim činom! O tome je, među ostalim, u svom prikazu pisao i prof. dr. László Gerold. Evo njegova razmatranja donosimo u narednom broju.

Kriškringli

Kada je zazvonilo s tornja crkve Sveti Lovro u Sonti drugo zvono u 9.30h za Veliku misu, zaplakalo je dijete s fotografije potvrđujući svoj dolazak na svijet. Dogodilo se to 25. prosinca 1963., na prvi dan Božića, samo 100 m od crkve u lokalnom rodilištu. Rodila se kći **Jasminka**, drugo dijete majke **Eve** (rođ. **Đurkov**) i oca **Stipana Silađeva**. Njena majka je prošlu Badnju večer i noć provela odmarajući i spavajući na slami u toploj sobi roditeljske kuće s ostalim članovima obitelji. Ujutro su dobili božićni dar koji ne može biti ljepši.

Na ovoj fotografiji Jasminka je snimljena godinu dana poslije na svoj prvi rođendan. Snimanje nije bilo lako, jer božićno drveće, *granu* ili *kriškringli*, kako se to u Sonti imenuje, Jasminka je vidjela prvi put i tko bi odolio svemu tomu neuhvatljivom šarenilu i treperenju.

Kriškringli je u Sonti prema veoma dugoj tradiciji donosio anđeo na Badnju večer. Obično je prije nego što će svečana, posna večera biti stavljena na astal, u kuće gdje ima djece, a Jasminka je imala tri godine starijega brata od sebe, pristizao anđeo s okićenom *granom*. Za tu priliku su se oblačile susjede ili susjedi u bijelu odjeću ili samo u nekakvu bijelu ponjavu, stavivši malo sito preko lica da se ne bi prepoznali. Ako je ulogu anđela imala djevojka, raspelala bi kosu i tako svojim izgledom i tajnovitošću još više zadivila dječicu. Anđeo je već pri ulasku u dvorište zvonio zvoncem. Za djecu je to bio znak da moraju kleknuti i sklopiti ruke na molitvu. Kad je anđeo ušao u sobu, odmah je pitao znaju li se moliti. Zatim je svako dijete ponaosob ili zajedno pokazalo svoje umijeće u molitvi. Djeca su se obično plašila anđela, jer su sve vrijeme došašća, već od svetoga Andrije, svete Barbare i svete Lucije upozoravana da se mole, da poste kao i odrasli i da idu na zornice, jer anđeo neće donijeti *kriškringli*, ako ne ispune ove uvjete. Dolazak anđela je dočekivan sa strepnjom, pa se nekada i dobro naučena molitva u hipu zaboravljala. No, anđeo je bio milostiv i dobrohotan prema dječici koja su se trudila u molitvi. Djeca koja su bila nestašna nekada su malo dobila prutom (koji je anđeo nosio pod miškom) po dlanu da bi se vratila na pravi put, odnosno u okvire koje društvo nalaže.

Ovo božićno drveće je ukrašeno bogatije nego što su se u daljoj prošlosti drvca ukrašavala, jer su nastupila bolja vremena. Drveće je moglo biti i obična suha grana bilo kojega drveta ili šimšir. Ranije se ukrašavalo kupljenim božićnim bonbonama, kolačima pripremljenim u kući, jabukama, suhim šljivama, liciterskim kolačima i orasima. Povrh svega se razmiještao pamuk koji je izgledao kao rasuti snijeg. Iako bismo danas rekli da je to bilo veoma siromašno, čarolija je ipak bila tu. Jer, u kući je bilo puno svjetlosti od karbitnih ili petrolejskih lampi i od svijeća. Na Badnju večer i Božić se nije štedjelo na petroleju. Peći i štednjaci su se intenzivno ložili, pa je bilo toplo, a svetost je pojačavao pjev božićnih pjesama, slama na podu, obilje hrane na stolu, radosna lica roditelja, baka i djedova, braće i sestara.

Jasminka je sada vremesna žena, supruga, majka i baka. Živi i radi u inozemstvu u bogatoj zemlji, pa i ona sa svojom obitelji živi u izobilju. Ovu fotografiju i slične njoj često pregleda s bratom i sestrom i nostalgичno se sjeća drukčijih, ali i veoma dragih vremena. Često snima svoje unuke koje je uzrastom daleko premašilo nju na ovoj fotografiji.

Ruža Silađev

Zimske radosti!

B ožić je prošao i Nova godina nam stigla i sad je pravo vrijeme za odmaranje. Školu nitko niti ne spominje, što je najbolja stvar. No, ipak, brzo će ona. Stoga iskoristite svaki mogući trenutak za odmor i druženje. Da budem jasna: nisam mislila na druženje preko društvenih mreža, nego licem u lice, ruku pod ruku.

Svi smo željeli i iščekivali »bijeli Božić«, no od toga ništa! Ipak, vjerujemo da će snijega uskoro ponovno biti – bar se nadam dok ne počne škola, kako biste mogli iskoristiti sve čari zime. A do tada evo nekoliko zanimljivih podataka!

Što je snijeg?

Snijeg je oborina u čvrstom stanju. Kako znanstvenici objašnjavaju, nastaje sublimacijom vodene pare u obliku razgranjenih kristala i zvjezdica, koji su često pomiješani s jednostavnim ledenim kristalima. Kod temperature više od -10°C kristali su obično slijepljeni u pahuljice tankom prevlakom tekuće vode. Oblici kristala su različiti, te se mogu pojavljivati u vidu pločica, trokuta, prizmi ili kao razgranati kristali.

Koliko su velike ili male pahuljice?

Većina pahuljica ima promjer oko 2 cm. No, pod određenim okolnostima mogu nastati i pahulje veće od 5 cm u promjeru. Za to su potrebne temperature zraka oko nule, lagani vjetar i nestabilna atmosfera uz usmjereno strujanje tekućina i plinova.

Koji su potrebni uvjeti za snijeg?

Istraživanja pokazuju kako nikad nije prehladno za padanje snijega. Može sniježiti i na iznimno niskim temperaturama ako postoji vlaga i dizanje ili hlađenje zraka. Točno je da snijeg najčešće pada na tempe-

OTKRIJ 10 RAZLIKA

<http://zlatna-djeca.blogspot.com/>

raturi od oko 0 stupnjeva, jer topliji zrak može sadržavati više vlage. Svježe napadali snijeg sadrži i do 95 posto zaro-bljenoga zraka.

Može li se snijeg jesti?

Čisti snijeg je zasigurno jestiv. U gradskim područjima snijeg može biti zagađen pa se ne bi trebao jesti, no ni tada vjerojatno ne bi imao većih posljedica za zdravlje. Ponekad snijeg može sadržavati alge koje mu daju crvenkastu boju i taj snijeg je jestiv, a oni koji su ga probali čak kažu da ima do-bar okus. Poznajem neke koji redovito svake godine ispro-baju snijeg.

Ako vam mama zabrani jesti snijeg, to nije zato što on nije jestiv nego zato što je hladan, pa se boji da će vas boljeti grlo! Možda ipak da poslušate mamu!

Treba li ići vani i kada je hladno?

Odgovor je vrlo jasan – da. Koliko hladno bilo, valja izaći vani na snijeg. Jasno je da ukoliko je vani –10 ili čak i više nećemo provoditi sate u prirodi, ali izaći na 30 minuta je ite-kako potrebno. Može to biti i dva puta na dan po 15 minuta. Na taj način jačamo imunitet i naše tijelo.

Što se igrati po snijegu?

Ako mislite da je vani na snijegu dosadno, grdno se varate. Osim grudanja i sanjkanja, ideja za igru ima bezbroj. Može-te praviti anđele na snijegu, puhati balončice, koje možete

uhvatiti na dršku i ako je dovoljno hladno oni će se zamrznuti, a onda ih jasno, možete razbiti.

Možete napraviti vlastito sklonište od snijega i granja, može-te u plastične boce uliti vodu u koju ćete dodati jestive boje (pi-taj mamu) i time crtati po snijegu. Lopatom je po snijegu lako napraviti i labirint, a mali brežuljak možete iskoristiti za spušta-nje igračaka ili vas samih.

Ukoliko nam se posreći i bude snijega, nemojte propustiti zabavu na snijegu.

Ž. V.

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

*Srebrna
akcija!*

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.
Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel: 0638560635.	Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodo- vod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.
Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m ² , III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.	Prodaje se kuća na kat, plac 650 m ² , kuća 210 m ² , velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel: 061 2323223.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel: 024 754760 ili 064 2394757.	Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobojni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel: 024/532-570.
Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m ² , dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel: 024-456-12-05.	Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel: 064 247-09-49.
Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel: 063 596840 i 024 547204.
Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.	Prodaje se stambena zgrada u Kertvarušu površine oko 120 m ² . Tel: 024 546800.
U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupaone, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m ² . Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel: 062-332-247.	Prodaje se građevinska parcela površine 844 m ² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.
Sijačica OLT GAMA 18 , s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobels prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Terminali za naplatu parkinga

Na dvije lokacije u gradu postavljeni su terminali preko kojih će se moći izdavati parkirališna karta, odnosno izvršiti plaćanje parkinga za više parkirališnih zona. Kroz ovaj sustav korisnici parkinga u nadležnosti JKP-a *Parking* bit će u mogućnosti na jednostavan način plaćati, kroz višeznačni softverski interfejs ubacivanjem dinarskih apoeni i kovanica, ali i platnih kartica. Kako se navodi u projektnoj dokumentaciji, u slučaju plaćanja gotovinom kusur se neće vraćati, ali preostali iznos novca (uplaćen za to vozilo) moći će se iskoristiti u narednih godinu dana. Za svaku uplatu korisnik će dobiti priznanicu.

U prvoj fazi postavljena su dva terminala, jedan u središtu grada na kružnom parkingu iza Gradske kuće, a drugi kod *SuBike* stanice na Buvljaku. Terminali su direktno povezani s centralom poduzeća. Sustav još uvijek nije u funkciji, ali se nalazi u posljednjoj fazi implementacije i izgradnje. Za ovaj novi vid plaćanja usluga JKP-a *Parking* izdvojeno je blizu tri milijuna dinara bez poreza, a posao je povjeren poduzeću *CAM engineering* iz Novog Sada, kao jedinom ponuđaču.

Prema: www.subotica.com

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 7. 1. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od

649

din

TIPPNET
SUBOTICA
KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Aktivna sportska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor*

Šah, stolni tenis i veslanje

Pred kraj godine odigrani šahovski i stolnoteniski turniri, a početak godine obilježit će veslači

Kraj prošle godine za članove sportske sekcije HKUD-a *Vladimir Nazor* bio je pun aktivnosti, a *Nazorove* sportaše natjecanja očekuju i već početkom 2019. Kraj godine obilježili su šahisti i stolnotenisači, a početak je rezerviran za veslače. Razlog je to i što smo na samom početku nove godine razgovarali s pročelnikom ove sekcije **Pavlom Matarićem**.

Kraj 2018. i...

Tijekom prosinca sportaši su organizirali IX. Božićni šahovski turnir i X. Božićni stolnoteniski turnir, na kome su sudjelovali članovi *Nazora*.

»Na šahovskom turniru sudjelovalo je 12 igrača, a najmlađi šahist bio je desetogodišnji **Nenad Paštrović**. Većina igrača redoviti su sudionici našeg turnira. Ove godine borba za prvo mjesto bila je neizvjesna do posljednje partije između **Zorana Čote** i **Josipa Ivkića**. Pobjedio je Ivkić i ta pobjeda, bez obzira na to što su i on i Čota imali po deset poena, donijela mu je prvo mjesto na ovom turniru«, kaže Matarić i naglašava da je šahovski turnir odigran u novim prostorijama koje su u Hrvatskom domu uređene za *Nazorove* sportaše.

Pred kraj godine aktivni su bili i stolnotenisači, a na X. Božićnom stolnoteniskom turniru natjecalo se desetak igrača. Prvo mjesto osvojio je **Stevan Kesejić**. S obzirom na doba godine za *Nazorove* veslače je natjecateljska pauza, ali su se zato članovi inače najmlađeg dijela sportske sekcije potrudili da obraduju svoju djecu i to posjetom ne Djeda Mraza već Djeda Mrazice.

»Naši veslači imaju između 20 i 38 godina i ukupno 17 djece. Ta djeca trebaju biti jedna nova generacija *Nazora* i zato smo ih odlučili obradovati posjetom Djeda Mrazice i naravno darovima. Ova djeca ne samo da su nada da stasava nova generacija veslača već ćemo ih pokušati uključiti i u rad drugih sekcija Društva«, kaže Matarić.

... početak 2019. godine

Za početak ove godine u sportskoj sekciji najavljuju i prva natjecanja. A sezonu će otvoriti veslači koji su 12. siječnja sudjelovati u Kecskemétu na Međunarodnom dragon boat natjecanju.

»Natjecanjem u Kecskemétu počinjemo novu veslačku sezonu. Onda nas čeka Jarun, Beždan, Beograd, Maraton lađa... I tako do konca IX. mjeseca kada se praktički završava veslačka natjecateljska sezona. Za 2019. godinu postavili smo visoke ciljeve, s obzirom na to da nam je prošla godina bila veoma uspješna. Prošle godine natjecali smo se u tri države – Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji. U Mađarskoj, u Baji, osvojili smo zlato na dragon boat natjecanju, na maratonu Vukovar – Ilok broncu, na utrci u Šaregradu srebro, a u Beždanu smo dijelili drugo i treće mjesto. Na *Maratonu lađa* na Neretvi bili smo 13., što je naš najbolji plasman na toj utrci«, nabroja sva postignuća veslača u 2018. godini pročelnik sportske sekcije.

»Već sam rekao da smo se natjecali u tri države, a dodat ću još da je u te tri države bilo deset utrka čiji smo bili sudionici. Gdje god se pojavimo, predstavljamo i promoviramo naše Društvo. Uprava *Nazora* nastoji pomoći koliko može, ali poslije osam godina našeg rada i natjecanja mislim da je vrijeme da potporu dobijemo i od drugih institucija u našoj zajednici. Znači, na *Maratonu lađa* na Neretvi, na kome sudjeluje tridesetak ekipa, svi su zahvaljujući nama čuli za Sombor i za to da u tom Somboru žive Hrvati, djeluje hrvatska udruga«, kaže Matarić i dodaje da usprkos novcu koji uvijek nedostaje veslači stignu na veći dio planiranih natjecanja i to tako što sami financiraju put i druge troškove.

Tako će sami financirati i natjecanje u Kecskemétu.

Poslije veslača, aktivirat će se ponovno i šahisti, jer 29. siječnja počinje XXVIII. Memorijal *Profesor Franja Matarić*. Turnir je otvoreno prvenstvo i za sada je najavljeno sudjelovanje tridesetak šahista, što amatera, što onih rejtingovanih.

»Ovaj memorijalni turnir najdugovječniji je šahovski turnir u Somboru«, kaže Matarić i najavljuje da su u tijeku dogovori s HŠK-om *Zrinjski* iz Subotice koji bi trebali biti gosti *Nazora* i s njima odigrati jednodnevni turnir. Aktivni će biti i stolnotenisači pred kojima je Zimski turnir i X. Memorijal *Stipan Bakić*.

Z. V.

OFK *Mladost Apa*, Apatin

Uzletjeli na krilima mladosti

Ponos, ali i ljuta rana na srcu apatinskih ljubitelja nogometa, OFK *Mladost Apa* u vrlo kratkom roku spustio se s najviših pozicija u svojoj povijesti na najniže grane. Prije nekoliko godina, odlukom kompetentnih tijela Nogometnog saveza Srbije, tadašnji NK *Mladost* rasformiran je zbog financijskih dubioza. Skupina apatinskih nogometnih entuzijasta nije se predavala, formiran je novi klub pod gorenavedenim imenom. Startalo se od betona, a za svega tri godine Apatinci su preskočili tri ran-

ze u koju je zagazila, ali tko zna, možda je i bilo potrebno da iznova pođe od ništice i da opet pripada Apatincima. Jedan sam od onih koji nisu htjeli dopustiti da se ovaj klub bogate tradicije izgubi s nogometne mape, niti tavori u najnižim ligama. Primio sam se nezahvalne uloge trenera seniorske ekipe tri kola prije kraja prošlog prvenstva u situaciji kad je ispadanje *Mladosti* iz Vojvođanske lige Sjever bilo posve izvjesno. Nisam se plašio izazova, mada su mnogi rekli da je to za trenera samoubilački potez. Da to nisam uradio, a da je došlo do daljeg ružiniranja kluba, uvijek bi me progonilo pitanje jesam li mogao i trebao nešto uraditi. U hodu smo se prestrojili, promijenili smo sustav i intenzitet treninga, uveli veću stegu u igri i to je dalo skoro trenutačne rezultate. Valjda je i moj dolazak izazvao neki pozitivni šok kod tadašnjih prvotimaca, pa smo u posljednjim kolima potukli izravne rivale i izborili opstanak. Moji suradnici u organizacijskim strukturama kluba odlično su odrađivali svoj dio posla. Financijski problemi su riješeni. Uspostavljena je odlična suradnja s lokalnom upravom, a riješeni su i svi nesporazumi iz prošlosti s našim generalnim sponzorom, Apatinskom pivovarom. Sa zadovoljstvom mogu konstatirati da smo u toj kompaniji ponovno dobili vrlo kvalitetnog sponzora», kaže Bačić.

Stvaranje ekipe za dulje razdoblje

Start Apatinaca u jesenskom dijelu prvenstva 2018./19. bio je bolji od očekivanja, čak i najoptimističnijih. Nizale su se pobjede, OFK *Mladost Apa* bila je stalno pri vrhu ljestvice.

»Uspio sam sa svojim suradnicima stabilizirati ekipu, a u narednom razdoblju prioritetna zadaća bit će nam vraćanje igrača, jer znam da im je svima Apatin u srcu, a otišli su zbog nekontroliranog dovođenja igrača iz drugih sredina. Isto tako, već smo prvotimcima priključili nekoliko najperspektivnijih šesnaestogodišnjaka poniklih u našoj nogometnoj školi. Na taj način stvaramo novu ekipu, ne za trenutačnu uporabu nego za dulje razdoblje. U kvalitetnoj ligi Vojvodine za sada nam se natječu pioniri i kadeti, a prijavili smo i omladince. U nogometnoj školi s djecom rade mladi, kvalificirani stručnjaci, s kojima sam u stalnom kontaktu. Ovim radom oni izgrađuju i sebe kao trenere-pedagoge. Cilj nam nije samo učenje te djece nogometu nego i primjena svih pedagoških metoda, kako bismo u suradnji s roditeljima i nastavnicima od te djece stvorili ne samo dobre nogometaše nego prije svega dobre ljude. Kroz natjecanje za bodove igrači omladinskog pogona će stjecati neophodno iskustvo i lakše se prilagoditi zahtjevima igranja u seniorskoj momčadi. Izuzetno me raduje plejada mladih igrača poniklih u klubu, čije vrijeme tek dolazi. Devetoricu smo uključili u rad prve ekipe, što se pokazalo jako dobrim potezom. Nekoliko ih je već standardnih, a još nekoliko očekujem da će to postati tijekom proljetnog dijela

ga natjecanja i danas su stabilan član Vojvođanske lige Sjever. U prošlogodišnjem prvenstvu su u posljednjim kolima izborili opstanak, a jesenski dio ovogodišnjeg završili su na diobi 5. i 6. mjesta. I publika se vratila na stadion. Gotovo prazne tribine definitivno su prošlost na stadionu. Apatinci opet dolaze u velikom broju bodriti svoje ljubimce, a u pravilu, nakon boljih rezultata, veći je i broj gledatelja.

Pravi čovjek na pravom mjestu

Jedna od živih legendi apatinskog nogometa **Slobodan Bačić** nakon prestanka karijere aktivnog sportaša uplovio je u trenerske vode, a od listopada 2016. godine na dužnosti je generalnog tajnika Sportskog saveza općine Apatin. Bačić je u nogometnom smislu odrastao u Apatinu, u tadašnjem NK *Mladost*. U zrelijim igračkim godinama nastupao je i za druge klubove i u svakom je ostavio neizbrisive tragove. Njegove igračke godine vezane su za vrijeme kad je ovaj klub postizao najveće uspjehe u povijesti.

»Zahvaljujući nogometu doživio sam puno lijepoga. Puno sam proputovao, upoznao puno dobrih ljudi. *Mladost* je ostala dio mogega srca i uvijek će to i biti. Žao mi je jedino zbog kri-

prvenstva. Uostalom, zajednička želja svih nas kojima je klub u srcu jeste da u njemu igraju poglavito nogometaši ponikli u našoj općini«, kaže Bačić.

Iz igračkih dana bio je poznat kao izuzetno korektan nogometaš, a i danas kao trener svoje pulene uči fer i sportskom poštenju. Najočitiji primjer zbio se jesenas u Karavukovu, gdje je Apatincima bila neophodna pobjeda. Polovicom drugog poluvremena, pri rezultatu 1:1, jedan protivnički igrač je stao u rupu, iskrenuo nogu i pao. Loptu je uzeo špic *Mladosti* i krenuo sam prema protivničkom vrataru. Bačić mu je, na iznenađenje svih, doviknuo da izbací loptu u aut i prvi utrčao na travnjak pomoći ozlijeđenom nogometašu.

»To je za mene posve normalno. Nismo mi gladijatori, na travnjaku u svako doba moramo fer i korektnim ponašanjem ispoštovati svakog protivnika, pa onda možemo očekivati i da protivnici poštuju nas. To je moj moto u nogometu i tome ću uvijek učiti dečke koje budem trenirao. Rezultati nikada ne mogu biti opravdanje za bilo kakve bezobrazluke«, kaže Bačić.

Nastavak obiteljskog naslijeđa

Loza nogometaša iz apatinske obitelji Bačić neće se prekinuti na Slobodanu. Klupsku nogometnu školu prošli su i sinovi, a šesnaestogodišnji **Jovan** je već zabilježio nekoliko nastupa za prvu ekipu i pokazao svoj raskošni talent. Oca Slobodana, trenera, ovo svakako raduje, ali i plaši.

»Prije svega, nogomet je moj život. Kako mi se čini, u obitelji imam i dostojnog nasljednika. Stariji sin Jovan sve slobodno vrijeme provodi na travnjaku, posve je posvećen nogometu, a sada kreće mojim stopama. U obitelji sam mu otac, u klubu trener, možda prema njemu i energičniji nego prema ostalim nogometašima. Na njega u smislu budućnosti nisam izravno utjecao, životna odluka o profesionalnom igranju nogometa isključivo je njegova. Jedino mu stalno govorim da kruh nogometaša nije lako zaraditi. Ipak je drugačiji osjećaj, ali i obveze, kad se na travnjaku amaterski zabavljaš nego kad igraš za plaću. On za sada sve moje zahtjeve na travnjaku stopostotno ispunjava i mislim da je s još nekolicinom igrača iz svojih generacija dio svijetle budućnosti apatinskog nogometa. A sigurno je da će u daljem razvoju imati moju najveću podršku«, završava priču Bačić.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA Najbolji u 2018.

Završena je 2018. i brojnim svečanim izborima svode se računi jedne od najuspješnijih godina u povijesti hrvatskog sporta. A razloga za slavlje bilo je mnogo. Pa sjetimo se još jednom onih koji su svoju malu zemlju učinili velikom u očima cijelog našeg planeta.

Najbolji sportaši 2018. godine su **Luka Modrić** i **Sandra Perković**, nogometaš i atletičarka. Luki je ovo prvi naslov, dok je Sandri ovo sedmi uzastopni naslov najbolje hrvatske sportašice. Kapetan svjetskih viceprvaka i najbolji nogometaš svijeta dočekao je i domaći podij, dok je isti već godinama rezerviran za najbolju svjetsku bacačicu diska, koja se ove godine okitila i petim uzastopnim naslovom najbolje na EP-u.

Mjesto na popisu najboljih u 2018. godini zaslužilo je još nekoliko sportaša koji su se u svojim disciplinama, također, uspjeli na najviše stepenike svjetskih podija.

Nogometna reprezentacija Hrvatske proglašena je najboljom, ali o njoj je toliko već napisano pa neka bude malo prostora i drugim uspješnicima.

Fenomenalna braća **Sinković**, **Martin** i **Valent** su nakon apsolutne dominacije u konkurenciji dvojaca na pariće (svjetski rekord, olimpijsko, europsko zlato), 2016. godine promijenili disciplinu i počeli nastupati u dvojcu bez kormilara. Uslijedilo je

prvo europsko zlato (Glazgov), a zatim i svjetsko (Plovdiv) i potvrda kako im nema ravnih, svejedno koja je veslačka disciplina u pitanju.

Još jedan par hrvatske braće ove godine je uspio stati na pobjedničko postolje svjetskog prvenstva, a uspjelo je to jedrilčarima **Šimi** i **Mihovilu Fanteli** u konkurenciji 49er u danskom Aarhusu. Da, to je onaj isti Šime koji je skupa s **Igorom Marenićem** osvojio zlato na OI u Rio de Janeiru (klasa 470).

Iako nisu braća, na teniskom terenu su svi članovi Davis cup momčadi ove nezaboravne godine djelovali tako i uspjeli drugi puta u povijesti donijeti Hrvatskoj najprestižniji tenisački momčadski naslov. **Marin Čilić**, **Borna Ćorić** i **Ivan Dodig** predvodili su pobjedničku generaciju koja je u velikom finalu posljednjeg izdanja u ovom formatu svladala Francusku na njezinom terenu.

A da je fair play iznimno važan dio svakog sportskog natjecanja potvrdio je svojim lijepim primjerom BMX biciklist **Marin Ranteš**, koji je na natjecanju u Edmontonu, u trenutku dok je bio vodeći izravnom konkurentu Australcu **Martinu** posudio kotač, a ovaj mu poslije preoteo prvo mjesto. Ne zaboravimo, u pitanju je olimpijski sport u kojem bi dobitnik fair play nagrade mogao biti jedan od glavnih favorita za zlato u Tokiju 2020. godine.

Svi ovi rezultati bit će zlatnim slovima upisani na stranicama 2018. hrvatske sportske povijesti.

Svaka vam čast, sportaši!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Ručni radovi udruge iz Surčina

Iz Ivković šora

Drimanje...

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Eto, prošli nama veliki sveci, pa sad možmo dalje nastaviti kako uvijek radimo: namirivat, spremat avliju i sve što Bog zapovida nama običnim čeljadima što smo ostali na salašima. A salaša je borme sve manje i manje, malo-malo pa čuješ oči ovaj, oči onaj napolje u bili svit tražit sriću. Divanio sam na tavankutskom vašaru s jednim šogorom što je oči prija godinu dana. Sve on lipo divani, vako je nako, al ne mož sakrit da mu fali ova naša ravnica. To naprosto samo lice pokaziva. Ja se nako mislim da je moj dida Mijo bio skroz u pravu kad je kazo svudan proći al natrag kući doći, jel je kod kuće najlipče. Doduše, moram virovat i ovim mladima, ne mogu se dica veliko snać kad se triba početi živit, godine njim prolaze, triba se ženit i udavat a nema se od čeg početi. Ne mož se doći do kuće poštenim poslom pa da kako okreneš; ove naše nazovi plate ne mogu dovatit misec do kraja pa da kako rastežeš, a ne da dotiče za drugo. No, dosta je bilo kukanja i divana. Čeljadi moja kako ste mi vi proveli Božić? Ja borme zdravo lipo. Nije bilo ni tolikog pucanja i vućanja ti petardi po Ivković šoru ko prijašnji godina. Valjda je i tim baćama i mamama došlo otkaleg u glavu da se ne triba sotim pivčit. Valjda su svatili na vrime da se mož trevit i nesrića, pa se dite osakatit, ne daj, Bože. Ha, mi stariji smo ko i uvijek popripravljali sve što triba za dobru večeru, opravili božićnjak, okitili granu, gra i riba obavezno, a bilo je borme i guba s makom. Kad se obavila večera i dica razišla kućama, ja malo pridrimo onako ko maćak u zapećku, sve do ponoćnice. Kad sam išo na ponoćnicu, ode kod nas u kraj Ivković šora tako me izduvo gornjak da sam se lipo skroz smrzo. Sniga nam ni ovog Božća nije bilo. Kako je napado, mislio sam da će ga bit do Uskrsa, a ono očeš – malo otoplilo, a njega za dan ni od korova. A baš volim snig za Božić. Sitim se kad je bilo sniga do struka, pa kad idemo u vašange sve se umokrimo i budemo bili ko mikulaši. Nema borme više ni vašangi, ni smija ni šala... A i ko će? Mi dide se već ne možemo komedijat i gombocat a mladi nema. Oni lipo side prid kompjutorom i tako se gombocaje. Sad nam je sve niko »on lajne«: čestitamo, pozdravljamo se, izdivanjivamo na kompjutorima... A kadgod smo išli jedni kod drugi na kartanije, pravila se prela i kojikake skupštine di su se mladi upoznavali, družili, igrali i veselili se. Ne znam di ovo sad vodi. Da nam nije još malo ti kulturni društava di se još naši lipi običaji poštivaju ne bi imali di vidit ni lipe nošnje, ni čut tamburicu i bećarski divan i pismu. Ta, ajte vi mladi, majkuša mu, trgnite se malkoc! Latite se ti tambura, pa provijajte te divojke šorom malo. Nek vide da još ima bećara. Nije sve u novcima što ji samo vijate. Ima lipote i u svita. Nemojte samo gledat nas dide. Nama je svedno, naše je prošlo sad nam je najlipče drimanje u zapećku. Idem ja. Još će kogod kast »vid matorog sekeša šta on uči dicu«. Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir

Vad neće ope izbiranje

piše: Ivan Andrašić

Izgleda da bač Iva stvarno imade nos za svašta potrefit. Još pri par miseci kumu Tuna reko da će na godinu ope bit izbiranje. »Ta idi, kume, neka makaršta divanit, eto smo se poizbirali prvač, pa šta bi ope, ka u cile države vladu moji?«, čudijo mu se kum Tuna. I ni puno prošlo, vi dana se pokaziva da bač Iva, kako izgleda, dobro nanjušijo. Ko i svake godine, na Ivana mu kum Tuna i njegova došli čestitat imendan. Bač Ivina oma nastal friško pečene paretke i nikoliko fela slatki kolača. Kum Tuna se oma dovatio paretaka, ne zna šta je dosta. Manijo ji se ka mu njegova nabila lakat u rebra. Popijo dvi čašice katarke, pa jedva došo do zraka. »Bome, koliko vidim, u glavne varoši počela nika korziranje, pa što dalje, korza sve punija. Ne znam šta vaj naš čeka, zašto već ne šalje žandare?«, veli i oma uzme komat gibanice makom. Uvik je voljijo, al njegova skoro nikad ni ni pekla, veli baš je ne ide za rukom. »Bome, kume, ja na sokočalu vidim da se već korziru i po drugi varoši, pa izgleda tvojima baš i ni svejedno. Zoto ji ni ne prikazivu na televizije. Vada velu, ne mnora baš svako sve vidit, a može jim se. Vidiš da, ako kojigod baš neće bit poslušni, oni oma kupu njegovu televiziju. A znade se, gazda može prikazivat šta oće. Eno, prvi vi dana none televizije na koje je skoro svaki dan, već i nagoviščiva da bi se na godinu ope mogli izbirat, a ne da se vlada priko korze. Pazi samo da u cilomu tomu cirkusu ne ostanesh brez državni jasli«, veli mu bač Iva. »Kume, ne bi ja više o politike. Nego, jesi čo da će se u našem selu gradit novi pijac? Al će nam to bit lipo. Sve pod krovom, kuša pada, a ti se samo korziraš i gledaš šta bi kupijo. Eto, vi što su vladali prija nas, nisu se toga ni sitali, pa se na pijačni dan desi i da dosta pokisnemo, a malo trgujemo«, unaprid se naslađiva kum Tuna. Ne bi ni bač Iva više o politike, al ne može kumu ništa ni oćutit. A i štogod se latu divanit, ispada da je sve danas politika. »A kaži ti mene, kume, ka su već vi prija vas započeli gradit tu nikaku kanalizaciju, zašto ste se vi toga ostavili? Koliko vidim, to bi našem selu najviše i tribalo. Ka se već stuklo tolike novce, ni baš to tribalo samo tako zatrpato ko ker kobasicu i zaboravit. Tribali ste prvo ztapočeto posvršavat, pa se onda mislit šta dalje. Gledam i po nikoliko sokakeva di bilo najviše jama po drumova. Falite se da ste sve to popravili, a nikomu ne tolmačite kako. Na sramotu, u te jame ste nasuli malo crni kamenčića, potuckali ji lopatom, pa sad drumovi još gukaviji neg prija toga. I šareni, ružno ji za vidit. A ope, ka projde zima i krenu se traktori u polje, sve će to otit za nikoliko dana i jame će izgledat veće neg što su bile prija popravke. I još jedno ne vidite, ostajemo brez dice, svi gledu kako bi se odselili tamo di nema taki ko što ste vi. U selu nam ostaju matora čeljad i zarušite kuće. Zoto ste se i obezbedili, pa na spisku za izbiranje imate priko četiri iljade čeljadi, a u selu nas nema više o dvi iljade«, veli bač Iva, a kum Tuna samo zinijo i ni zno šta bi odvratio.

Ivan Andrašić

NARODNE POSLOVICE

- Ruka ruku mije.
- Sve je dobro što se dobro svrši.
- Svaka baba pod svoj kotao puše.
- Tko drugom jamu kopa sam u nju pada.

VICEVI, ŠALE...

Sjedi baba u autobusu pored nekog mladića, a on žvače žvaku.

Baba će njemu:

– Sinko, možeš ti pričati koliko god hoćeš, ali te ja ništa ne čujem.

Zašto internet nikada neće moći zamijeniti novine?

Pa kako internetom ubijati muhe po domu?

– Kako si se osjećao na posljednjem satu u školi? – pita majka Pericu.

– Kao general – odgovori Perica – Stojim u stavu mirno i promatram svoje jedinice.

Pita djevojka momka koji joj se svidio.

– Odakle si?

– Iz Odžaka – kaže momak.

– Hm, zanimljivo. A poznaješ li Djeda Mraza?

Dolazi muž kući mrtav pijan, žena ga pogleda pa kaže:

– Nemam riječi...

A muž će:

– O, hvala Bogu, i to jednom da se dogodi!

DJEČJI BISERI

- Praznik je dan veselja.
- Dijeta je kada ne možeš zakopčati jaknu.
- Odgovornost je kada je odgovor točan.

FOTO KUTAK

**PETAK
4.1.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:10 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
14:50 Popuna
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:20 'ko te šiša
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Odmetnuta porota, američki film
22:15 Dnevnik 3
22:50 Invazija, američko-australski film
00:30 Hrvatska za 5
01:20 Sve zbog jednog dječaka
01:40 Detektiv Murdoch
02:25 Gorski liječnik
03:10 Dr. Oz
03:55 Dolina sunca, serija
04:40 Život u zraku: Prkoseći gravitaciji, dokumentarna serija
05:30 Šokački disk, emisija pučke i predajne kulture
06:00 Imperij, telenovela

05:20 Kompozicija 3
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Gradski heroji, crtana serija za djecu
10:00 Noćne more iz svijeta prirode
10:25 Majstori svirači
10:55 Malo o velikima: Andrija Mohorovičić
11:00 Cesarica - hit godine
11:05 Naučite to i mog ljubimca, dokumentarna serija
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Cesarica - hit godine
12:30 Drvo nade, američki film
13:55 Innsbruck:

Novogodišnja turneja "Četiri skakaonice", prijenos
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - hit godine
16:45 Život u zraku: Prkoseći gravitaciji, serija
17:35 Slatka kuharica
18:00 Zagreb: Ždrijeb ženske utrke SKI KUP-a za Sljeme, prijenos
19:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Umorstva u Midsomeru
21:45 Osumnjičeni: Tennison, serija
22:40 Krundiba kraljice Elizabete II, dokumentarni film
23:35 Klub 7
00:25 Nezaboravljeni
01:10 Drvo nade, film
02:35 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
5.1.2019.**

07:05 Klasika mundi: Jonas Kaufmann - Večer s Puccinijem iz milanske Scale, 2.dio,
08:00 Bitka u Apaškome klancu, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Mijenjamo svijet - Portreti za povijest: Sadam, dokumentarni film
14:05 Zajedno u duhu
14:40 Prizma
15:30 Sigurno u prometu
16:00 Zdrav život
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik
17:40 Lijepom našom
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 A strana
21:50 Dnevnik 3
22:35 Indijski začini na francuski način, američko-francusko-arapski film
00:40 U električnoj izmaglici, američko-francuski film
02:35 Bitka u Apaškome klancu, američki film
04:00 Dolina sunca, serija
04:45 Treći format
05:25 emisija pučke i predajne kulture

05:55 TV izložba
06:00 Veterani mira
06:45 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Gradski heroji, crtana serija za djecu
09:25 Jelenko, serija za djecu
09:55 San o Novom svijetu: Zatvaranje granica
11:05 Cesarica - hit godine
11:10 Vrtlarica
11:40 Šetnje velikim britanskim pejzažima, dokumentarna serija
12:25 Cesarica - hit godine
12:30 Sljeme: Snježna kraljica, emisija
12:50 Sljeme: Snježna kraljica - slalom
14:00 Sljeme: Snježna kraljica, emisija
15:30 Sljeme: Snježna kraljica, emisija
15:50 Sljeme: Snježna kraljica - slalom
17:00 Sljeme: Snježna kraljica, emisija
17:25 Žene, povjerljivo!
17:55 Cesarica - hit godine
18:00 Zagreb: Ždrijeb muške utrke SKI KUP-a za Sljeme, prijenos
19:00 Inspektor Gadget, crtana serija
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Mortdecai, američko-britanski film
21:50 Turska sa Simonom Reeveom, dokumentarni film
22:55 Vikinzi
23:45 Imitacije aristokracije
00:15 Simpsoni
00:35 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
6.1.2019.**

08:00 Sve što nebo dopušta, američki film
09:27 Pozitivno
09:57 Zagreb: Bogojavljenje, prijenos mise
11:30 Biblija
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Draga Viola, film
17:00 Vijesti u 17
17:32 Tajna dvorišne rasprodaje: Ubojstva iz

romana, američki film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'Ko te šiša
20:40 Najveće svjetske fešte, dokumentarna serija
21:40 Sedamdesete, serija
22:25 Dnevnik 3
23:05 Sve što nebo dopušta, američki film
00:35 Nedjeljom u dva
01:30 Dolina sunca, serija
02:15 Sve će biti dobro, serija
03:00 Mir i dobro
03:25 Karajan - Claude Debussy - More - Tri simfonijske skice
04:25 David Bowie - Posljednjih pet godina, glazbeno-dokumentarni film
05:25 Sedamdesete, serija
06:05 Rijeka: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
08:15 Luka i prijatelji
08:45 Viši inspektor Banks
10:15 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
11:15 Lidijina kuhinja
11:45 Sljeme: Snježna kraljica, emisija
12:05 Sljeme: Snježna kraljica - slalom
13:15 Sljeme: Snježna kraljica, emisija
13:45 Sport u 2018.
15:00 Sljeme: Snježna kraljica, emisija
16:50 Cesarica - hit godine
16:55 Bischofshofen: Novogodišnja turneja "Četiri skakaonice", prijenos 1. serije skokova
18:00 Rukomet - Kup EHF: Podravka Vegeta - Super Amara Bera Bera, prijenos 1. poluvremena
18:30 Bischofshofen: Novogodišnja turneja "Četiri skakaonice", prijenos 2. serije skokova
19:00 Rukomet - Kup EHF: Podravka Vegeta - Super Amara Bera Bera, prijenos 2. poluvremena
20:05 Katarina Velika - Uzlet
21:00 Harry Potter i kamen mudraca, američko-britanski film
23:35 Graham Norton i gosti
00:25 David Bowie - Posljednjih pet godina, glazbeno-dokumentarni film
01:25 Simpsoni
01:45 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
7.1.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:30 Zagreb: Božić po julijanskom kalendaru, prijenos liturgije
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Hrvatska mjesta pijeteta, dokumentarni film
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:10 Detektiv Murdoch
00:55 Dr. Oz
01:40 Život u zraku, serija
02:30 Mare TV
03:15 Dolina sunca, serija
04:00 Sve će biti dobro, serija
04:45 Karajan - Krunidbena misa
05:55 Imperij, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
09:55 Noćne more iz svijeta prirode
10:25 Majstori svirači
10:55 Malo o velikima: Ignjat Job
11:05 Harry Potter i kamen mudraca, američko-britanski film
13:40 Trudna u sedamnaestoj, kanadski film
15:10 Mare TV
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Život u zraku, serija
18:10 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:15 Cesarica - hit godine
18:20 TV Bingo
19:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Rooney - Čovjek zadužen za golove, dokumentarni film
21:00 Harry Potter i odaja tajni, američko-britanski film

23:40 Crna lista
00:25 Detektiv McQ, film
02:15 Nezaboravljeni
03:00 Trudna u
sedamnaestoj, kanadski film
04:25 Noćni glazbeni program

UTORAK 8.1.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu
21:00 Osvajanje Titana, film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Sve zbog jednog dječaka
23:45 Detektiv Murdoch
00:30 Gorski liječnik
01:15 Dr. Oz
02:00 Život u zraku, serija
02:50 Mare TV
03:35 Dolina sunca, serija
04:20 Sve će biti dobro, serija
05:05 Karajan - Johannes
Brahms - 2. simfonija u
D-duru, op. 73
05:55 Imperij, telenovela

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
010:25 Majstori svirači
11:00 Harry Potter i odaja
tajni, američko-britanski film
13:40 Dragi tajni djede
Mraze, američki film
15:10 Mare TV
15:55 Cesarica - hit godine
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Život u zraku
17:54 Flachau: Svjetski
skijaški kup
19:00 Pustolovine Prudence
Petitpas, crtana serija
20:05 Milijarde
21:00 Harry Potter i
zatočenik Azkabana,
američko-britanski film
23:20 Crna lista
00:00 Flachau: Svjetski
skijaški kup
01:00 Povjerljive priče, film
02:45 Nezaboravljeni
03:30 Dragi tajni djede
Mraze, američki film
04:45 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 9.1.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice -
Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17

17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Mijenjamo
svijet: Obećana zemlja,
dokumentarni film
20:55 Stani u Lici: Lovinac,
dokumentarna serija
21:25 Suvremenici - Tonko
Marojević, dok. film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Sve zbog jednog dječaka
23:45 Detektiv Murdoch
00:30 Gorski liječnik
01:15 Dr. Oz
02:00 Visočje: divlje srce
Škotske, dok. serija
02:50 Mare TV
03:35 Dolina sunca, serija
04:20 Sve će biti dobro, serija
05:05 Karajan - Antonin
Dvorak - Simfonija br. 8
05:55 Imperij, telenovela

05:20 Pravac na treću
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:30 Majstori svirači
11:05 Harry Potter i
zatočenik Azkabana,
američko-britanski film
13:25 Altersglühen - Speed
Dating für Senioren,
njemački film
15:10 Mare TV
15:55 Cesarica - hit godine
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Visočje: divlje srce
Škotske, do. serija
17:40 Odmori se, zaslužio si
18:15 Slatka kuharica
18:35 Lovac na bilje

19:00 Pustolovine Prudence
Petitpas, crtana serija
20:05 Obiteljski zločini
21:00 Harry Potter i plameni
pehar, američko-britanski film
23:35 Zakon i red: Odjel za
žrtve
00:25 Dobro došli u Fort
Bliss, američko-turski film
02:10 Nezaboravljeni
02:55 Altersglühen - Speed
Dating für Senioren,
njemački film
04:20 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 10.1.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Macko, emisija pučke i
predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Dhruv Baker: Iz
Hrvatske s ljubavlju,
dokumentarna serija
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Šifra
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Sve zbog jednog dječaka
23:45 Detektiv Murdoch
00:30 Gorski liječnik

01:15 Dr. Oz
02:00 Visočje: divlje srce
Škotske, dok. serija
02:50 Mare TV
03:35 Dolina sunca, serija
04:20 Karajan - Jubilarni
koncert u povodu 100.
obljetnice berlinske
filharmonije
05:14 Macko, emisija pučke i
predajne kulture
05:55 Imperij, telenovela

05:20 A forum
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:30 Majstori svirači
11:05 Harry Potter i plameni
pehar, američko-britanski
film
13:35 Cesarica - hit godine
13:40 Igrani film - strani
15:10 Mare TV
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Visočje: divlje srce
Škotske, dokumentarna
serija
17:40 Odmori se, zaslužio si
18:20 Slatka kuharica
18:40 Lovac na bilje
19:05 Cesarica - hit godine
19:07 Pustolovine Prudence
Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Klub 7
21:00 Harry Potter i Red
feniksa, američko-britanski
film
23:20 Zakon i red: Odjel za
žrtve
00:10 Ubojica u meni, film
01:55 Plije
02:40 Igrani film - strani
04:05 Noćni glazbeni
program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjedok* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Nova godina zove na NOVE IZAZOVE

Jeste li prestali željeti želje, sanjati snove i težiti ljepšem? Ne znam je li došlo do neke epidemije, do nekog kolektivnog lopovluka želja, ali znam da je sve postalo nešto isprazno. Svi se žale na stanja u državi, u svijetu, među ljudima i totalno zaboravljaju sanjati neka ljepša mjesta, trenutke, neke ljepše stvari i bolje živote. A bez snova, želja i maštanja, ništa se promijeniti ne može. Ne, ovo nije tekst o tome koliko nam je loše nego koliko nam je dobro, a to zapravo zaboravljamo. A ako na nešto zaboravimo, onda je to kao da to nešto i nemamo.

Volim kovati planove, pogotovo kad su putovanja, avanture i izazovi u pitanju. Po prirodi, mislim da ljudi vole nove početke, nove prilike, a kako ih nemamo baš mnogo, nekad ih pravimo sami. Najprividniji restart ili početak svakako je Nova godina. Zapravo, ništa tu nije ispočetka, samo nastavljamo život na jučerašnji dan ali možemo napraviti bar dobar plan za nju, za narednih 365 dana. I ne, nije to nikakva isplaniranost koja ubija spontanost nego neki popis želja ili stavljanje na papir kako bi postalo stvarnije i jače. Pa i mnoga psihološka istraživanja su došla do zaključaka da kada ponavljate neke stvari dovoljno puta, one postanu stvarnije, a njihovo stavljanje na papir je korak više.

I da, imam jako mnogo želja ali nije svima ovdje mjesto, niti želim sve dijeliti ali ove vezane za rubriku želim, moram i hoću. Krenimo na top pet:

Drugi kontinent

Jesam putovala, putujem i putovat ću ali do sada, za svojih 36 godina, nikada nisam promijenila kontinent i želim to uraditi u ovoj godini. I kada bih sada izjavila kako mi je svejedno na koji kontinent ću otići, ne bih slagala i ne bi to bilo zato što ne znam što želim nego zato što želim sve kontinente obići, a kako nisam ni jedan još obišla, nije mi važno kojim ću redoslijedom to uspjeti. Ali se ne bojim izbora, pa biram Afriku. Još od onih momenata kada smo kroz pjesmu išli u Afriku »da sadimo papriku«, ova destinacija me je uvijek privlačila. E sad, da li u Tanzaniju, Madagaskar, Namibiju, Zimbabve ili možda Zambezi, sve, nešto ili bar malo. Ne biram.

Ekstremni izazov

Skakala bih iz aviona. S padobranom, naravno. Oduvijek me je privlačila ta ideja i ne znam zašto ju odgađam. Jasno mi je da će to morati odigrati se u vidu tandem skoka i s tim sam u redu. Dakle, na listu za sljedeću godinu upisujem i ovaj veliki skok. I

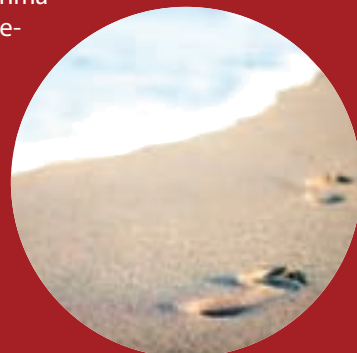

da, bojat ću se, adrenalin me već pri samoj pomisli udara ali to me čini življom. Javit ću kako je bilo.

Sportski izazov

Sport i vježbanje su mi zaista važni i tu se uvijek trudim održati neki kontinuitet. Naravno, ne neki profesionalni pristup nego onako fino, rekreativno i da bih to održala i onda

kad mi se ne rekreira, stalno postavljam izazove u vidu priprema za neke utrke. Najprimamljivije su mi utrke na nekim super destinacijama. Ove godine bih voljela trčati neku utrku uz more. Sjajno mi zvuči polumaraton u Dubrovniku i iako smo propustili uplatiti ove grupne, povoljnije startnine, neću prestati nadati se da će se to dogoditi.

Tropski doček

Nema ničeg ljepšeg od snježnog Božića i dočeka Nove godine u nekoj planini, u kobilici okruženoj prostranstvima i snijegom, ali da bih potvrdila tu svoju tvrdnju moram provjeriti kako izgleda imati doček u kratkim hlačama, na nekoj plaži. Na listu stavljam tropski doček i biram, recimo Tajland. U posljednje vrijeme ova destinacija postaje sve više pristupačna i mislim da je odlično da njeno razotkrivanje sačuvam za ovaj pothvat.

Novi kutak u mom gradu

Sve ove moje želje su vezane za destinaciju izvan mjesta u kom živim, a smatram da jest ljepota u otkrivanju mjesta koja nas okružuju, ali je ljepota i u otkrivanju ljepota u nama samima i u mjestima u kojima jesmo. Dakle, za kraj ostavljam želju da u Somboru, u kojem živim 36 godina, otkrijem neki novi skriveni, lijepi kutak. Sigurno ih ima još mnogo koji čekaju na mene.

Sanjajte, želite, maštajte i uvijek želite više, a onda se sami pobrinite da to i dobijete jer ništa vam neće s neba pasti. Osim zvižde padalice, ali i tada morate sami poželjeti želju. Neka vam je sretna i uspješna svaka želja!

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

